

Per aspera ad astra

Constelații 5 diamantine

**Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români**

**Anul V, Nr. 2 (42)
Februarie 2014**

Guardi - Miracolul Sf. Duminici

În acest număr semnează:

George Popa, Doina Drăguț, George Filip, Iulian Chivu, Roberta Berceanu, George Petrovai, Nicolae Mățaș, Ștefan Dumitrescu, Stelian Gomboș, Florentin Smarandache, Ion Pachia-Tatomirescu, Isabela Vasiliu-Scraba, Puiu Răducan, Leonard Ionuț Voicu, Petre Gigea-Gorun, Dumitru Ichim, Daniel Marian, Vasile Mic, Ioana Stuparu, Dan Lupescu, Maria Sturdza Clopotaru, Emil Bucureșteanu, Irina-Lucia Mihalca, Marin Năstase, John Mole, Yusuf Yigit, Maria-Roxana Bischin, Eugen Deutsch, Janet Nică, Ștefan Radu Mușat, Petru Hamat, Florin Măceșanu, Livia Ciupercă, Stejarel Ionescu, Virgil Răzeșu, George Nicoară, George Sorescu, Viorel Martin, Ștefan Marinescu, Vlad Cernea-Jerca, Nelu Vasile, Ion N. Oprea

Sumar

George Popa, Artă și libertate	pp.3-7
Doina Drăguț, Remember - cu poetul George Filip prin îndepărtata lui copilărie	pp.8,9
George Filip, Remember	pp.9,10
Iulian Chivu, Sisif - refuzul resemnării ..	pp.11,12
Roberta Berceanu, Întâlnire cu poetul Janet Nică	pp.12,13
George Popa, Versuri	p.13
George Petrovai, Cuvinte-ncumințite	p.14
Nicolae Măcaș, Versuri	p.14
Ștefan Dumitrescu, Ce se-nâmplă, Țara mea, cu noi?	p.15
Stelian Gomboș, "Poezia mea vine din marea singurătate și greaua suferință"	pp.16-17
Florentin Smarandache, Aflorisme	p.18
Ion Pachia-Tatomirescu, Salmi	pp.19,20
Isabela Vasiliu-Scraba, Micșorarea lui Eliade și gonflarea lui Culianu prin felurite tertipuri	pp.21-28
Puiu Răducan, Între trecut și viitor	p.29
Leonard Ionuț Voicu, Versuri	p.29
Petre Gigea Gorun, Un pictor al roman-tismului cosmic și al albastrului etern: Sabin Bălașa	pp.30-34
Dumitru Ichim, Versuri	p.34
Daniel Marian, Dan Mircea Cipariu, Traian T. Coșovei: "Mahalaua de azi pe mâine"	pp.35,36
Vasile Mic, Versuri	p.36
Ioana Stuparu, Paralelism vizionar	p.37
Dan Lupeacu, Album liric... ..	pp.38-41
Maria Sturdza Clopotaru, Versuri	p.41
Emil Bucureșteanu, Versuri	p.42
Irina-Lucia Mihalca, Versuri	p.42
Marin Năstase, Esențe lirice... ..	p.43
John Mole, Versuri	p.44
Yusuf Yigit, Versuri	p.44
Maria-Roxana Bischin, Non-figurativ fără cuvinte	p.45
Eugen Deutsch, Janet Nică, Duel sonetistic ...	p.46
Ștefan Radu Mușat, Versuri	p.46
Petru Hamat, "Critis sau Gâlceava zeilor"	pp.47-49
Florin Măceșanu, Francesco Guardi	p.49
Livia Ciupercă, De-ale timpului prezent ..	pp.50,51
Stejarel Ionescu, Versuri	p.51
Virgil Răzeșu, Șapte pentru eternitate	p.52
George Nicoară, Lumina din cuvânt	p.53
George Sorescu, Sub semnul Euterpei	p.53
Viorel Martin, Versuri	p.53
Șt. Marinescu, Constelații epigramatice	p.54
Vl. Cernea-Jerca, Constelații epigramatice ..	p.55
Nelu Vasile, Constelații rebusiste	p.56
Ion N. Oprea, Gulagul lui Soljenițin - vechi de când conducătorii Romei și Greciei antice... ..	pp.57-60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactori literari:

IULIAN CHIVU

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. univ. dr. VIOREL ROMAN, Germania, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- GEORGE FILIP, Canada, scriitor

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constelatiidiamantine1@gmail.com

const.diamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj, România, cod: 200440

Ilustrația revistei: *Francesco Guardi*

Fondatori: Al. Florin Țene, Doina Drăguț, Janet Nică, N.N. Negulescu

George POPA

Artă și libertate

*L'art est la liberté même.
La peinture a quelque chose d'infini.
(Van Gogh)*

Arta este un mijloc de eliberare. Referindu-ne la domeniul artelor plastice, este de observat că eliberarea omului este înțeleasă și realizată în mod diferit de arta figurativă, în raport cu arta modernă, în particular cu abstracționismul.

I. Semnificația libertății în arta figurativă

Eliberarea în arta tradițională, figurativă, are loc pe două căi: pe de o parte, prin afirmarea a ceea ce este esențial condiției umane sub raport *existențial*, iar pe de altă parte, prin activitatea *cognitivă* a artei. Astfel, arta eliberează pe om atât pe plan ontologic cât și epistemologic.

Referindu-ne mai întâi la aspectul *epistemologic*, să pornim de la faptul că omul, fiind un pelerin în univers, nu cunoaște *a priori* nimic din ceea ce se află în jurul său. Mai mult. El este oaspetele propriului său corp și chiar al propriului său suflet, pe care nu le știe decât aproximativ, fragmentar. Omul este o conștiință care ia act de universul străin din afară, univers care începe cu propriile sale priviri, cu propriile sale mâini, cu propria sa interioritate.

Dacă știința ne face cunoscută lumea fizică, latura materială a realității înconjurătoare și a propriei noastre alcătuirii, arta are funcția de a ne releva natura complexă, inepuizabilă, a spiritului. Este suficient să amintim autportretele lui Rembrandt sau ale lui Van Gogh și ne dăm cu ușurință seama că aceste imagini sunt tot atâtea etape în descifrarea sufletului omenesc. Pe aceste chipuri, în penumbra solitudinii noastre în univers, izbucnește ici-colo lumina intensă a vieții lăuntrice. De altfel, despre întreaga creație rembrandtiană se poate spune că este un adevărat compendiu de psihologie.

Dar cunoașterea însăși are și latura ei ontologică. Un estetik francez afirma: „*Connaître, c'est co-naître*”. Prin cunoașterea oferită de

artă, prin faptul că ea ne pune față în față cu noi înșine, prin acest act noi intrăm într-o mai înaltă deplinătate a existenței noastre.

Cât privește lumea din afară, ea este pentru om un complex infinit de semne și semnale, „o pădure de simboluri”, cum scria Baudelaire. Arta încearcă să transforme fiecare semn într-o cunoscută, într-o imagine cu funcție cognitivă privind sufletului omenesc. Peisajele lui Corot, nuferii lui Monet, anemonele lui Luchian sau peisajele lui Andreescu sunt hipostaze ale sufletului exprimat cu ajutorul unor forme din exterior. Sunt metafore ale spiritului. De pildă, în tablourile lui Vermeer, fiecare obiect, fiecare tușă, fiecare vibrație de culoare, este o voce mărturisind despre taina sufletului. În felul acesta, sufletul ajunge la treapta de lumină, la treapta de vizibil.

Pe de altă parte, tot pe plan epistemologic, arta înseamnă o eliberare și pentru artist. O descătușare de întrebări, de neliniști a fost opera lui Goya sau Gauguin. Pentru El Greco sau pentru Michelangelo revelarea pe pânză sau în marmură a profundelor încordări lăuntrice a însemnat nu numai autocunoaștere, ci re-nașterea o dată cu ele, în climatul unei lumi superioare.

*

În ce mod înțelegea arta figurativă să promoveze formula condiției umane în univers, să elibereze omul în plan *ontologic* ?

Arătam într-un studiu privind creația lui Auguste Rodin că formula de a fi a sferei noastre de existență este finitul, tiparul conturat după principiile armoniei, lucrurile desprinzându-se în felul acesta din haotic, din inform. Pentru ca un lucru să existe, să nu se dezagrege și să se pulverizeze în infinit, el trebuie să fie delimitat. Dar delimitat conform unei geometrii suple, ascultând de legile proporțiilor, de legile euritmiei. *Armonia este aceea organizare a formei care, echilibrând între ele diferitele componente, dă naștere unei sinteze închise, terminate, unui întreg perfect, în așa fel încât orice tendință la*

dezagregare să fie alungată. Cristalele, corolele, corpul omenesc sunt sisteme de ritmuri care-și răspund pentru a evita dezechilibrul care le-ar dizolva, le-ar prăvăli în haos, în amorf. Avem o repulsie organică față de diform pentru că distruge forma armonioasă, *singura capabilă să capteze viața*.

Cuceriri ale finitului asupra infinitului, formele materiale sunt până la urmă învinse în conflictul dialectic între tipar și nemărginire. Or, arta are tocmai funcția de a satisface această aspirație către perenitate. Arta creează armonii, adică finitudinile, a căror arhitectură ideală exclude reprezentarea infinitului, a anarhicului. Prin armonie, lucrurile tind să dobândească dimensiunea eternității, dar numai arta reușește în această năzuință.

Din acest motiv, sentimentul estetic, sentimentul frumosului, rezultat al contemplării armoniei, al perfecțiunii formelor reprezintă, de fapt, expresia cea mai înaltă a sentimentului nostru existențial, momentul de plenitudine a certitudinii noastre de a fi. André Parinaud definește armonia: „calitatea unui ansamblu inconștient satisfăcător”. Dar de ce satisfăcător? Perceperea armoniei este spontană, nemijlocită, *fulguranță*, pentru că ea satisface structura noastră ontologică a-priorică, modelul nostru de a fi.

Așa cum se știe din vechime, la baza existenței artei se află teoria proporțiilor cu raporturile lor armonice. De pildă, cele trei note ale acordului perfect major - *do, mi, sol*, se găsesc într-o relație matematică: frecvența vibrațiilor notei *mi* este media aritmetică între frecvențele lui *do* și *sol*. Ca și gamele armonice ale sunetelor, de asemenea și cele ale culorilor se supun unei legi matematice: progresiunea prin intervale logaritmice între ele.

Modelul suprem al armoniei într-un ansamblu, al perfecțiunii unei forme, exprimate prin cunoscutul „număr de aur” sau „proporțiile divine”, este definit printr-o formulă matematică: $1/N = N/(1+N)$, adică numărul N este media proporțională între unitatea 1 și

unitatea plus el însuși. (Valoarea sa este de 1,6180). Aplicarea de către Vitruviu a celebrei secțiuni de aur, care este inversul numărului de aur ($1x=0,6180$), la sculpturile grecești, arată deplina satisfacere de către acestea a principiilor matematice ale armoniei. Numeroși artiști din renaștere (Bramante, Rafael, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Dürer) au aplicat aceste principii în creațiile lor.

Arta a realizat, în ceea ce are mai desăvârșit, modele de forme perfecte, adică având astfel potențialități absolute de existență, conferind garanții maxime de certitudine ontologică. Și ceea ce ne impresionează în arta figurativă a diverselor epoci este tocmai satisfacerea acestui sentiment structural omului, al organizării finitului în unități indisolubile ca singura formulă care poate găzdui posibilitatea de a fi în ordine umană. Iar exersarea armoniei, a organizării ideale a finitului se face în figurativ pe seama formelor reale, cunoscute, adică a *celor care au reușit să acceadă la existență*. Pe acestea caută să le ducă la perfecțiunea capabilă să le confere, teoretic, puțința duratei eterne. *Iar distanța față de perfecțiune, treapta ajunsă până la armonia absolută a formelor realității, măsoară gradul de apropiere de certitudinea absolută și, astfel, gradul de libertate*. În scopul de a atinge această libertate, arta figurativă re creează la modul perfecțiunii tiparele universului cunoscut. *Libertatea echivalează cu definirea absolută a realității*.

*

Pentru Egipteni, similitudinea figurii umane sculptate cu realitatea nu era o problemă pur plastică, ci era cerută de rațiuni existențiale: recunoașterea de către suflet a imaginii terestre (evident, a unei imagini re-creată în forma ideală). Se urmărea gradul maxim de coincidență a sufletului cu expresia vizibilă, materială. Beatitudinea suprapământeană pe care aceste chipuri de piatră o degajă reprezintă sentimentul acestei suprapunerii: hipostază spirituală/hipostază materială, sentimentul eliberării terestruului prin corespondența sa cu icoana sufletului. Realul trebuie cât mai desăvârșit exprimat pentru a avea cât mai multe șanse de acces la nemurire. Recunoașterea trupului de către suflet semnifică renașterea trupului la o existență superioară. Iată îmbinate astfel epistemologicul cu ontologicul, cunoașterea condiționând certitudinea existenței prin perfecta conturare, care eliberează de efemer și conferă durată eternă.

Pentru vechii greci, realizarea armoniei perfecte a formei umane însemna, de asemenea, atingerea maximei certitudini ontologice: în acest fel se ajunge la arhetipurile platoniciene, la încarnarea Ideilor transcendente,

al căror derivat secund este lumea formelor vizibile. Și dat fiind că nimeni nu a izbutit o mai desăvârșită imagine a armoniei formelor omenști decât sculptura greacă, este explicabil de ce și sentimentul nostru estetic este la maximum satisfăcut de acest model suprem de artă tridimensională. Formula unică de euritmie aflată de sculptorii Eladei a constituit un moment de pisc în istoria spiritului uman și ea pare irepetabilă. Reproducerea ei ulterioară a fost cu neputință. Dovadă: imposibilitatea de a reface brațele absente ale Afroditei din Millo. Toate formulele încercate s-au soldat cu eșec, tocmai pentru că era vorba de o formulă unică, imaginată de o sensibilitate unică într-un moment iluminat, unic.

Or, satisfacția estetică superioară pe care ne-o dă arta elenă este tocmai satisfacția deplinei conturări existențiale. Cu alte cuvinte, organizarea formelor materiale a atins acel grad care împlinește la superlativ nevoia de armonie ca formă a certitudinii noastre ontologice, *ca formă a libertății umane*. În gândirea vechilor greci aceasta însemna *coincidența cu lumea nepieritoare a Ideilor*. Omul se elibera prin artă de nedeslușit și de contingent. ***Contemplarea perfecțiunii formelor materiale reale, a armoniei lor absolute care asigură veșnicia entității umane în univers, această este suprema libertate pentru arta figurativă.***

Două precizări trebuie făcute. Pe de o parte, este de la sine înțeles că organizarea armonioasă a unui ansamblu, deci realizarea unui finit indisolubil, nu înseamnă excluderea infinitului. Dar infinitul în artă nu este de ordin formal (cum ar putea fi? Cum să organizăm, să arhitecturăm infinitul?), ci de ordin spiritual. Chiar dacă tabloul sau opera sculptată sugerează infinitul, din punct de vedere compozițional lucrarea trebuie să fie un finit perfect articulat, o sinteză terminată. *Coloana fără sfârșit* a lui Brâncuși este alcătuită din unități de perfectă geometrie.

Pe de altă parte, este de asemenea evident că perfecțiunea nu trebuie înțeleasă în sensul exclusiv formal. Și la Leonardo da Vinci și la Michelangelo sau Dürer forma artistică nu este creată pentru ea însăși, ci pentru a fi purtătoarea unei expresii spirituale. Or, funcția artei clasice și a celei figurative în general, este tocmai de a înfăptui un maximum de revelare a sufletului printr-o metaforă plastică cât mai vecină cu perfecțiunea, deoarece *abia când forma se află la plenitudinea ei, se realizează plenitudinea expresiei spirituale*.

Pentru că, de fapt, expresia spirituală este cea urmărită și când ea este de mare profunzime, depășește realizarea formală, frumusețea plastică. În primul moment, în fața unui tablou de Rembrandt sau Leonardo da Vinci

nu te gândești la măiestria tehnică, ci înțelesul spiritual este cel care te întuiește.

Aici stă miracolul operei figurative desăvârșite: că tocmai perfecțiunea sa materială ne eliberează de materie și ne face să trecem nemijlocit la starea sufletească, la extazul spiritual. Și aceasta, prin satisfacerea apriorismului structurii noastre ontologice, condiționată pentru forme perfect organizate.

Criteriul estetic fundamental în figurativ este *frumosul*, care definește nevoia de a exersa condiția ce face cu puțință existența formelor, a omului: armonia, un întreg euristic absolut încheiat. Se realizează în acest mod certitudinea cognitivă și existențială a condiției umane, ceea ce echivalează cu atingerea libertății de a fi a omului.

În arta figurativă imaginea luată din realitate este utilizată ca limbaj al sufletului. Realitatea este supusă de către om propriului său model spiritual. Eliberarea are loc astfel pe un triplu registru: certitudinea epistemologică, sentimentul cosmic al triumfului ontologic al finitului asupra indefinitului, adică triumful formulei umane de a fi și, în al treilea rând, asimilarea lumii din afară tiparului sufletesc uman. Bucuria estetică în arta figurativă conține îmbinate indisolubil toate ipostazele afirmării noastre existențiale în lume.

II. Sensul libertății în arta abstractă

Începând cu secolul XX, arta se îndreaptă spre alte criterii privind exprimarea și inducerea libertății umane.

Pentru sensibilitatea modernă, figurativul însemnează încătușarea în forme invariabile, aceleași de la începutul ciclurilor. De aceea arta ar avea drept scop eliberarea omului de servitutea mimesisului. Mai mult: se încearcă nu numai ieșirea din real, ci ieșirea din definit, convertirea lucrurilor cunoscute în semne cu înțeles presupus multiplu.

Dacă impresionismul a eliberat arta de similitudinea fotografică, fauvismul de realismul strict al culorii, cubismul de acela al formei, suprarealismul de raporturile normale dintre obiecte sau dintre obiecte și spațiu, - abstracționismul a tentat suprema eliberare: *ieșirea din formele cunoscute*. Se ajunge la linii pure, la culori pure, la simple ritmuri și organizări formale și cromatice care propun un ansamblu de semne fără referință la realitate și, prin aceasta, cu semnificație disponibilă.

Ideea este că, în felul acesta, are loc o îndoită eliberare. Pe de o parte, sunt descătușate elementele primordiale care alcătuiesc alfabetul formelor reale, adică liniile și culorile, și li se dă posibilitatea de a se prezenta

→ în starea lor preobiectuală, restituindu-li-se virtualitatea unor nenumărate reconturări. Pe de altă parte, prin această indeterminare, i se dă contemplatorului libertatea unei interpretări polivalente metareale. Tabloul sau sculptura devenind un simplu câmp de sugestii, un ansamblu de îndemnuri senzoriale, oferă fiecărui contemplator o altă lectură și aceluiași spectator de fiecare dată o nouă lectură. Diversele componente formale și cromatice se așează mereu în noi raporturi, în noi configurații, în funcție de structura momentului sufletească care recepționează. Este ceea ce s-a numit *opera aperta*.

Metamorfoza continuă a operei deschise depinde, prin urmare, de faptul că elementele plastice, datele senzoriale propuse dezvoltă tensiuni formale și cromatice nerezolvate, ele urmând a fi sintetizate și transformate în rezonanțe emoționale variind cu liniile asociative aflate în avanscena psihică în ceasul contemplării, cu lungimile de undă ale sensibilității și intelectului capabile de a fi puse în vibrație în acea clipă. Conținutul contemplării este rezultanta interacțiunii dintre energiile tensionale latente ale tabloului, conceput ca „un ansamblu de relații între forme, linii și suprafețe, asupra cărora urmează să se facă și să se desfacă sensurile care i se dau” (Schneider) și aparatul de receptare al spectatorului: *model afectiv, fond de existențe trăite, bogăție asociativă, putere imaginativă*.

Independența de imagine, de amintirea pur onirică a lumii, dă astfel posibilitatea artistului de a inventa un grai universal care să exprime, pe de o parte, stimulii cosmici liberi de orice determinare, păstrând posibilități poliintenționale, să exprime deci lumea „în realitatea sa absolută”, dincolo de accidental și provizoriu; dă posibilitatea consu-

matorului de artă să aleagă, mai precis, să creeze din nou, la un mod personal, tabloul sau sculptura respectivă, să devină el însuși co-autor, eliberat de constrângerea unei opere perfect definite; dă posibilitatea transformării în substanță sufletească a senzorialului denudat, eliberat de referința la real. „La extrema sa limită, la extrema sa deschidere, afirmă Jean Laymarie, pictura se subtrage spațialității, reflectă mai puțin lumea, se mulează pe fluxul vieții interioare”. Prin jocul relațiilor libere, opera de artă ambiționează să devină, după expresia poetului Audiberti, „o creație continuă, o revelație continuă”.

*

Așa cum am relevat în prima parte a acestui studiu, prin frumos se înțelege realizarea unei armonii, a unui finit perfect organizat, astfel încât, prin satisfacerea reciprocă a componentelor conform legii proporțiilor, este exclusă ideea de indeterminare, amenințarea cu dislocarea de către infinit, fapt care generează sentimentul posibilității formelor, posibilității *existenței* în ordine umană, această senzație de certitudine fiind întărită în figurativ prin conferirea unui înțeles bine definit operei de artă și de exersarea armoniilor, a frumosului pe formele cunoscute, care au reușit să devină reale, viabile.

Ori, apare evident că renunțarea la forma definită și abordarea unei creații cu un coeficient variabil de indeterminare (formal, deci ontologic, sau ca semnificație, deci epistemologic), însemnează de fapt *renunțarea la frumos*, intervenția unor criterii estetice noi, și anume, *gradul de indefinire, gradul de disponibilitate interpretativă, gradul de tensiune pusă în libertate odată scos tabloul sau statuia de sub obsesia lucrurilor cunoscute*. Dispare perfecțiunea în sensul desăvârșirii unei opere perfect articulată, per-

fect conturată ca înțeles. Categoria perfecțiunii este înlocuită cu cea a „posibilului”, după cum remarcă Umberto Eco, adică gradul echivocului, coeficientul de evocări și asociații generate de operă. Universalul ca prototipar este înlocuit cu potențialul proliferativ, cu multipotența genetică a unei imagini. Criteriului *estetic* i se substituie cel al *posibilității interpretative*, la care se adaugă cel al *intensității* (altitudinea tensiunii sufletești pe care complexul de stimuli izbutește să o declanșeze) și al *nuanței* (coloratura structurii imaginative indusă în operă).

Mai mult încă. „Nu se mai judecă în funcție de modul cum s-a realizat o operă, ci în felul în care a fost pusă o problemă artistică”, crede Umberto Eco. Ne găsim, de fapt, în zona intențiilor pure, a preexistențialului. Se poate măsura distanța până la frumos care însemnează perfecțiunea formelor (și a semnificațiilor), definirea lor absolută.

Pe de altă parte, dacă figurativul consideră câmpul realului un ansamblu de semne care trebuie preschimbate în substanță sufletească, în grai inteligibil care să vorbească despre spirit, arta informală preschimbă vizibilul cunoscut în semne ambigui, anonime, în scopul reținerii realului, cu nădejdea că semnalele senzoriale denudate ar putea avea acces în zonele invizibile ale universului, vor căpăta puteri miraculoase în stare să smulgă ecouri ale acelor tărâmururi.

*

Să vedem care sunt limitele libertății pe care opera abstracționistă o oferă în comparația cu arta figurativă.

1. Mai întâi, așa cum precizează Umberto Eco, este de la sine înțeles că indeterminarea în abstracționism nu poate fi absolută. Există o anumită dominantă intențională, o anumită direcție de orientare a interpretărilor. Libertatea înfinită ar duce la dizolvarea operei de artă, care ar semăna cu norul lui Polonius din *Hamlet*, sau discursul final al oratorului mut din *Scaunele lui Eugen Ionesco*. Curenții reacțiilor și asociațiilor optice și imaginative trebuie dirijat către o anumită constelație de înțelesuri, altfel comunicarea ar fi imposibilă. Trebuie un echilibru între maximum de abatere față de structuri asimilate, experimentate, trăite, „logice”, „raționale” - și minimum de aluzie la aceste structuri, puncte de plecare pentru construirea unor noi configurații reprezentationale. Pentru ca opera să se închege, să ia ființă, pe fondul masei de informații anonime, trebuie să existe indiciul vag al drumului către o anumită serie de tâlcuri care să excludă o altă familie de înțelesuri.

2. Apoi, să nu uităm că, în realitate, contemplatorul transformă semnele plastice abstracte în reprezentări fizice și conceptuale

Guardi - Peisaj cu pescari

care aparțin experienței sale anterioare, adică lumii cunoscute, „figurative”, din care arta informală încearcă să evadeze. Foarte rar un joc formal și cromatic pur realizează convertiri în tensiuni sufletești libere de orice întrupare mentală coincidentă sau tangență cu imagini din realitate, libere de orice contaminare cu reprezentări asimilate. Reacția imaginativă este obligată să apeleze la formele știute și la raporturile dintre ele, care constituie sursa curentă a emoțiilor sale și care i-a structurat de-a lungul vieții aparatul asociativ și imaginativ. În modul acesta, metafora plastică ce lucrează cu semne extrareale, extrafigurative, întoarce privirea contemplației către figurativ, către real. Nu se realizează astfel decât un joc al întoarcerii, conștiința căutând în mod firesc *un reper față de care să valorifice masa de impulsuri nedeterminate*, iar acest punct de sprijin îl află în real. Ambiția reînceputului, eliberarea totală de lumea știută pe care arta abstractă o pretinde, este o himeră.

Rezultă de aici că, pe planul cunoașterii, în arta abstractă nu se ajunge la dezvăluirea unei noi perspective a lumii sau a sufletului, contemplatorul fiind doar invitat să-și aleagă din câmpul posibilităților de interpretare propusă una conformă cu hipostaze cognitive trăite. El saturează semnele oferite cu experiența îndelungului său pelerinaj în realitate. Printr-un joc al sugerării îndepărtate și al asociațiilor, noi regăsim ținuturi de mult străbătute. Libertatea de a recrea opera pe care o oferă arta abstracționistă este o aventură într-un ținut știut, dar peste care micul Puck din *Visul unei nopți de vară* a împrăștiat ceață.

3. Ca un corolar, reiese că în receptarea estetică a unui tablou figurativ, de pildă un Rembrandt, un Van Gogh, un Monet, drumul de la receptarea plastică la ecoul sufletesc este foarte scurt. Scurtcircuitarea o face prezența unor imagini cunoscute, care nu necesită asimilare. Desigur, dacă tabloul figurativ este doar un produs pur optic, ochiul se oprește la simpla delectare senzorială. Dar dacă implicația spirituală este atât de profundă încât depășește frumusețea plastică pură, contemplația trece nemijlocit la vibrația sufletească, la emoția intelectuală.

În opera abstracționistă imaginea plastică ne mai fiind familiară, rezonanța psihică întârzie, între contemplație și încântare se inter pune un interval în care timp trebuie să aibă loc: deșocarea, asimilarea imaginii insolite, transformarea ei într-o imagine plastică inteligibilă prin punerea în analogie cu imaginile cunoscute, în scopul încadrării într-o sinteză senzorială capabilă să fie fructificată sufletește, să emane emoție estetică. Evident, aceste operații nu se fac într-un timp prea în-

delungat, totuși suficient pentru ca factorul plastic să ne rețină în anticamera spiritului. În felul acesta, libertatea sentimentului general și polivalent încercat (adică nelegat de o imagine precisă în figurativ), este contracarat de o servitudine materială prealabilă, existentă totdeauna în abstracționism și absentă în marile creații ale figurativului.

4. În ceea ce privește automatismul, hazardul, abstracționismul gestual, „action painting” - sunt oare acestea toate expresii ale unei libertăți reale? Nu trebuie confundată incontrollabilitatea cu libertatea. În realitate, gestul automat, hazardul sunt *determinări* dictate de nenumărate resorturi care scapă conștiinței: ele sunt de aceea cu atât mai puțin libere. Liber este actul în raport cu determinarea conștientă. Ori dacă inconștientul, conform unor cunoscute teorii, reprezintă eul profund al unui ins, nu este mai puțin adevărat că acest eu este de fapt o existență paralelă eului conștient, eului cu adevărat liber. Libertatea presupune deliberare și nu manifestarea neîngrădită a unei energii cu determinisme oarbe, imposibil de surprins de către conștiință.

O analiză mai atentă observă însă ușor că, în realitate, automatismul nu este chiar atât de automat, accidentalul atât de accidental, țâșnirea atât de liberă. Dacă ar fi așa, ar fi imposibil să se diferențieze stilul unui creator de al celui alt. Or, tocmai fiindcă recunoști oricând pe Hartung, Mathieu sau Soulages, tocmai fiindcă au stil propriu, demonstrează că, de fapt, gestul este doar liber de orice imagine figurativă, dar el este dirijat inconștient de o anumită configurație psihologică mereu controlată de modelul reacțional și integrator al fiecărui artist. Este un

„capriciu organizat”, după cum afirmă Raymond Bayer. Nu este o tăcere a tuturor controalelor, ci o zburdălnicie în limitele unei discipline vectoriale suficient de severă pentru a încadra pe artist într-o formulă definită. Tocmai acest marcaj limitativ face cu puțință personalitatea artistului.

5. Că în pictură acest joc al indeterminării nu este chiar atât de liber pe cât pare la prima impresie, mai este dovedit de un fapt bine cunoscut: univocitatea tentei afective a culorilor. O anumită culoare are pentru oricine aceeași rezonanță afectivă: de pildă, albul semnifică pentru fiecare ins puritate, negrul evocă neantul. Pe de altă parte lungimea de undă a vibrației unei culori ne obligă la același răsunet retinian și, corespunzător, psihologic. Este adevărat că în sufletul contemplatorului nu se mai înfruntă îngerul cu diavolul ca într-un tablou figurativ, ci principiul limpidității cu cel al întunericii, dar interpretarea este în acest caz analogică, tributară unui mod de a vedea împrumutat din universul „figurativ”.

6. Dacă informalul permite contemplatorului să recreeze tabloul sau sculptura respectivă la un mod personal prin propunerea unei constelații de semne neîmbinate o dată pentru totdeauna într-o relație unisensică, arta figurativă nu oferă și ea posibilitatea unei interpretări polivalente?

Mona Lisa are o expresie cu neputință de definit. Iată o formă bine definită familiară, „arhiutilizată”, care pare că și-a epuizat capacitatea emoțională: chipul uman. Și iată totuși neputința totală, dureroasă dacă vrem, de a reține această expresie, de a o cataloga, de a o tălmăci în cuvinte. Pentru că surprinde

Guardi - Marele Canal

indefinisibilul, vorbește despre negrăit. Gioconda constituie cel mai bun exemplu de *operă deschisă*, în sens de operă cu înțeles nefixat o dată pentru totdeauna: ansamblul de semne care generează în fiecare moment altă interpretare, nici una părând a fi cea adevărată.

De fapt, opera deschisă ar trebui să se numească nu numai creația informală, ci orice operă care exprimă o generalitate umană polisemică, astfel că o redescoperi mereu *în funcție de experiențele sufletești cu care te-ai îmbogățit de la ultima lectură*.

Opera figurativă superioară oferă semne plastice cunoscute, dar încărcate de tensiuni psihice care par deseori clare, dar la care nu oricine și același ins nu oricând poate avea acces. Prin aceasta se realizează disponibilitatea creației figurative: ea îți arată direcția zborului, numai să fie în stare spiritul tău să-l întreprindă; *piscurile sunt limpezi, numai să le poți atinge*.

7. Și acum întrebarea: desăvârșirea unei forme, a unui sens, nu înseamnă eliberarea de imperfect, de gestul incomplet, de *sub-existențial*? Exprimarea explicită a unei hipostaze sufletești nu eliberează spiritul de nedeslușit, de haotic? Ambele perfecțiuni, ambele determinări nu realizează existențialul uman sub formă cât mai aproape de absolut, în sensul conturării sale depline pe de o parte, iar pe de o parte, prin cunoaștere, intrarea în posesiunea totală a propriei sale lumi lăuntrice, ajungerea la **certitudine**?

Suspensia, ambiguitatea, echivocul, în ce măsură pot constitui - în ordine umană - o mai mare libertate decât certitudinea, afirmarea entității umane în univers, delimitarea cât mai completă în raport cu restul? În ce măsură această confuzie între da și nu creează o libertate de ordin superior și nu este de fapt un joc de al doilea grad fără implicație existențială?

Reală libertate, aceea care, bineînțeles, nu este interzisă, ar fi ca omul să poată trece către o altă formulă existențială pe care să și-o creeze singur și să tranșeze formula impusă în care s-a născut. Dar a rareficia realitatea sau a o face nedeterminată nu înseamnă a ieși din această formulă, nu înseamnă libertate ci, dimpotrivă, aburirea, încețoșarea condiției umane, trecerea pe un plan existențial cu un potențial mai redus. Violentarea, „ruperea intenționată a legilor de probabilitate”, care guvernează sintaxa obișnuită a realului nu duce la noi probabilități de ordin ontologic, ci la noi variații în câmpul aceluiași cerc existențial. Ieșirea din direcțiile previzibile de solicitare a sensibilității, din obișnuit, din experiența trăită, din unele convenții asimilate și pe care le considerăm „raționale”, nu înseamnă crearea unei condiții umane noi, ci modificarea indicelui de raționalitate și atât.

În concluzie, care este libertatea pe care abstracționismul o oferă?

Pe de o parte, libertatea în arta informală nu este expresia unei certitudini ontologice, ca în figurativ, ci o stare de tensiune irezolvabilă - năzuința de a trece către o altă condiție de a fi. Conținutul acestei libertăți îl constituie neliniștea încordării și sentimentul neputinței acestei aventuri demiurgice.

Pe de altă parte, rămâne libertatea interpretării pentru contemplator, libertatea de a fi co-creator, de a putea conduce masa informațională brută, neprelucrată a operei către variate configurații sufletești în funcție de imprevizibilele asociații ale subconștientului, de circuitele disponibile, capabile să intre la un moment dat în tensiune.

Chiar dacă în concept aceste două ambiții ale abstracționismului depășesc de cele mai multe ori izbutirile artistice, rămâne însă mărșă tentativă, și ea marchează o mutație în evoluția spiritului uman, acela de a încerca depășirea realului, a cunoscutului - deși o întrebare totuși rămâne: *dar neundele unde-i?*

Contemporary Literature Press
Editura pentru Studiul Limbii Engleze prin Literatură
BRITISH COUNCIL
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN
The only online Literature Publishing House of the University of Bucharest

**Contemporary Literature Press,
sub auspiciile următoarelor foruri:
Universitatea din București, The British
Council, Institutul Cultural Român și
Ambasada Republicii Irlanda,**

**Anunță publicarea volumului
Mario Petrucci**

*love sends itself flowers.
iubirea își trimite flori.*

Texte paralele

Editat de Lidia Vianu
Traducere din limba engleză
de Ștefan Mălaimare
ISBN: 978-606-8592-14-5

Primul volum de poezie pe care îl publică Contemporary Literature Press în anul 2014 este debutul editorial al unui student care abia a împlinit 20 de ani. Întâlnirea lui Ștefan Mălaimare cu poemele fizicianului Mario Petrucci a fost fără îndoială o piatră de încercare pentru un debutant.

Editura noastră și-a propus de la bun început să încurajeze talentele tinere. Ea și-a propus de asemenea să sprijine studiul limbii engleze ca langue et civilisation, motiv pentru care publică foarte des texte paralele, cum este și cazul cărții de față.

Nu în ultimul rând, iubirea își trimite flori este un volum cât se poate de european, de la poemele despre un tată și un bunic italian la versurile cutremurătoare despre Cernobîl. Fizicianul Mario Petrucci scrie o poezie metafizică, pe care o interpretează el însuși în lecturi publice - lecturile de poezie fiind o cale majoră de supraviețuire a poeziei contemporane.

Lidia Vianu

Mario Petrucci, *love sends itself flowers. iubirea își trimite flori*, Texte paralele, editat de Lidia Vianu, poate fi consultat și descărcat la adresa de internet:

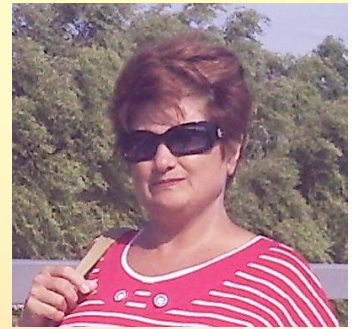
<http://editura.mtlc.ro/mario-petrucci-vianu-ed.html>

Guardi - Laguna

Doina DRĂGUȚ

Remember - cu poetul George Filip prin îndepărtata lui copilărie

Doina Drăguț: Poete... luna viitoare, pe 22 martie 2014, vei împlini 75 de ani.

George Filip: Recunosc, n-am nicio vină, este pentru prima oară în viața mea când ating această fantastică vârstă.

DD: Aș dori să ne întoarcem un pic la copilăria ta. Dacă se poate... spune-ne câte ceva din cele mai „străvechi” amintiri.

GF: Așa... Ei bine, să începem cu începutul. Sincer să fiu, deși am fost martor ocular și am participat chiar la nașterea mea nocturnă, nu-mi amintesc nimic. Am auzit mai târziu, de la Gheorghe al lui Voinea, care mi-a tăiat buricul, cel verde!, că martori la facere au fost unchiul Vasile Voinea și Ion Tăcu, verișori de-ai lui tătâne-meu, și ei emigranți olteni, de prin Izlaz, la Tuzla sălbatică de pe malul Mării mele cea Neagră.

DD: Altceva..., dar mai recent?

GF: Țin minte când m-a înțărcat mămica mea - Floarea.

DD: Nu se poate!

GF: Ba se poate. Aveam cam vreo patru anișori, aveam toți dinții, eram rahitic, mi-era veșnic foame și plângeam ca dracu.

DD: Și?

GF: O mușcam pe mămica de țâțe de plângea. Le țin minte pe țâțe în veci. A din dreapta era mai dolofană, avea mai mult lapte. A din stânga era mai curvuliță, mai suplă, mai stearpă.

DD: Și?

GF: Le molfăiam până-mi dădeau lapte. Adevărul este că mămica mă mai îndopa și cu mestecătură din gura ei, deși eu rodeam deja boabe de porumb fiert în sobă, dar, sincer

să fiu, eram dat dracului!

DD: Frumoase și ciudate amintiri... Ceva mai special?

GF: Desigur. Prin '44, prin anii aceia, prin Tuzla de pe malul Mării mele cea Neagră, mai zăboveau încă pe la noi flăcăi de-ai lui herr Adolph Hitler.

DD: N-o să-mi spui că l-ai cunoscut pe Hitler...

GF: Nu... Dar pe unii dintre flăcăii lui... Da! Nemțâlăii ăia erau tinerei, frumușei, cântau la instrumente, se spălau pe dinți, plăteau purceaua cu bani mai mulți decât cereau gospodarii, ne dădeau bomboane și ne învățau nemțește. La cuțit... tis, la masă... stul...

DD: I-ai văzut luptându-se cu militarii rușii?

GF: Da... dar nu știu care cu cine se tot încăiera. Am aflat de la taica Pandele că fritii se cafteau și cu rușii, și cu americanii.

DD: Formidabil!

GF: Noaptea răpăiau mitralierele iar reflecțiile sfârtecau văzduhul. Din tranșeea noastră din grădină, în formă de Z, priveam mai în fiecare noapte cerul de deasupra Mării. Ra... ta... ta... ra... rat... ta... ra... ta! Bâzzz... și câte-un avion se prăbușea, ba în Mare, ba pe izlazul vacilor de pe coasta Tuzlei. Baruță, mincinosul satului, a târât jos din carlingă vreo câțiva aviatori, de-ăștia căzuți și arși de flăcări...

DD: De ce origine erau cei căzuți?

GF: Și d-ăia... și d-ăia...

DD: Mai spune...

GF: Într-o dimineață, rusnacul Carabageac, clopotarul satului, a zdrăngănit clopotele lui coclite strigând pe ulița mare din toți bojocii: fugiți din case măăă!, că nemții pun explozibil și se cară!!!

DD: Apoi?

GF: În aceeași zi, la doar câteva ore, au intrat în Tuzla mea lungile escadroane rusești.

DD: Ți-a fost frică?

GF: Da de unde... eram învățat cu războiul. Rusnaci erau triști, obosiți, frumușei și zâmbitori că se cam repezeau vādanele să-i sărute. Rusnaci s-au dus la fântâni, la despăduchere, și-au pus ranițele prin grădinile oamenilor pașnici iar mai spre seară cântau kazaciokul... sorbeau kreпки de prin bidoane, fumau mahorcă, iar politrucii făceau trântă cu haziainele printre tufele de pelin...

DD: Cum te înțelegeai cu ei?

GF: Prin limba... gimnastică.

DD: Adică?

GF: Drug, ne znai cuda Berlin? - Încolo..., le arătam eu, spre Mangalia. - Daleko, adică departe? - ...dădeam din umeri.

DD: Dragă Poete, să lăsăm lucrurile astea despre război și să trecem la lucruri mai frumoase... Când ai început să scrii?

GF: Pe la cinci anișori. Știam să scriu și să citesc.

DD: De unde știai?

GF: De la fratele meu VILI, pentru nemți, Vasila, pentru ruși.

DD: Acum, moșneagule, este o glumă, bine-înțeles, spune-mi, te rog, în ce filosofie te încadrai tu, pe atunci?

GF: În nicio filosofie. Eu trăiam, pipăiam, respiram și-mi era suficient. Interpretam totul, de la firul de iarbă, rațiunea furnicii, cântecul Mării, vorbele părinților, vorbeam cu dobitoacele din gospodărie, catalogam totul în tiparele minții mele. Acum pot să-ți spun, cu tot riscul, că filosofiele sunt doar niște artificii de a interpreta viața, marele adevăr fiind ETERNITATEA.

DD: Dar... cu credința în Dumnezeu cum stai?

GF: Da. Dumnezeu există, deși nu-L cunosc personal. El ne lasă în pace, poate prea exagerat..., iar noi ne vedem de viață într-un perpetuum mobile pe care nu-l putem influența, dirija sau controla.

DD: Deci... te-ai pus bine cu Dumnezeu...

GF: Și El cu mine.

DD: Dar, prin viață, când și unde te-ai întâlnit cu tine însuși?

GF: Cred că atunci... în podul casei. Eu am fost din pruncie fascinat de grote, beciuri, poduri și de... fuga de acasă.

DD: Hmmm... în podul casei?!?

GF: Da. Acolo am găsit maldăre de țoale vechi, cărți năclăite de vreme, măști de gaze, ghetete de pe vremea lui Mociornița, ba chiar și-un pistol...

DD: Acum... te întreb când ai început să scrii poezie?

GF: Nu știu exact ziua și ora. Dar, „mai bătrân”, pe la 16-17 ani am găsit scris de mână mea pe muchia unei cărți polițiste, următorul distih: Când eram eu de un an, țin minte că sugeam...

DD: Filozofa profund, poetul de atunci!...

GF: Pe dracu. Sunt un liric incurabil.

DD: Poete, ai cam obosit de atâta mers prin viață, văd că lenea te apropie spre AZI. Cum este să aniversezi 75 de ani?

GF: Este... mișto! M-au gonit ăia de-acasă și pe planeta aceasta îmi agonisesc viața murmurând franțuzește, nemțește, englezește, rusește și românește.

DD: E grea viața?

GF: Da, grea dar frumoasă. Când mi-au dat pașaportul comuniștii mi-au zis: nu te dai cu noi? Bine, mă, dușmanule, te vom da pe mâna emigrației românești! Și m-au dat. Am trecut prin probe de asasinat la Viena, Paris, Montreal.

DD: Cum sunt românii din Montreal?

GF: Buni... teoretic, răi... în particular.

DD: Nu se poate!

GF: Ba se poate! Eu am ajuns la Montreal în toamna lui 1982, acum 34 de ani. Am avut întotdeauna șuste. Toate mi-au fost aranjate de unchiul meu Rinu și Nicu. Rinu... fratele tatălui meu Pandele, semăna cu cruntul lui tată, ardeleanul moș Preda, mai bine decât însuși străbunicul meu. Unchiul Rinu nu râdea niciodată. Doar zâmbea și te hipnotiza cu privirea. - Să te duci, nepoate! Vom avea grija ta. Așa este, Nicule? - Așa este, confirmă și unchiul Nicu.

DD: Și te-au protejat?

GF: Desigur. La Viena m-au interceptat imediat doamna Dorina și Vasile Gabor, niște vechi români emigranți. La Munchen m-a găzduit familia Grigore Dumitrescu, un fost mare luptător anticomunist. Și m-a finanțat prea Sfinția-Sa, monseniorul Octavian Bârlea, șeful misiunii greco-catolice din Munchen. La Paris m-au instalat bătrânul preot Vasile Boldeanu, poetul Sergiu Grosu, nenea Cicerone Ioanițoiu, prințesa Ecaterina Caragea, precum și marele regretat testamentar al lui MANIU, fostul ministru Nicolae Penescu. Financiar și sufletește m-au sprijinit bine vechiul meu coleg Vasile Bodeanu, precum și poetul Gheorghe Astaloș.

DD: Și la Montreal?

GF: De un real sprijin mi-a fost regretatul ministru al culturii și emigrației în Quebec - Dl. Gerald Godin -, precum și regretatul Dr. Ion Țăranu, pe lângă care omniprezentul, ultraparaeficientul agent de emigrație Gheorghe Rusu.

DD: În spre final: cum ți se pare viața, Poete?

GF: Frumoasă... plină de neprevăzut - dar grea.

DD: Cum sunt oamenii din jurul tău?

GF: Răi... stupizi... solderi ai unei închiiziții moderne.

DD: Poete, ...este un interviu aniversar, ești trist că trec anii?

GF: Nu!, însă am ajuns la concluzia că „corabia se scufundă, se salvează cine poate...”

(continuare în numărul viitor)

(06.02.2014 - conversație telefonică)

George FILIP
(Canada)

REMEMBER

Uersuri din
ANOTIMPUL LEGENDELOR,
volum publicat în anul 1976,
la Ed. Ion Creangă, București

Motto:

**Mi-am ascuns în pod copilăria
printre haine vechi - și uneori,
pe adresa mea de altă dată,
beat de doruri... îmi trimit scrisori.**

FARURI

Cei mai frumoși bărbați de pe țărm
Spre care ochii veghei poți să-i salți
Așa, cum trag cu arcuri de lumină
Zeificați, puternici și înalți.

Mării arcași la timp decuseară,
Cu frunțile-aurite de seline
Întâmpină cu dor și verighete
Întoarcerea mireselor sirene.

Și trec corăbii peste limpezimea
De ape risipite prin azururi
Tăind nesomnul nopților de veghe
De albatroși, de liniști și de-a pururi.

E cerul nopții leagăn pentru păsări
De marmori adormite lângă maluri
Și zcii trag cu arcuri de lumină
Spre neodihna nopților, din faruri.

PATRIEI

Mi-ai spus un cuvânt,
Să nu mă mai tem,
Si eu l-am făcut
Fragment de poem.

Un cântec mi-ai spus
Duios și curat
Și eu l-am făcut
Fragment de bărbat.

Mi-ai dat un fior
Firav și subțire
Și eu l-am făcut
Fragment de iubire.

Un gând mi-ai furat
Cu-o pasăre-n zbor
Și eu l-am făcut
Un cântec de dor.

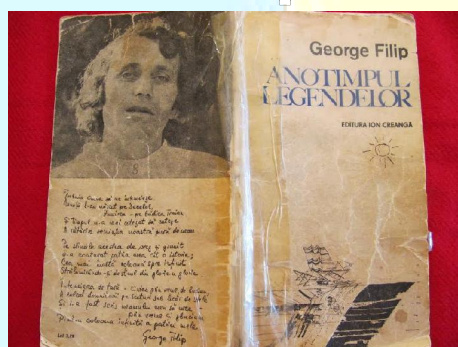
Pe vârstă mi-ai nins
Cu licăr de stele,
Primește în dar
Azi, visele mele.

ANELE NOASTRE

Vin din legenda Anele noastre
Cu ii peste nume și basme în pântec,
Din viață spre viață, prin vise albastre
Zidind cu Mașole nepoții în cântec.

O Ană ne umple suflarea de zbor
Și, puri ne ridică spre faptă și gest,
O Ană ne-nvăță sărutul de dor
Când toamna în cuiburi răsună celest.

Hora nu-i horă când Ana nu joacă.
Gându-i iubire când Ana te strânge

➔
Și dacă te pierzi înspre lume și dacă...
Dorul e mamă și-o Ană te plânge.

Cu ii peste nume și basme în pântec,
Din viață spre moarte, prin vise albastre,
Zidind cu Manole nepoții în cântec
Vin din legendă Anele noastre.

LA PONTUL EUXIN

Aici, la Pontul Euxin,
Pământul îl arau străbunii
Cu plug din oase de rechin
Sub cerul ce-l roiau lăstunii.

Poetul prigonit, Ovidius,
S-a înfrățit cu-acest pământ
Să-i încrusteze pe papirus
Istoria de ger și vânt

Și-acei bărboși legați cu vinul,
C-un braț pe plug, cu altu-n scut,
Femeile-ndulcind pelinul
Și pruncii toți câți s-au născut

Și lanuri rar pârguitoare,
Vultanii obosiți de zbor
Și tot ce-a viețuit sub soare
Pe plaiul Sciției-minor...

Aici, la Pontul lui Ovidius,
Prin „Tristele” făcând popas,
Simțim în frunza de papirus
Pe sciții cu furtuna-n glas

Zvârlind săgeți spre armii fure
Sau călărind pe iuții suri,
Cu forța brațelor - secure
Mărșăluind pe sub păduri,

Să lase-n vremuri viitoare
Însemnul demn, stropit cu vin,
Ce Nasso l-a cântat cu-ardoare
Aici, la Pontul Euxin...

BRÂNCUȘI

Iată că noi, românii, avem
Un neasemuit zeu mustăcios
Care-a urcat în cer pe-o Coloană
În pragul de veac luminos.

Neodihnitul pui de oltean
A creat lumea în felul lui,
Cu o daltă, în care intrăm
Pe Poarta Sărutului.

Acolo cântă Pasărea măiastră
Armonizată de timbrul Cocoșului
În timp ce Peștele lăsat mut, toarce

Lângă Cuminenia pământului.
Prevăzător, ca toți meșterii mari,

Ne-a cioplit în liniștea serii
Un repaus pentru cina familiei
La Masa tăcerii.
În locul chirpicilor, Brâncuși
A zidit cu clepsidre de timp,
Până i-a ajuns barba la brâu,
Apoi s-a urcat în Olimp...

ALBATROSUL OBOSIT

S-a lăsat din zbor un albatros
Bănuind sub aripi un catarg;
Poate se temea de glasul mării,
Poate îl chema un dor spre larg.

L-am privit cu mii de ochi deodată
Cum stătea cu pieptul către vânt.
Oare, cerul îi părea departe
Sau se rătăcise de pământ?

Hăituind spre puncte cardinale,
Dacă tot ajunsese nicăieri,
Zborul lui să se fi frânt în piatră
Undeva, prin pajiști de tăceri...

L-am privit cu mii de ochi deodată
Cum își adăpa acolo sus Sufletul...
Apoi s-a dus spre zare,
Dar de ce venise nu ne-a spus.

STEA

Dacă răsări într-o seară de vară
Razele tale n-or să mă doară.
Nuntă voi face, te-oi pune nună
Semnu-mplinirii de mi-l cunună.

Pruncii mei teferi să-i salți în tindă
Cu fruntea albă, până la grindă.
Sub raza-ți pură vreau să colind
Până în chiotul nunții de-argint.

Când tâmpla-mi fi-va floare de tei
Leagănă-ți somnul în ochii mei.
Să-mi ții cununa, baladă nouă
Scrisă pe-o frunză ninsă cu rouă.

Iar de răsări într-o toamnă, târziu,
Și-mi afli sufletul beat și pustiu,
Vino-n fereastră și-mi dă binețe
Flacăra veșnică de frumusețe...

MEMORIA COPACILOR

Trec printre copaci și le sărut
Iasca de sub umbra miezii-noapte
Și-o alint cu palma ca pe-un scut
Ce le-ascunde murmurul de șoapte.

Neclintirea lor, atât de goi,
Le răsfrânge-n mine măreția
Și-mi alungă gândul înapoi
Unde-si arde steaua veșnicia.

De sub coajă, glasuri bărbătești
Parcă-mi strigă murmurând în flaut
Să adun licorile lumești
Și dezlegul vrajei să li-l caut.

O... dar am trecut de-atâtea ori
Printre bunii mei ascunși sub scuturi
Că m-am lepădat de ursitori
Și-am umplut pădurea cu săruturi...

A TRECUT UN POET

A poposit la noi un poet
Luminat ca o bună vestire,
Să ne învețe tainele zborului
Mărginit de nemărginire,

Priviți, a rostit răspicat,
Cu o metaforă îmblânzind Soarele
Și Marea a îngenuncheat calmă
Sărutându-i supusă picioarele.

Fiți încrezători, poetul a zis,
Când Marea lovește în țărături nebună
Zvârliți un măr de curaj spre înalt
Și fructul se face potcoavă de lună.

Spre seară a venit gândul de dor,
După ce multe din taine s-au spus,
Copiii visau vinovați de iubiri
Și-n altă parte - poetul s-a dus...

BUCURIA ZĂPEZII

Sufletul copilăriei fuge din trup
În păsări albe, când cântătorii
Ademenesc vulpile iernii și strigă
Miracolul repetat al ninsorii.

Noaptea, slobodă de toate poverile,
Aleargă în partea cealaltă a zilei
Dilatând florile gerului-lerului
În dimensiunea reală-a pupilei.

Și ce dimineată de crez a naturii!
Cosarii cerești au întins rufe albe
Și bătătura de alb infinit cum răsună
Mai frumos ca-n noaptea de Florile-dalbe!

Spre zi sufletul caută odihnă în trup
Adormind ca o lacrimă sărutată de nea
Și-un cal năzdrăvan duce spre zări
Sania albă-a copilăriei - sania mea...

Iulian CHIUU

SISIF - Refuzul resemnării

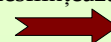
După un Prometeu grațiat peste voința zeilor doar prin controlul înțelept (*sophrosyne*) și moral până la sacrificiul de sine al marilor amenințări ale ordinii (*dikaiois*) și după un Tantal, penitentul vanității care refuză șansa nemuririi (*tyche*) în favoarea unei efemerități intense, etologia mitică elenă ne propune un Sisif care, prin absurditatea fericirii (*eudaimonia*), ispășește viclenia sustragerii de sub destin și se resemnează într-o penitență reflexivă, ca alteritate tragică.

Fiu al zeului Eol, ctitor al străvechiului Efyra (astăzi Corint), Sisif se face cunoscut printr-un acut simț al lucrurilor (*praxis*), grație căruia strânge bogății nemăsurate și faima lui se duce în lume. Însă când veni vremea să se ducă în lumea întunecată a um-brelor, îl legă fedeleș pe Thanatos, zeul morții, care venise să-i ducă sufletul la Hades. Odată sechestrat zeul, nimeni nu mai murea pe pământ și Hades nu mai primea ofrande și jertfe. Zeus află de asta și, mânios, îl trimise pe Ares, zeul războiului, să-l elibereze pe Thanatos, iar pe Sisif să-l ducă în împărăția lui Hades. Ares înfăptui porunca stăpânului său, însă Sisif o rugă pe soția sa să nu-i îngroape trupul și să nu-i aducă jertfe după moarte. Zadarnic așteptară Persephone și soțul ei, Hades, ofrande că pentru Sisif nimeni nu se îngrijea. Acesta fuse un prilej pentru Sisif să meargă la Hades ca să-i ceară a i se permite să se întoarcă acasă ca să-și pedepsească soția fiindcă nu îi aduce jertfe. Credulul stăpân al întunericului îi îngădui să plece, iar Sisif, odată ajuns acasă, se puse pe chefuri și nu se mai întoarse în infern. Hades constată că fusese păcălit și Thanatos fuse din nou trimis după fugar. Sisif nu mai avuse scăpare de data aceasta și ajunse pentru totdeauna înapoi, unde fuse pedepsit să urce o stâncă în vârful unui munte, însă când ajungea în vârf, stâncă se rostogolea la vale și Sisif era nevoit să reia cu resemnare drumul urcându-l cu nădejde și coborându-l nefericit de fiecare dată¹.

Sisif, deși nu împărtășește soarta tragică a lui Oedip sau pe cea a dioscurilor Castor și Polux, deși se învâluie de un nonconformism

irațional pentru orice cod moral, dar nici nu afirmă o viclenie triumfală, rămâne durabil simbolul universal nu al absurdului sustragerii din fața morții, ci al regenerării speranței prin penitență, cum ar zice Camus.² Zeii pedepsesc în el doar neîncrederea ca atare pe care o inspiră prin performanța minciunii ca mijloc și a istețimii subtile ca modalitate. Pornind totuși spre argument dinspre concluzia camusiană a unui Sisif fericit (*eudaimonia*) să-i nege pe zei prin bucuria tăcută a lucrului său, dominându-și drama ca pe o alienare (*allotriosis*) prin autoacceptare (*oikeiosis*) până la uimirea zeilor³, avem imaginea unei penitențe grațiabile doar prin înfruntarea etică în care dramatismul se estompează numai prin speranța în încercarea următoare, asimilabilă unei *mania* pentru omul neatins de nefericire. Sisif îi refuză zeului măreția morală și îi contestă supremația, așa cum o va face mai târziu Kafka (*Castelul*), și va contrapune principiului moral un adevăr crud, așa cum o vor face și existențialiștii secolului al XX-lea. Iar prin nefericirea lui fără pricină, inevitabilă ca și fericirea, cauzată din înfruntarea nedreaptă a ordinii (*dikaiois*) cu nemurirea (*athanasos*) ca aspirație liberă, Sisif se ridică deasupra zeului prin paradoxala fericire a acceptării (*oikeiosis*) - cele două surse ale simbolului, după Camus: cele două lumi de idei și codul reconversiei lor.⁴ De fapt, Sisif se constituie ca simbol prin transferul particularului în general cu seninătatea cu care găsește în destinul său totul ca normalitate fără să aibă sentimentul tragicului, ci doar luciditatea duratei, nu a intensității fiindcă el nu acuză hipesensibilitatea unei determinări. „Simțul tragicului crește și descrește în raport cu senzualitatea”, spunea Nietzsche⁵, iar Sisif nu numai că nu găsește absurd absurditatea absurdului, fiindcă el nu instituie o lume, ci iese din firescul ei pentru a și-o asuma. „A gândi înseamnă înainte de toate a voi să creezi o lume”, spune Camus⁶, dar în contextul a ce a gândit Sisif, dacă asta ar trebui să îl determine? Orice gândire e o prospec-tare a ceva și orice prospecție i-ar fi reprimat tocmai încrederea în viclenia asimilată de el

cu înțelepciunea. În definitiv, orice reflecție, cu atât mai mult atunci când își ia ca obiect existența (*ousia*), este totuși o gândire (*noesis*) și astfel niciun argument ontic nu-l determină pe Sisif să se abandoneze prudenței (*phronesis*). Eroul se comportă altfel decât în opinia lui Nietzsche („A te rușina de imoralitatea ta; iată una din treptele scării la capătul căreia te vei rușina de moralitatea ta”)⁷; Sisif crede în infailibilitatea și retenției sale, singurul lui adevăr (*aletheia*) chiar și când urcă cu asiduitate stâncă penitenței în vârful muntelui. El speră doar crezând în sine (*oikeiosis*). La o primă vedere, mitul are două episoade dostoevskiene: episodul antum și cel postum - crima și pedeapsa. Însă situația lui Sisif nu ține de un argument al bunului-simț folosit împotriva libertății spre a ne aminti de neputința noastră, cum ar crede Jean-Paul Sartre⁸, ci este mult mai aproape de viziunea lui Nietzsche: „În jurul eroului toate se prefac în tragedie, în jurul semizeului toate devin dramă satirică; iar în jurul lui Dumnezeu toate devin - ce? Lume poate?”⁹ Or, de aici încolo trebuie să ne punem problema simbolului: Este Sisif în situația eroului sau a semizeului? Soluția vine tot dinspre Nietzsche care preciza în altă parte¹⁰ că o faptă nu poate fi nimicită prin pedeapsă și, mai mult decât atât, nu poate fi nimicită nici-cum. Cu o circumstanță camusiană: evidența nu naște totdeauna evidență! Sisif nu este un simbol al faptei (*poein*) și nici al acceptării de sine, cum s-ar crede, ci al unei înțelepciuni practice (*phronesis*) cu care abordează o imposibilitate (*apatheia*), de care el însuși nu este conștient (*mania*). Sau, cum ar spune Camus, absurdul are sens doar în măsura în care eroul nu consimte la el, ori Sisif nu realizează absurditatea reluării urcușului fiindcă nu are certitudinea imposibilității și nici plăcerea (*hedone*) efortului; el crede în continuarea într-o soluție și de aceea reia cu tenacitate urcușul. Drama nu este a lui, ci a noastră! El are totuși un orizont și nu capitulează, pe când noi, potențiali Sisifi, capitulăm în lamentație și compasiune. Unde este absurd, nu mai este speranță: Sisif își desființează

absurdul nu fiindcă nu și-1 poate demonstra, precum existențialiștii, ci pentru că are convingerea că ultima dată i-a scăpat soluția, dar trebuie să fie una totuși. Aici este esența simbolului, tăria lui, restul e caligrafie și pasionantă analiză. Așa de pildă pot avansa, în contradictoriu cu Camus, ideea că libertatea lui Sisif nu este una absurdă, ci una cât se poate de lucidă. El este totuși liber pentru că poate să aleagă și alege s-o ia de la cap în chip obsesiv. Asta după ce în timpul vieții s-a sustras morții având soluții, iar acum nădăjduiește că va găsi una tot așa de salvatoare. Altfel nu ar avea înțelepciunean (*sophrosyne*) reluării, ci trista alienare autoacceptată (*allotriosis*). Intensiunea simbolică subzistă nu atât în truda încrezătoare a urcușului, cât mai ales în tăria de a coborî neînvinș, de fiecare dată cu netulburată nă-dejde, după aceeași stâncă și în reluarea cu stoicism a aceluiași drum bătătorit de același refuz rebel al supunerii.

¹ După N. A. Kun, *op. cit.*, p. 130

² *Le Mythe de Sisyphe*, 1942, vezi trad. rom. de Irina Mavrodin, în vol. *Fața și reversul. Nunta. Mitul lui Sisif. Omul revolta. Vara*, Ed. RAO International, Buc., 1994

³ *Op. cit.*, p. 194

⁴ *Op. cit.*, p. 199

⁵ Nietzsche, Yx.; *Dincolo de Bine și de Rău*, Ed. Humanitas, Buc., 2007, p.92

⁶ *Op. cit.*, p. 176

⁷ Nietzsche, Fr.; *op. cit.*, p. 85

⁸ *Ființa și neantul*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2004, p.651

⁹ Nietzsche, Fr.; *op. cit.*, p. 92

¹⁰ Nietzsche, Fr.; *Așa grăit-a Zarathustra*, Ed. Atet, Buc, f.a., p. 120

Guardi - Preot

Roberta BERCEANU

Reporter la nouă ani:

Roberta Berceanu, elevă la Liceul „Ștefan Velovan”, Craiova

ÎNTĂLNIRE CU POETUL JANET NICĂ

- Bună ziua, domnule profesor. Mă cheamă Roberta Berceanu.

- Bună ziua, prințesă Roberta. Ce vânt te aduce pe tărâmul meu?

- Bunicul meu, profesor de limba română, mi-a spus că dumneavoastră ați scris multe cărți de poezie.

- Adevăr grăit-a bunicul tău.

- Iar eu aș vrea să vă iau un interviu pentru revista școlii mele.

- Bate și ți se va deschide, întreabă-mă și-ți voi răspunde.

- Păi, pentru început, de ce scrieți?

- Nu știu. Scriu pentru că îmi vine să scriu. Cred că și cireșii înfloresc fără să știe. Sau, dacă îi întrebi pe cireși de ce înfloresc și ei îți răspund, acela e și răspunsul meu.

- Cum ați descoperit poezia și cum ați început să scrieți?

- Păi, cum să spun. Poezia era acoperită iar eu am descoperit-o. Am descoperit-o prin lectură. Citeam poeziile cu glas tare, să-mi aud vocea. Lucrul acesta m-a ajutat la intonație. Vedeam, pe viu, cum poezia se logodea cu muzica. Apoi am început să scriu. Și am scris și am scris, căci cuvântul din poveste înainte mult mai este.

- Vă amintiți la ce vârstă ați scris prima poezie?

- Tu în ce clasă ești, Roberta?

- În clasa a treia.

- Ei bine, eu eram mai „bătrân” decât tine când am descoperit poezia. Eram în clasa... a patra. Întrucât eram bun la învățătură și memoram lecțiile ca pe poezie, doamna mea învățătoare mi-a sugerat să compun și eu poezii. Manualele din vremea mea aveau multe poezii și, din memorarea lor, am văzut că aveau ritm și rimă. Se spune că „tonul face muzica”. Parafrazând, credeam atunci că „rima face poezia”. E un adevăr, dar numai o firimitură de adevăr. Poezia, pentru a fi poezie, mai are nevoie și de altceva. Deci, să-ți răspund când am scris prima poezie: la zece ani. Bineînțeles că era o poezie de copil, fără o temă specială dar sigur, „tare” în rimă.

- Puteți să menționați o carte de poezie care v-a influențat ca poet?

- Să știi că eu citeam multe cărți la acea vârstă. Mi-aduc aminte de o carte care se chema „Habarnam în țara soarelui”. Nu mai știu numele autorului. Citeam „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă și, după acest model, întrucât personajul era Nică, așa cum mă cheamă pe mine, am scris și eu, la acea vârstă, amintirile mele din copilărie, în care consemnam toate întâmplările hazlii, spre deliciul surorilor mele și al prietenilor de joacă. Dar cartea de poezii care m-a marcat atunci a fost „Nică fără frică” de Nina Cassian. Eram fermecat că numele meu, Nică, era eroul poemului. Parcă ar fi fost vorba de mine. Să-ți răspund la întrebare, nu există o carte anume care să mă fi influențat, întrucât am învățat la liceu și la facultate că nu trebuie să imiți, ci să scrii altfel, în stil propriu.

- La ce lucrați și ce planuri de viitor aveți?

- Am terminat de scris trei cărți de poezii care

urmează a fi publicate, iar, în prezent, lucrez la un volum de epigrame care va fi tipărit anul viitor.

- Ați scris poezii pentru copii?

- Nu neapărat pentru copii, dar unele poezii scrise de mine pot fi gustate și de copii.

- Aveți o operă, ce premii ați luat?

- Am publicat până în prezent unsprezece cărți de poezie: hai-ku-uri, eseuri și paradoxuri umoristice. Sunt prezent în 37 de antologii cu poezie, proză, critică literară, epigrame. Am obținut aproape 40 de premii naționale și peste 60 de diplome de merit, de onoare și de excelență. Eu, împreună cu colegul meu de facultate, Constantin Dumitrache, am înființat prima revistă a Universității din Craiova. Apoi am fost, și sunt, redactor la revistele „Sfârșit de mileniu”, „Mileniu”, „Lamura”, „Literaria”, „Constelații diamantine”. Sunt, de asemenea, membru al „Asociației Scriitorilor Olteni”, al „Ligii Scriitorilor Români”, al „Uniunii Ziariștilor Profesioniști”, membru fondator și vicepreședinte al „Cenacului Epigrafiștilor Olteni”, redactor șef al revistei „Cugetul” a „Cenacului Epigrafiștilor Olteni” și membru al „Uniunii Epigrafiștilor din România”.
- Sunteți profesor de română, dar și om. Ați scris versuri pentru copii și, dacă da, cum le-au primit ei?

- Aici trebuie să fac o precizare. Întrebi dacă am scris „versuri” pentru copii. Un poet nu scrie „versuri”, ci poezii. Versurile sunt părți componente ale poeziei. Dar, să-ți răspund: nu am scris poezii speciale pentru copii. Am prezentat în fața elevilor mei și ai altor școli, epigrame și paradoxuri umoristice. Au fost foarte bine primite.

- Ce părere aveți despre literatura pentru copiii mici de azi?

- Literatura pentru copii era, în vremea mea, mult mai pliată pe vârsta respectivă, era mult mai caldă, mai afectivă. Uneori te emoționa până la lacrimi. Literatura pentru copiii mici, astăzi, se adresează mai mult inteligenței, capacității de înțelegere. Parcă te îndeamnă să ghicești ce vrea să spună autorul. Nu mai are emoție, nu mai are sentiment. Eu, unul, cred că nu e bine.

- Elevii dumneavoastră scriu versuri?

- Iar mă întrebi de „versuri” în loc de „poezii”. Sigur că da! Bineînțeles, cei talentați, nu toată lumea!

- I-ați organizat într-un cenaclu?

- La școala mea, nu. Dar, în 1975, am avut ideea de a înființa un cenaclu așa-zis „zonal”, unic în țară și atunci și acum, care cuprindea toți creatorii de literatură din mai multe localități, cu centrul în orașul Bechet. Participau profesori, ingineri,

doctori și alte categorii sociale și, bineînțeles, copii din această zonă. Mulți elevii au devenit creatori de literatură. Cenaclul se numea și se numește și azi, întrucât funcționează: „Comuna literară Bechet”. Pe aici au trecut peste 200 de scriitori din toată țara, care au venit să-i vedem și să ne vadă.

- Dacă ați avea ocazia să călătoriți în timp, unde ați merge și de ce?

- Aș alege perioada Cleopatrei, regina Egiptului, să-i văd nasul care a făcut vâlvă în istorie, nasul care a făcut „istorie” și de care s-au îndrăgostit doi împărați romani. Să trăiesc, pe viu, formula: „Nasul Cleopatrei”.

- O să scrieți mai multe versuri pentru copii?

- Sunt sigur că nu. Unele poezii ale mele se pretează vârstei școlare. Și, să te conving, îți fac un bonus: îți arăt, deși nu mi-ai cerut, o poezie care, prin maniera ludică, îți va face plăcere.

Marea PĂruială

ÎmpĂrat slăvit e PĂrul,
Ăsta este adevărul.
Nici în struguri, nici în măr,
Adevăru-i în răsPĂR.

Nu mă suPĂR prea ușor,
Nu-s defel PĂRtinitor.
Și descopĂR că-s PĂRtaş
oPĂritului oraș.

Niciodată n-am astâmpĂR,
nemurirea nu mi-o cumPĂR.
DesPĂRtit de zei și sfinți,
Zei îmi sunt ai mei PĂRinți.

Tun și fulger, fulger, scaPĂR,
De iluzii să mă aPĂR.
Și m-aș vrea, neaPĂRat,
De mister astâmpĂRat.

Sub al vântului arcuș,
Ieri PĂRea, pe cer de pluș,
Că, sub stea torențială,
Norii trag o PĂRuială.

Prin a lumii ceață deasă
Licărește-o-mPĂRăteasă
Și-mi pătrunde până-n os
Întunericul PĂRos.

În instinctul meu de miere
Încolțește o PĂRere
Și-n cireșii mei tăcuți
Cântă greierii disPĂRuți.

- Mulțumesc, domnule profesor, că mi-ați acordat o părticică din timpul dvs.

- Pentru o prințesă ca tine și pentru toți copiii, sunt disponibil tot timpul. Dar, văd că ai intrat în stilul poeziei mele. Ai zis: „o PĂRticică”? Să-ți fie de bine!

George POPA

Versuri

Andante de Mozart

Cânta la pian Mozart andante-n pure sfere,
Melancoliei de îngeri pluteau prin univers.
M-a luat de mână luna; stropi triști de diamante
Curgeau pe chipu-i palid; și-n magică-nviere,
Pe pagină de suflet se preschimbau în viers.

Visul inițiat

Eram uimitul oaspe al unei peșteri vaste
Cu bolți de catedrale și forme fabuloase,
Solar iluminate din fiecare stâncă
De mii de curcubeie; și-n pura lor văpaie,
O feerie vie eu însumi devenisem.

Când am ieșit din grotă, pe munții din apune,
Apollo-și lua adio în mantie de-azur
Cu-o cosmică risipă de purpură și aur.
Și-l petrecea din sfere o muzică suavă
La cea mai naltă coardă a lirezlor celeste...

Ani mulți suna prin spații sublima melodie.
Din ea-nțeles-am visul: iluminatu-adânc
Era lăuntru-mi magic, de unde izbucnește
Poemul - îmbinare de gând, culori și cânt,
În mistică logodnă de-abis, pământ și cer.

Căci totu-i o orchestră de raze, sufluri, unde -
Și-n verb întrepătrunse, un sens divin răspunde.

George PETROUAI

Cuvinte-neuminițe

1. Politica internațională este preocupată în primul rând de descurajarea neprietenilor dintre state și abia pe urmă de încurajarea prietenilor dintre ele.

2. Înțelegerea politică este bastardul rezultat în urma concubinajului diplomatic dintre vrerea celui mai puternic și respectuoasa supunere a celui mai slab.

3. Când cineva începe să se laude cu faptele sale, înseamnă că nu toate faptele sunt spre lauda lui.

4. Mulți oameni se străduiesc să dea uitării faptele bune ale semenilor, astfel eliberând spațiul în vederea stocării și neuitării întâmplărilor neplăcute.

5. Faptele sunt oglinda omului, chiar și atunci când acesta se jenează să se privească în ea.

6. Drumul de la intenții la fapte este atât de lung, încât nu-i de mirare că atâția oameni recurg la diverse tertipuri pentru a-l scurta.

7. Democrația nu-i face pe oameni mai corecți și mai cinstiți, ci-i învață cum să scape cu fața curată din năvodul salubrității sociale.

8. Statul democratic este aidoma unui tren care circulă cu restricții de viteză. Călătorii grăbiți protestează împotriva întârzierilor care se tot acumulează, dar mai apoi râd și se bucură că au ajuns cu bine la destinație.

9. Un stat este democratic până-n vârful unghiilor atunci când și-a însușit fără cusur știința de-a promite tot mai mult și de-a face tot mai puțin.

10. A da ține de conștiință și educație, a lua ține de instinct social și neomenia democrației.

11. Doamne, ce greu este să fii om și ce ușor să fii ceea ce ești!

12. Progresul reprezintă suita de eșecuri prin care omul ajunge să creadă că-i cineva după ce nu mai crede în nimic.

13. Istoria umană este canalul scobit de om în timp, prin care zoaiele viitorului se scurg spre groapa de gunoi fără fund a trecutului.

cutului.

14. Dacă și neomenia are un scop, atunci el nu poate să fie decât acela de-a pune în evidență omenia.

15. Ocupate până peste cap cu feminitatea și feminismul, femeile moderne nu mai au timp de fleacuri precum cinstea și omenia.

16. Căsnicia - o instituție muribundă, care se menține în viață doar cu energiile eliberate prin destrămarea altor căsnicii.

17. Speranțele de salvare ale omului își trag seva din convingerea că, deși limitat în intenții, binele este nelimitat în potențialitate, pe când răul este nelimitat în intenții, dar cândva i s-au impus limite în potențialitate.

18. Binele își are propria sa povară, pe care nu oricine este pregătit să o poarte cu cinste și demnitate.

19. Căința individuală făcută la timp este cel mai bun leac împotriva căinței generale.

20. Sensul de deplasare al rugăciunii este întotdeauna pe verticală, niciodată pe orizontală.

21. Verbul *a ruga*, împreună cu substantivul aferent *rugămintea*, au o încărcătură telurică și un sens descendent, pe când reflexivul *a se ruga* și substantivul *rugăciune* au o încărcătură celestă și un sens ascendent.

22. Când *ruga* vine de la *rugăciune*, ea vizează nemărginitul și trebuie să fie neîntreruptă, iar când vine de la *rugămintea*, ea vizează mărginitul și e firesc să fie ocazională.

23. Vai de aceia care asaltați de rugăminți, consideră că-i sub demnitatea lor să se mai roage!

24. Rugăciunea este cordonul ombilical prin care efemerul se nutrește cu eternitate.

25. Întrucât rugăciunea are o singură rugămintea la cel care se roagă - și anume ca acesta să-și deschidă inima pentru primirea lui Dumnezeu, omul zilelor noastre consideră că i se cere un lucru atât de dificil, încât ori nu se mai roagă defel, ori o face în pripă și de formă, ori se agață cu disperare de rugăciune doar în momentele când simte că-i pierdut.

Nicolae MĂTCAȘ

Vor reveni doar ei,
nemuritorii

N-ai timp să stai cât stanca pupă parul.
Țipăr pe jar, vrei să-ți întreci maeștrii.
Complacă-se doar melcii tăi, tereștrii.
În cer te-ai vrea, să-ți strălucească harul.

Ci vine-un timp, când conțenesc buieștrii.
Și scârțâie, strident, din osii carul.
Tot mai vădit, din ceață, dârș, hotarul.
Tot mai nesiguri pașii tăi, pedestrii.

Gutuile drum verde dau ninsorii
Îți intră-n suflet șoaptele de nuc.
Se vântură cu tâng, pe cer, cocorii
Și anii tăi, cocorii tăi, se duc.

Cocorii-i plâng, le-ntind pocroave zorii.
Vor reveni doar ei, nemuritorii.

O țară am

O țară am, un neam am și o limbă,
Și-un dor de Alba ca de-un semn ceresc,
Chiar dacă potențaii mă mai plimbă
Pe-un pod de vămi: român-moldovenesc.

La Chișinău când cântă ciocârlia,
La București ecou-i ne alină-n zbor.
La Chișinău mi-i dor de România,
La București de Basarabia mi-i dor.

Același neam, același plai și-același grai
La București, la Herța, Cernăuți,
Chiar de-i străin în țara sa Mihai,
Ostracizat de-un neam de găgăuți.

La Cernăuți când cântă ciocârlia,
La București ecou-i ne alină-n zbor.
La Cernăuți mi-i dor de România,
La București de Bucovina-mi este dor.

Ștefan DUMITRESCU

CE SE ÎNTÂMPLĂ, ȚARA MEA, CU NOI?

NOI VOM MURI ASASINAȚI

Noi vom muri asasinați
Într-un apus adânc de soare
Pe țărurile unui veac
Gesticulând a dispare !

CU DEZNĂDEJDE TE IUBESC, POPORUL MEU!

Cu deznădejde te iubesc, poporul meu!
Sălbatic, dureros, nebun, sfâșietor
Mi-e dor de tine, neamul meu, cumplit mi-e dor,
Te-aș lua în brațe ca pe Dumnezeu!

Ce se întâmplă neamul meu cu noi?
De am ajuns rușinea astei lumi?
Să fim noi blestemați, proscrisi, nebuni?
Să ne târâm ca viermii prin noroi!

Poporul meu, durerea mea adâncă!
Revoltă-te, ridică-te de la pământ,
Zdrobește-ți trădătorii, blestemând,
Viermii demult adânc în noi mănâncă!

Sălbatic, dureros, scrâșnind, sfâșietor,
Cu deznădejde te iubesc, poporul meu,
Nu ți-e rușine oare, nu ți-e greu?
Să-și bată joc de tine toți cum vor?

ȚARĂ MICĂ ȘI SINUCIGAȘĂ

Țară mică și sinucigașă!
Vai de capul tău, sărmană țară,
Toți te jefuiră și scuipară,
Iar la urmă o făcuși și tu!

O istorie întreagă căutară,
Să te ardă și să te sfâșie,
Nici țărâna să nu-ți mai rămâie,
Numai amintirea-ți de ocară!

Și ce n-au putut să-ți facă-n veac,
Liftele păgâne și străine
O făcuși tu, țara mea, mai bine,
Cu o sete fără de egal!

Vai de capul tău, nenorocito!
Din tot ce-am fost nimic n-o să rămână,
Nici măcar o mână de țărână,
Care să spună că am fost aici!

DOAMNE, IISUSE CRISTOASE, STRIG !

Doamne,
Iisuse Christoase
Turlă de izvoare
Și chiparoase!

DOAMNE, CE SE ÎNTÂMPLĂ CU NOI?!

Doamne, ce e cu noi, ce se întâmplă cu noi?
Ce se petrece, Țara mea, cu dumneata ?
Istoria a devenit demult o hazna,
Ne târâm gemând până la gât în noroi!

Îmi vine să plâng, să urlu, să blestem,
M-aș sinucide, îmi este rușine, vomit,
Politicienii te cred un popor tâmpit,
Scârbit Dumnezeu nu ne mai dă nici un semn!

Cum de am ajuns în halul acesta, neamul meu?
Nu te doare, nu-ți e milă de tine, nu ți-e rușine?
Că ți-ai pune ștreangul de gât mai bine,
Nu ți-e silă de tine, nu ți-e frică de Dumnezeu?

Neamul meu asasinat, ce ne facem acum?
Îți pleacă oamenii din țară ca șobolanii,
Își freacă mâinile de bucurie dușmanii,
Doamne, ce frig e în istorie, ce urât! Și ce fum!

O ȚARA MEA, O ȚARA MEA INFIRMĂ!

O, țara mea, o, țara mea infirmă,
Frumoasă ca un țipăt orbitor
Mi-e groază, țara mea, în tine și mi-e dor,
Pe noi doar deznădejdea ne animă!

O, țara mea, jelanie adâncă!
Mai strălucind o clipă în neant
Răsună vast țărâmul celălalt,
Viermii în noi tăcuți și grav mănâncă!

Doar hoții și lichelele la noi prosperă
E-o tragedie să te naști valoare
Totul în tine, țara mea, mă doare,
Mai bine-aș fi trăit în altă eră!

Mă-nchid în cochilia mea și plâng!
Ferice fie hoții astei nații,
Se-ntreacă în urale și ovații,
Poet nefericit, popor nătâng!

O, țara mea, o, țara mea infirmă,
Frumoasă ca un țipăt orbitor
Mi-e groază, țara mea, în tine și mi-e dor,
Pe noi doar deznădejdea ne animă!

INTELECTUALITATEA ROMÂNEASCĂ

Intellectualitate de lichele, de criminali,
De parveniți, de curve morale,
E-n țara aceasta atâtea jale,
Că-ți vine să urlu o mie de ani!

Clasă nenorocită tu i-ai dat
Pe acești politicieni blestemați,
Se cutremură de silă munții Carpați
Țara aceasta a devenit un iad blestemat!

Cum ai putut să dai asemenea orori,
Asemenea scârbe, jigodii, hoți și borfași,
Popor inconștient, sinucigaș și laș,
Să nu urlu de durere, neamul meu,
să nu mori?

Ce Țară e aceea ce-și bate joc de ea,
De oamenii ei cinstiți și de valori?
Care-și pupă în fund jigodiile
de mii de ori,
Intellectualitate asasină,
scursori de mucava!

BRÂNCUȘI

Și-nvățătorul neamului cum trece
Înalt ca Dumnezeu prin sate
Și se luminează curțile de dânsul
Și zările înnegurate

CACI CE EȘTI DUMNEATA, BIETULE NEAM ROMÂNESC?

Căci ce ești dumneata
bietule neam românesc
Decât lacrima căzând
a lui Dumnezeu
Care se plânge pe sine
din veșnicie
Lumea născându-se
astfel mereu

Stelian COMBOȘ

In memoriam Grigore Vieru

"Poezia mea vine din marea singurătate și greaua suferință"

L-am petrecut în urmă cu cinci ani, spre dumnezeieștile lăcașuri, pe poetul și mărturisorul ori apologetul limbii române pentru frații de dincolo și de dincoace de Prut - **Grigore Vieru** - cel care s-a săvârșit în urma unui năprasnic accident în apropiere de Chișinău, la întoarcerea de la comemorarea „Luceafărului poeziei românești” la Cahul - în ziua sa de pomenire a 159 de ani de la nașterea sa în această lume, adică la 15 Ianuarie 2009. Așadar, Grigore Vieru s-a săvârșit atunci când se afla în misiunea sa nobilă - de mărturisor și apărător al culturii, civilizației, spiritualității și mai ales, al limbii române - prin comemorarea simbolului ei - Poetul Mihai Eminescu - pe care, potrivit mărturisirii sale, i-a studiat opera și l-a (re)cunoscut abia în anii studenției, căci așa erau vremurile... Probabil nimic întâmplător, numai că noi, cei rămași aici, jos, am mai fi avut nevoie, și încă una foarte mare, de Grigore Vieru, însă avem nădejdea și convingerea că el va (supra)veghea și de acolo, de sus, la bunul mers și îndeosebi, la apărarea limbii române - cea atât de contestată ori de blamată prin unele locuri!... Drept mărturie că am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și prețui, redăm, în cele urmează, interviul făcut cu el - Poetul Grigore Vieru - la întâlnirea noastră de la Chișinău, din toamna anului 2002...

Stelian Comboș: Domnule Grigore Vieru, cum ați descoperit poezia, cum ați început să scrieți?

Grigore Vieru: Mi-este teamă că o să repet niște lucruri. Am mai fost întrebat, inclusiv de copii, de unde vine poezia mea, și am răspuns de fiecare dată că din suferință și singurătate. Eu am trecut prin suferință și singurătate din copilărie. Sunt născut în anul 1935, iar în anii 1946-47 noi am trecut prin mari încercări, noi, românii din Basarabia. A fost o mare secetă, o mare foamete, când au murit mai mulți decât în război. Dar acea foamete a fost programată, organizată. A fost, într-adevăr, o mare secetă, dar fiecare țaran avea în pod o rezervă de porumb, de grâușor, de fasole. Eu sunt fecior de plugari, țin minte anii aceia. Dar și noi, cu toate că mama era văduvă de război, aveam în pod niște rezerve. N-ar fi trebuit să moară nici un suflet, cu toată seceta, căci și cei mai sărăcuți mai aveau ceva

rezerve. Dar au venit păgânii și ne-au măturat podul. Chiar și la noi, cu tot că mama era văduvă de război, au urcat și ne-au măturat podul și nu ne-au lăsat nici un grăunte. De aceea, au murit mai mulți ca în război. Țin minte că mama pleca la Cernăuți - eu sunt născut în preajma Cernăuțiului - pleca în căutarea unui pumn de făină, de grăunțe, scoțea din casă ce mai putea să aibă o văduvă, un covoraș, niște lăicere, ca să le vândă la Cernăuți, ca să ia ceva de mâncare pentru mine, că eram mic, și surioara mea, mai mare decât mine. Se întorcea după două-trei zile de la Cernăuți, unde pleca cu soră-mea, iar eu rămâneam singur în casă, iar eu, bolnav fiind și înfricoșat, fiindcă auzeam că mănâncă om pe om de foame, nu mai puteam să dorm și în acea singurătate a mea, noaptea, îmi spuneam povești. Dar eu nu știam multe povești, pentru că bunicii și părinții mei nu știau multe povești și nici nu aveau timp să ni le spună, și-mi spuneam Capra cu trei iezi, singura poveste pe care o știam în copilăria mea. Dar o spuneam numai până vine lupul la ușă, la fereastră, fiindcă mai departe mă temeam s-a spus, și mi-o repetam de mai multe ori. Și-atunci începeam să-mi fac poveștile mele, așa cum puteam un copil să și le facă. Și-atunci, în nopțile acelea de singurătate, am compus primele versuri. O așteptam pe mama și spuneam „Vino tu, vino tu”, și-mi părea că vine, apărea chipul ei și eu spuneam „Nu te du, nu te du”. Acestea erau primele mele versuri pe care le-am scris în 1946, așteptând-o pe mama. Deci, poezia mea vine de-acolo, din mare singurătate și din mare suferință. Și, de altfel, tot de-acolo vine și azi poezia mea. Marea poezie românească am descoperit-o nu la școală, pentru că ea era interzisă, ci din proverbele noastre, care nu puteau fi interzise, din cântecele noastre populare, care le auzeam pe la șezătorile noastre la care mergeam cu soră-mea, din ghicitorile noastre, în ele am descoperit marea poezie română, fără să știu că aceasta este poezia noastră, poezia română. Proverbele, ghicitorile noastre sunt fără egal pe fața pământului. Eu studiez folclorul poetic al lumii de zeci de ani, am o pasiune pentru folclorul planetar și trebuie să spun și nu cred că exagerez, folclorul nostru este poetic, este fără egal.

SG: Căutările în poezie suportă rătăcirii. Mănuirea cuvântului este și mântuirea cuvântului. Care au fost rătăcirile poeziei dvs.?

GV: Eu îndrăznesc să spun că nu am rătăcit în poezia mea. Eu nu am avut o bună pregătire națională, ca să zicem așa, în școală, dar am avut o foarte bună pregătire... nu știu cum să spun... ajută-mă dumneata...

SG: ...instinctivă?...

GV: ...instinctivă, dacă este bine așa. Deci, dragostea mea pentru cuvântul românesc, pentru cântecul nostru, pentru tot ce este național, am moștenit prin instinct. Mie nu mi-a spus nimeni la școală că sunt român, că vorbesc limba română. Din contră, ei mi-au spus că nu sunt român, căci vorbesc altă limbă, cea moldovenească, dar instinctiv, strigătul sângelui mi-a spus că eu vorbesc limba română. Și-atunci când am greșit, mai exact, se crede că am greșit, cred unii tineri de-aici de la noi, artiști, poeți și, din păcate, și din țară, cred că am greșit, îi asigur că nu am greșit. Eu, cum să spun, am încercat să fiu diplomat, deși vocația mea nu a fost de diplomat. Eu știam că un cântec frumos despre limbă, pe care l-am scris în anii bolșevici, un poem frumos despre tricolor, despre neamul nostru, nu va trece dacă nu voi scrie o strofă, două, trei, despre Lenin. Nu scriam din rătăcire un astfel de poem, dar știam că dacă nu scriu o astfel de strofă despre Lenin (despre partid nu am scris niciodată), cartea mea nu va trece. Și eu știam foarte bine că cititorul cuminte, frumos și înțelept, va trece peste strofa asta și va găsi în întreaga carte niște versuri creștinești - nu zic geniale, nu zic frumoase - despre mama, despre pământul nostru, despre limba română pe care eu niciodată nu am numit-o limbă moldovenească.

Am scris foarte multe poeme și cântece dedicate limbii noastre. Nu puteam s-o numesc limbă română, dar n-am numit-o nici limbă moldovenească. Răsfoiți întreaga mea creație și nu veți găsi nici un poem în care să fi cântat limba moldovenească. Știam că poemele acestea vor ajuta neamul meu în această margine de țară, poporul, și-mi vine să cred căci chiar l-au ajutat. Chiar în lumea aceasta pe care o vedeți la această sărbătoare (la care am participat împreună la Chișinău), rătăcită,

într-un fel, veți găsi și foarte mulți români frumoși, care, deși au fost educați în limbă de lemn, au crezut în poezia noastră.

SG: *Cum a fost întâlnirea cu poezia română, când Prutul n-a mai putut fi menținut de alții drept graniță între frați?*

GV: Cu poezia română m-am întâlnit fără să știu că mă întâlnesc cu poezia română, prin istoria noastră, prin proverbele noastre, prin cântecul pe care-l cânta mama, îl cânta tata, dar mai târziu, după dezghețul hrusciovist, m-am întâlnit în primul rând prin poetul nepereche, Eminescu, prin Alecsandri, prin anii '57, '58, când ajunseseră la noi în Basarabia într-un mod selectiv. Din Eminescu, Împărat și proletar, Somnoroase păsărele, dar eram totuși fericiți, înțelegi, căci auzeam limba noastră adevărată, frumoasă, muzicalitatea cuvântului nostru, și eram fericiți că cunoaștem măcar atât. Pe urmă, desigur că au fost editați toți clasicii noștri din Moldova și i-am studiat în ultimii ani la facultate. Apoi, sigur că am cunoscut și poezia lui Blaga, care a venit mai târziu în Basarabia, apoi și a lui Argezi.

Dar m-am întâlnit cu poezia română și prin poezia generației de aur a lui Nichita, a lui Labiș și Nichita Stănescu. Prin a lui Sorescu, Ioan Alexandru, Tomozei, Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. Repet, eu am răsărit ca poet din marea poezie română. Țara are o mare poezie, eu o cunosc bine, și așa vrea să cred că poezia română este una din cele mai originale și mai variate și mai frumoase la ora actuală. Poate că numai poezia țărilor latino-americane se ridică la nivelul poeziei române.

SG: *Alături de care poeți români de peste Prut vă simțiți mai apropiat?*

GV: De poeții care au venit și ei din suferință. De Goga și Bacovia. Iar ca expresie poetică sunt și eu poet al timpului pe care îl trăim și nu mă pot desprinde de acesta, ca expresie, deci, cred că așa veni tot din Bacovia, dar și din Blaga, Stănescu, Sorescu și din Păunescu, care este un mare poet, vă rog să rețineți aceasta, dincolo de unele poeme de-ale lui de ocazie, din care are destule, după cum bine știți. Dar dacă dăm deoparte zgura poetică păunesciană și lăsăm numai poezia lui autentică din cărțile lui atât de voluminoase, ca să zic așa, așa putea selecta un singur volum, așa cum pricep eu poezia, un volum de o sută de poeme, cu care l-aș așeza pe Păunescu alături de cei mai mari poeți ai noștri. Deci, se crede greșit, nu greșit, dacă s-ar crede greșit nu m-ar supăra, dar unii poeți și unii critici literari de dincolo de Prut, din țara noastră, spun că eu sunt un poet vetust, pașoptist. Sunt niște minciuni și ei știu că spun minciuni și asta mă supără cel mai mult. Eu am spus că eu vin din tradiția noastră fol-

clorică și clasică, dar eu sunt un poet modern, ca expresie și ca simțire. Și, ca exemplu, dacă nu vă supărați, vă spun un poem din două strofe, pe care l-am scris nu azi, ci pe la începutul anilor șaptezeci, în urmă deci cu treizeci de ani, și care se numește Făptura Mamei: *Ușoară, maică, ușoară / C-ai putea să mergi călcând / Pe semințele ce zboară / între ceruri și pământ! / în priviri c-un fel de teamă, / Fericită totuși ești - / Iarba știe cum te cheamă, / Steaua știe ce gândești.*

SG: *Se vorbește mult în ultima perioadă de recuperare și integrare a poeziei din Basarabia. Cum vedeți dumneavoastră strategia acestei integrări?*

GV: Eu o văd foarte simplu, din punctul meu de vedere, și poate primitiv. Așa ar putea să creadă unii - primitiv. Ce se întâmplă cu scriitorii români din Basarabia? Unii cred că, dacă au fost editați dincolo de Prut, la București, la Iași, la Craiova, la Cluj, la Oradea, la Târgu-Mureș ori la Timișoara, s-au integrat în literatura română. După mine, cred că este o mare greșeală. Și v-o spune un poet care este poate cel mai editat dincolo de Prut. Aproape toate cărțile mele au fost editate în țară, însă eu nu mă pot bucura. Mă bucur, bineînțeles, că am fost editat, însă bucuria mea nu este deplină. Căci eu știu că deși sunt în literatura română nu m-am integrat, totuși, în literatura română, pentru că nu s-a integrat și lumea aceasta rătăcită. Basarabia nu s-a integrat însă și nu este vina ei. Și, deci, eu, fără ea, fără lumea asta, așa cum este ea, rătăcită, Basarabia, eu nu mă pot considera deplin integrat. Mă bucur însă, frate dragă, c-au venit și timpuri când uitate, stăm aici și poate că este și altcineva prin preajmă care ne înregistrează, dar nu-mi mai este frică, nu-mi mai este teamă și asta mă bucură cel mai mult. Că ne putem întâlni, că trecem vama, chiar dacă uneori nu prea ușor, dar ați ajuns aici la noi și noi putem sta de vorbă și lucrul cel mai important pe care trebuie să-l știe românii, și cei de-aici și cei de dincolo de Prut, este că istoria nu se mai poate da înapoi. Din momentul în care vom ști că istoria nu mai poate fi întoarsă, va fi bine în Țara Românească. Deci, cu răbdare, cu înțelepciune, să facem lucrul pe care nu am putut să-l facem în timpurile acelea dracice, satanice. Deci, eu sunt optimist, foarte optimist, deși se spune că, mă rog, granița va fi întărită la Prut, vor fi niște vize, dar eu știu că comunismul, bolșevismul nu mai poate reînvia, imperiul nu mai poate reînvia, cu toate tancurile lui, cu toate rachetele lui. Și eu cred că voi apuca vremurile când vom fi împreună noi, românii de pe ambele maluri ale Prutului, vom fi împreună cu adevărat.

SG: *Dincolo de optimismul poetului, să acceptăm și vizionarismul său. Avem o patrie de cuvinte întreagă. Când credeți că am putea avea și o patrie de pământ întreagă?*

GV: Deci, vă pot spune. Eu sunt autorul mai multor cărți de versuri pentru copii și al unor manuale pentru copii. Am fost la multe întâlniri cu copii din clasele primare, din gimnaziu, din licee și, când intru, de pildă, în sala de clasă, la clasa întâi, prima întrebare pe care o pun copiilor este întrebarea „Ce limbă vorbiți, copii, moldovenească sau română?” Copiii îmi răspund în cor: „Limba română”. Apoi: „Copii, ce sunteți, moldoveni sau români?” Copilașii îmi răspund în cor: „Români!” Deci ei au la ora actuală șapte anișori. Când vor absolvi liceul, se vor trezi chiar cu totul, vor avea optsprezece ani, ei vor fi în România întreagă, vor realiza ceea ce n-am realizat noi, cei înfricoșați, rătașiți, înfricoșați de Siberii și de toate. Repet, mersul istoriei nu mai poate fi întors și vom veni spre țară, dar și țara trebuie să vină spre noi, să ne înțeleagă, să nu ne jignească. Mulți români din țară, care nu ne cunosc suferința, ne fac ba ruși, ba kaghebiști, ba cutare. Să nu uitate că suntem români și am trecut prin mari suferinți. Basarabia este un copil cu inima în afara pieptului. Am văzut un film documentar despre un copil care s-a născut cu inima în afara pieptului, iar niște mâini de aur ale unor chirurghi au reușit să pună inima la locul ei. Asta este și Basarabia, un prunc cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de-aici.

Acum, în încheiere, vreau să subliniez că eu personal, mă simt foarte împlinit și onorat pentru faptul că am avut fericitul prilej și marea şansă de a-l întâlni și (de) a-l cunoaște pe Grigore Vieru Poetul - mare personalitate a culturii și spiritualității noastre românești și nu numai, având convingerea și nădejdea că vom ști cu toții pe mai departe, să ne cinstim înaintașii, potrivit meritelor și vrednicilor fiecăruia, cu toate că în aceste vremuri, prețuim mai mult pe alții de oriunde și de aiurea, căci ni se par a fi mai exotici, mai spectaculoși, mai senzaționali!... Însă, rămânem convinși de faptul că ce este nobil rămâne iar ce este ieftin, apune!...

Așadar, cei alungați din turnurile babilonice ale acestei lumi, pot bate acum la porțile cetății noului Ierusalim - cel bisericesc și cersesc, ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul” (Apoc. 21, 23). Lucrarea aceasta scriitoricească și cărturărească ce rămâne în urma autorului simbol și poet, cu alte cuvinte, va fi pe mai departe, una de referință în domeniul istoriei culturii, limbii, literaturii și a spiritualității noastre autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce rămânem convinși de faptul că: noi, locului ne ținem, cum am fost, așa rămânem!...

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

AFLORIȘTE

Pentru o tipă de cinci milioane... se merită să mai adăugați și ceva suferință...

*

De când pleci... și nu mai pleci.

*

Ceea ce-i evident pentru unii, nu este pentru alții.

*

Unii atât de îngâmfăați... încât au impresia că ei știu totul, iar ceilalți nimic!

*

Marii hoți fură oficial, cu acte în regulă, și sunt apărați de alți hoți în poziții înalte.

*

Vine o vreme când pasiunea creatoare poate fi mai importantă decât... obsesia sexuală!

*

De acord cu gândirea pozitivă, și împotriva gândirii negative.
Citisem în SUA "The Power of Positive Thinking".

*

Să te mulțumești cu ce ai.

*

Binele atrage binele, iar răul răul...

*

Nemulțumirea produce suferință spirituală.

*

Să te împaci cu tine însuși. Să nu te vaiți...

*

La unii se caută cele mai mici scăpări pentru a fi defăimați, iar la alții cele mai neînsemnate realizări pentru a fi ridicați în slăvi.

*

Mi-a dat tot ce-am vrut, atunci când nu i-am cerut!...

*

Se aplică întotdeauna democrația celui mai puternic.

*

Fruntea sus! (nu doar penisul sus)...

*

Întotdeauna se vor găsi nemulțumiți și mulțumiți, plus o categorie largă de indiferenți...

*

Orice totalitarism își inventează mijloacele

sale de marginalizare a indezirabililor, pe care le numește metode democratice.

*

E sucită femeia:
când ești departe, te vrea aproape;
când ești aproape, te vrea departe...

*

Eu nu mă supăr, puteți și să mă-njurați.

*

Frumoasă ca o poezie!

*

Mi-a îmbătrânit mașina...

*

Gândești cu fundul, plătești cu capul... dar nu și invers!

*

Într-un fel se văd lucrurile din interior, altfel din afară.

*

Nu vine nimeni să-ți dea. Toți vin să ia, prefăcându-se că ajută.

*

Ziaristii astăzi nu reflectă adevărul, ci punctul de vedere al celor care-i finanțează.

Guardi - Vedere din Veneția

*

Femeilor le place să le zici că sunt frumoase... mai ales, dacă-s urâte!

*

Adevărații scriitori sunt totdeauna în opoziție.

*

Noua dictatură: nu ești cine ești, ci cine zice Google că ești.

*

Nu sunt singur, sunt cu cărțile care-mi țin companion...

*

Un nud feminin exaltează bărbații, și enervează femeile...

*

Am fost, parcă, fără voia mea!, în contradicție, mereu, cu epoca în care am trăit.

*

Este mai greu, dar mai poetic să mergi în contra-timp...

*

Întotdeauna, aș fi dorit să fiu... acolo unde nu eram! Și să fac.... ceea ce nu se poate!

*

Trebuie să-ți creezi momentum de unul singur, ca să rezisti. Precum avionul în aer...

*

Drumul știut este drumul cel mai scurt.

*

Până nu călătoresc nu mă simt bine.

*

Parcă te întorci înapoi în timp când te uiți la poze...

*

Știi care este avantajul nostru?, îmi zice profesorul Ovidiu Ilie Șandru.

Căăștia nu ne înțeleg, și deci nu ne pot plagia.

Și știi care e dezavantajul nostru?

Tot așa, că nu ne înțeleg și nu ne pot aprecia!

*

Oamenii tind spre ceea ce nu pot...

*

Cum apare o idee <A>, apare și opusul ei <antiA>, dar și neutralitatea <neutA> dintre ele.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

* * * (Salmul esteticii-1106)

Râtu
ni-e urâtul...

**Unchiul meu, în golful Reykjavik, la 21 iunie 462,
sub urât-dințatul de soare frumos ...**

„– Inuita din brațe nu trebuie s-o dai niciodată, nu-i bine s-o schimbi cu cea rezemată de catargul corabiei vecine, întrucât mai toate geometriile au în vise fotoni, ori haos, printre sferele de marmură cu sânge cald, printre șerpui cu cap lânos, de berbec, mușcând sâni de spumă ai mării eterne, ai mărilor negre și albe, ai mării-de-curcubeie, de-aici, de pe Pământ, până-n Calea Lactee, unde-ajung la sângele rece-transparent al meduzei, ori la cel fierbinte, de epopți valaho-daci, semănători de-armonie în lumi de pe-aici, ori din ceruri, sau din abis, că diamante-s...!” – îmi zice unchiul Aethicus Donares, pe apă călător și de planetă-nconjurător, de la proră, când arca noastră, tot înaintând spre-auroră, intră exact la ciresar-462, în aburosul fiord ca niște mari clești de rac, de unde fața Atlanticului se-arată gravă,-ncrustată-n infinita-i lentilă concavă. Ancorăm lângă malul cu un rotund lac de azur, cu gheizer în mijloc și-n margine cu trei domnișoare ce-au obraji mai roșii decât racii prinși în ochiuri de plasă-vârșog, obraji-mere ca ale noastre de-acasă, din frunză tomnoasă... Și unchiul sare din arcă, pe mal de mărar dalb, înaintează – în pas apăsător, parcă prea prudent de rar – printre vâlătuci ca de la stâmpăratul de var, până pune racul mâinii drepte pe umărul inuitei dintâi, de-o pupă focos, cu-o metaforă de stil furtunos – ea surzându-i plăcut între inimă și bine argășita-i piele de taur de la scut, arcuindu-i un cer violet, cogaionic, cu parfum de zambile-n pupile, să nu-i fie dor de faimoasa-i cosmografie cu mărunț-caligrafiatele-i file și nici să nu-i vină – din chip-nevăzutul de lună – ciclon, ori vreo sălbatic-fulgeroasă și-ncenușată furtună... Totodată, se ivesc, dintre pini, și inuiții cu ochi de pelin, de-i întreabă unchiu-mi, cu tonul de sol, sau mai de jos, care-i al insulei nume sub urât-dințatul de soare frumos... Unul – ce pare-a fi șef – îi răspunde c-așa ceva ținutul acesta nu are, c-au căutat și n-au dat de vr-un autohton chip de cuvântătoare, că ei, veniți dintr-altă boreală lume, s-așteptau să dea de totemuri, de zei și de-ale locului zeițe-mume, că ei au sosit nu demult, da, cu pluta, din partea cealaltă, de-a vruta-nevruta, de peste oceanul cu valuri cât munții din zare de mari, ce înecat-au urși albi, puternici pescari de ghețari... Atunci, unchiul, în aburosul fiord ca-ntre doi imenși clești

de rac, al deja ocolitei insule ghețos-muntoase și late, ca-ntre mandibule ce mistuie val-nouri din sudul cu frac, dă locului numele sfânt, Riakeon, dintre valah-constelate, după bogăția de-aici, în raci uriași, în bancuri de thon... „Riakeon, Riakeon...!” – se strigă-n unanimitate... „Riakeon-Reykjavik-Reykjanesta...!” – s-aude și astăzi ecoul din aurora de nord, chiar dacă printre nestinsele vetre, de-Anul Nou, încă s-arată purtătorii de coarne de bou, dându-se mari minotauri pe plaja cu pietre – dar ce s-ascund cu iuțeală-n cenușă de pin și-n praf, ori nisip tot mai fin, între scurtele runde dintre pești și pufin...

* * * (Salm-1107)

Falcă
pe-altă halcă...!

**Cosmic descântec de-alungat urâtul cuplu, Haosache
și Haosachia...**

„– Haosache, atoațimbeznicitorule, atoațincâlcitorule, atoațemestecătorule, cu fără-de-sfârșit maxilare-joagăre, Haosachio, atoațemistuitoare, burdihan infinit, gordian de genune, tu, pereche născătoare de monștri ai dezordinii absolute, voi, distrugători de cosmos, de lumi luminate, duceți-vă-nvârtindu-vă, fugiți din aurul Daciei mele dumnezeiești, cu toate haotizatoarele scursori din imperii, plecați de la Muma-Pământ, lacrima-mi azură, pieriți cu toată seminția voastră din sistemul meu solar, din constelațiile, din galaxiile mele, din microcosmosul meu, din muzica sferelor mele...! Părăsiți imediat lumile mele de-nalt-iubitoare ordine, de cosmică ordine, că de nu, fără milă, chem unchiul trax, din evul antiotoman, să vă tragă-n uriașă pădure de țepi, ori chiar eu, cu dreapta-mi mână, vă sting în ochi buturile luate din ler-de-Crăciun, pe sfert jăruite, în flăcări de prau cu-nfricoșător trosnet, vă bat cu joarda de-alun, vă-nfund nările cu fum de tămâie, de stebles-busuoace, vid vă fac în bășici, în burdihane, în toate firidele sistemelor voastre și-n toate spațiile interstițiale, pun șenilele de la tancuri pe vertebrele voastre, sau cu toate tunurile trag în voi, cu toate armele-laser v-atac, v-asediez cu bombardiere cerul gurii voastre fără fund, v-arunc neutronicele bombe în cariatele măsele, vă dinamitez caninii, pun popi să taie limbile voastre păroase și-apoi vă minez sublinguala arie, pe voi experimentez toate armele seismice, vulcanice, meteorologice, vă trimit sateliți-spioni, rachete de rază lungă și medie, în cavitatea voastră vast-bucală, de-ntrece galaxia, pe loc vă sufoc, vă bag radioactivii nori în trahei,

vă-nfund esofagele cu turbă mocnit-arzândă și cu sulf, așadar, cărăbăniți-vă definitiv de pe-aici, cu toate cancerele voastre – active, ori în rezervă haotizatoare: din trupul de om, din trupul social, din toate sistemele-i distruse de voi și corupte, din sănătatea bolnavă, din învățământul drogat, virusat, din armata debusolată, din betejit-văduvita agricultură și din rețelele-i de irigații, din ogoarele-i pârjolite, secătuite, din pădurile-mi seculare tăiate și exportate, din hidrocentrale prăduite, din mafiotizatele fabrici, din uriașe combinate chimice, metalurgice, pomănuite străinătății, din strălucitoare sonde-ale vechii steme, din rafinării de petrol, de neuroni, din minele de cărbuni, de-aramă, de-argint, de aur, de fier, de uraniu și de-alte nemaipomenite bogății ale subpământului dac – sarea, țițeiul, gazul metan –, intrate pe mâini de hahalere, de neofanariți, de neostalinști, de mancurți, dispăreți urgent din toate domeniile mele teluric-celeste, din rai, din infern, din limb, din materie și din antimaterie, din cosmicele găuri negre, din informaterie, din lumatie...! Cară-te-ndărăt, Haosec, retrage-ți tentaculele, că de te mai prind pe-aici, în benzină te-nec, ori te pun în apa moartă de crapă săga și cărămida arsă, roș-vinețiu de tare, sau îți trimit fulgere de moarte, despletite din vatră, până te scot și din fluier, din huda lui thracă – lumii întregi de haosită să-i treacă...! Fugi și tu, de pe-aici, Haosachie căltoasă și seacă, nu face să-mi scot sabia-fulger din teacă, neantizându-te, și etern, și oleacă, dincolo de marginea galacticului drum, la riftul de foc, în haos-valea cu kilometri cubi de scrum... ! Fugi, de-aici, tu, Haosachi, fugi, de-aici, și tu, Haosachia: curată,-n cosmic-dumnezeiască-i ordine, rămână galaxia ! Fugiți de-aici, că n-avem haos între degetele de la mâini și de la picioare, în călcâie,-n genunchi, sub rotule, în ereditarele tendoane de la strămoșul pelasg, Achile, fugiți de-aici, hahalere, scursori din imperii de beznă, că noi haos n-avem în craniu, în bucata de măr din rai, oprită la timp, în gât, dar urmărită cu furișate priviri de mirese, când le rostesc epitalamul cu catharsis în unghiuri, fugiți de-aici, hahalere, scursori din imperii de fum și de beznă, că noi n-avem haos între umeri, în stern și-n vertebre, în buric, sau între șolduri, și nici mai jos, în albiu nori ce-n oase-mi sunt coborâtori, nici în pupile, nici în cratima dintre ele, dintre pavilioane, dintre scărițe și timpane, fugiți de-aici, hahalere, scursori din imperii de beznă, că noi n-avem haos între umeri, în buric, sau între șolduri, și nici mai jos, în albiu nori ce-n oase-mi sunt coborâtori, nici în pupile, nici în cratima dintre ele, dintre pavilioane, dintre scărițe și timpane, fugiți de-aici, hahalere, scursori din imperii de beznă, că noi n-avem haos pe-aici, duceți-vă dincolo de zăriștea Căii Lactee, reconverțiți-vă, apucați-vă de astro-croitorie, de confecționat cosmică lenjerie – puteți face doamnei genuni cearceafuri, fețe de pernă-n bibilici, în fazani și-n solarii păuni, dar nu uitați să-i puneți biluțe bumbace și bibiluri-amortizoare de tropot, la rochia-i de vară în formă de clopot, ori niscaiva râuri valahe pe-a ei iie ca de viespe ovală, în fir mov și-n borangicu-i de gală! Fugiți de-aici, hahalere, scursori din imperii de beznă, tu, Haosache-dinte, haos-președinte, tu, Haosachie-lege pentru haos-rege, tu, incisiv-Haosache, și tu, Haosachie pistruie, pereche-nstruțată de streche, ce pe coajă bătrână de multisecular trunchi de stejar iarăși suie, dar stejarul cel sfânt s-aprinde-rug și-n flăcări vă-nfașă, făcându-vă

scrum...! Cenușa voastră, cu grijă-adunată, e dusă la dreaptă, de-apoi judecată, și peste galaxie-i aruncată: lumi constelate-s de urât-haotită vindecate, intrând, firește,-n mare sărbătoare, cu argintul strecurat, cu aurul ouat în cuibul misterului, din tăria cerului...!“

* * * (Salm-1108)

Răspăr –
fulgi de chisăr...

Urât-unic, unic-geniu...

Individul acesta este foarte urât, de vreme ce n-are decât trei neuroni de cupru, ca rechinul-ciocan: primul, pe maxilarul superior, secundul, în stomac, sub lata-i centură, și-al treilea, sub tendonul lui Ahile; individul acesta este foarte urât, de vreme ce chiar crede că-i buric de „stat reformat“, ori de republică democrat-junglieră și unic geniu carpatin...!

* * * (Salm-1109)

Lupnei
pe lângă mieii...!

Piramida lui Keops cel Urât pe măgar...

Pentru a scoate urâtul din realitatea zilei, îmi trebuie o metaforă solidă și una înalt-aburoasă, cât sufletul cu înger cu tot, o metaforă supraetajată, cu parter dintr-o țestoasă de smarald, cu etaj dintr-un elefant de porțelan și cu mansardă-pagodă de fluturi pestriți... Ți-am mai spus eu, atunci, că nu pot să înjur pe Sisif dacă pune frumos piramida lui Keops în spinarea sfântă a măgarului mitropoliei, fără a-i urla să se mai nască, să mai și fugă cu frâna pusă până traversează Sahara...!

* * * (Salm-1110)

Mitem –
zimț de fonem...

N-am înțeles de ce-i urât...

N-am înțeles de ce-i urât să te-arunci periodic din proverbul-put, în lacul-epopee, când știi că broaște-ți cântă pe umeri; n-am înțeles de ce-i urât să cosești rogozul, papura, din marginea bălții, din ochiul iazului, de vreme ce tot ieși în galaxie, cu smaralde-broaște pe umeri; n-am înțeles de ce-i urât să tai protuberanțe din margini de sori și să te-arunci în piscină, firește, cu broasca-le pe nufăru-ți; n-am înțeles de ce-i urât să te joci de-a luna plină, în marginea acestui cer de florar, ce nuntește bucuria luminoasei scufundării în genune...!

* * * (Salm-1111)

Stemă –
crizantemă...

Isabela UASILIU-SCRABA

Mieșorarea lui Eliade și gonflarea lui Culianu prin felurite tertipuri

Motto: „Mijloacele moderne de dezinformare sunt creatoare de false mitologii și de fantomice valori”, scria laureatul Premiului Goncourt al Academiei Franceze (vezi Vintilă Horia în „Revista Scriitorilor Români”, Munchen, 1977).

„Având presimțirea dezastrului teritorial din vara acestui an apocaliptic (1940) m'am încumetat să afirm că noi, Românii, vom avea un viitor de natură spirituală cum n'am avut niciodată”. Spusa lui Blaga - desprinsă din *Prelegerea inaugurală* pe care a ținut-o la Sibiu în anul universitar 1940-1941 (la Universitatea din Cluj, mutată la Sibiu la vremea când administrația ungurească masacră românii (1) din jumătatea de Ardeal primită de la Hitler - s-a adevărit întocmai. E suficient să ne gândim la românitatea de după Cortina de fier, cu prestigioasele ei contribuții la cultura universală, la acele nume de scriitori despre care decenii la rând cei din țara subjugată de sovietici n-au avut voie să vorbească: Mircea Eliade, Vintilă Horia, Nicolae Herescu, Emil Cioran, Horia Stamatu, G. Uscătescu, Al. Ciorănescu, G. Ciorănescu, C-tin Amăriutei, Eugen Ionescu, Al. Busuioceanu, Șt. Lupașcu, Th. Cazaban, Bazil Munteanu, Eugen Lozovan, Dimitrie Găzdaru, Sever Pop, Alex. Randa, D. Ghermani, Grigore Nandris, E. Turdeanu, Petru Iroaie, Scarlat Lambrino, Zevedei Barbu, Stan M. Popescu, G. Racoveanu, Octavian Vuia, Șt. Teodorescu, Vasile Posteucă, Giorgio Cara-

gață, Teodor Oncilescu, Eugen Coșeriu, Ion Gutia, Mircea Popescu, Petre Ciureanu, Ghe. Bumbăști, Victor Buescu și mulți, mulți alții.

Dincoace de Cortina de fier, cultura românească, prin reprezentanții ei rămași în țara ciuntită, trebuia lichidată după gratii (Vasile Voiculescu, Mircea Vulcănescu, Paul Sterian, Dimitrie Cuclin, Emanoil Ciomac, Ion Caraion, Ovidiu Cotruș, N. Balotă, I. D. Sîrbu, Barbu Slătineanu, Vladimir Streinu, Dumitru Murărașu, Horia Stanca, Edgar Papu, Alexandru Marcu, acad. Nichifor Crainic, Părintele Arsenie Boca, dr. Benedict Ghiuș, C-tin Tomescu, profesor de istoria bisericii românești la Facultatea de Teologie din Chișinău, Constantin Noica, Anton Dumitriu, N. Steinhardt, Dinu Pillat, Radu Gyr, Păstorel, Al. Paleologu, Teofil Sauciu-Săveanu, profesor de istorie la Universitatea din Cernăuți, decan al Facultății de Litere și Filozofie din București, acad. Florian Ștefănescu-Goangă, acad. I. Lupaș, acad. Al. Lapedatu cu fiul său Ion Lapedatu, director al Băncii Naționale, Mihail Manoilescu, guvernator al Băncii Naționale, acad. Silviu Dragomir, acad. Ioan Nistor, Marioara Goleșcu, acad. Ștefan Meț, acad. R. Rossetti, acad. C-tin C. Giurescu,

arestat pe 5/6 mai 1950 în grupul istoricilor, acad. George Fotino, acad. Dumitru Caracostea, acad. Mircea Florian, acad. Ion Petrovici, Petre Țuța, acad. Gheorghe Brătianu, etc.), interzisă, pusă pe foc, mutilată în imense depozite improprie pentru conservarea cărților și trecută la fonduri secrete. Abia din 1964, după două decenii de „ură manifestă contra tot ce era valoare în cultura noastră a început să ni se restituie cu lingurița ceea ce ni s-a zmulș în mod brutal” (Marin Nițescu, *Sub zodia proletcultismului*, București, 1995, p. 378). În locul valorilor validate de timp, după 23 august 1944 s-a instituit dominația non-valorii și selecția inversă. Adică promovarea unor lucrări de valoare incertă care să le înlocuiască pe cele autentic valoroase.

După distrugerea învățământului superior și Academiei Române, participarea sub cenzură la simulacrul de cultură comunistă a fost reflectată tocmai de asemenea valori incerte abundent mediatizate și după împușcarea lui Ceaușescu, ocazie binevenită de remanifestare a „urii proletcultiste” din primii douăzeci de ani față de „tot ce e național, începând cu însăși istoria națională. În locul marilor *Istorii* ale lui Nicolae Iorga... interzise ca fiind reacționare, e introdusă oficial... o istorie falsificată, deformată și insultătoare” (2).

Însuși Mircea Eliade observase că perioada de ocupație comunistă a României coincide cu „vremea sterilizării spirituale prin distrugerea sistematică a elitelor și ruperea legăturilor organice cu tradițiile autentice naționale”. Sarapii culturii, „improvizați în diriguitorii ei” (cum scria M. Nițescu în op. cit., la p. 375 despre stalinistul Leonte Răutu - tatăl directoarei Colegiului NEC „omologat” de Ministerul Educației când Andrei Pleșu era ministru de externe) n-au ostenit nici după abolirea comunismului să pună la zid valorile autentice, fapt demonstrat (fără putință de tăgadă) prin perseverența atacurilor (nedrepte fiind ca mincinoase și absurde, folosind

Ioan Petru Culianu și Mircea Eliade (1986)

termeni improprii, satanizați vreme de peste șase decenii) îndreptate împotriva lui Mircea Eliade (1907-1986).

Tendința oficială post-comunistă de a-l coborî pe Mircea Eliade înălțându-l în locul acestuia pe psiho-sociologul (apud. M. Eliade) născut în 1950 s-a conturat limpede când „oficialul” Andrei Pleșu a decretat la Televiziunea Română, pe 5 octombrie 1991, că Ioan P. Culianu (3) ar fi fost „mai bun decât Mircea Eliade”, părere mediatizată ulterior și prin Suplimentul Litere, Arte și Idei al ziarului „Cotidianul” (vezi L.A.I., Anul II, No. 19/52 din 18 mai 1992, p. 8). Mai târziu, în 1993, „oficialul” G. Liiceanu publica la fosta Editură „Politică” (rebotezată de el „Humanitas”) micul *Dicționar al religiilor* tradus din franceză de Cezar Baltag (reeditat de Humanitas în 1996), punând pe același nivel și cu același corp de literă numele compilatorului Culianu - care scrisese că a adoptat „în general punctul de vedere din *Histoire des croyances...*, 3 volume apărute la Payot, Paris 1976-1984, 491+519+361 p.” (vezi *Dicționar al religiilor*, trad. Cezar Baltag, București, Humanitas, 1993, p. 14) -, cu numele academicianului Mircea Eliade (4), din opera căruia proveneau ideile rezumate în majoritatea fișelor dicționarului. Cu ocazia punerii pe piață a Dicționarului, Humanitas a difuzat și o serie de minciuni referitoare la parcursul academic al așa-zisului „discipol” (vezi Șerban C. Andronescu, *A fost I. P. Culianu „discipolul lui Eliade”?*). Practica era, ca să zicem așa, deja „implementată” odată cu prezentarea lui Culianu la Nemira și în enciclopedia *Români în știința și cultura occidentală*, scoasă în 1992 la Davis de turnătorul Ion Manea Manoliu (n.1925), care scria din SUA note informative despre Eliade (vezi *Mircea Eliade în arhiva Securității*, Ed. Mica Valahie, București, 2008, pp. 116-221). În toate acestea adevărul era «uitat», desigur mult prea sistematic spre a nu părea înapoi. De pildă, de nicăieri cititorul nu putea afla că în Olanda I. P. Culianu a predat limba română, ca asistent din 1976 până în 1985 și conferențiar începând din 1 ian. 1986, an în care părăsește postul de la Groningen spre a se muta la Wassenaar (și de aici la Boston, după 12 ani de stat în Olanda), peste tot fiind propagat neadevărul după care Culianu în 1986 i-ar fi urmat lui Eliade și chiar ar fi ajuns la Chicago „profesor plin” (*Români în știința și cultura occidentală*, Davis, 1992, p. 113) când în realitate el fusese doar pe punctul de a fi angajat profesor asociat în 1991.

Deși dicționarul scos de Humanitas (5) în 1993 ar avea trei autori, pe marele Mircea Eliade alăturat necunoscutului Culianu, ieșit

doctor la limita timpului admisibil, doar doi apar prezentați de fosta Editură „Politică”, întrucât obscurii colaboratori H. S. Wiesner nu i s-a putut descoperi până în 1996 (anul celei de-a doua ediții românești) nici o carte proprie în domeniul istoriei religiilor.

O altă perseverență manipulare post-decembristă, bazată pe escamotarea faptului că numele lui Culianu a fost necunoscut până la uciderea sa „rituală” (Isabela Vasiliu-Scrabă, *Era minciunilor legate de cariera lui I. P. Culianu și o nouă ipoteză privitoare la asasinatul politic de la Chicago*), se vede din părerea proprie a lui Moshe Idel - trîmbițată pe coperta a IV-a a *Psihanodiei* (Polirom, Iași, 2006) -, după care Eliade și Culianu ar fi fost, la egalitate, „cei doi mari istorici români ai religiilor”. De fapt, **după Mircea Eliade, românii prețuiți de lumea academică din Franța ca istorici ai religiilor au fost doi prieteni: Sergiu Al-Ghorge** (vezi *Recomandarea* pentru intrarea în URSS scrisă de Al. Paleologu în 2 febr. 1978, precum și „corespondența științifică și colegială, la rang de paritate, cu personalități ca Jean Filliozat, Madelaine Biarreau, Claude Levi-Strauss, Mircea Eliade, Giuseppe Tucci, Johannes Schubert, Pavel Poucha”, apud. Al. Paleologu, în vol. *Sergiu Al-Ghorge. Corespondență. 1952-1981* scos de rev. „Biblioteca Indica”, nr. 3/1998, p. 141) și **Arion Roșu** (a cărui arhivă a ajuns la Secția de istorie a Academiei, unde zace nefructificată de Institutul de Istoria Religiilor condus de Andrei Pleșu, cum nefructificată a fost și arhiva lui Sergiu Al-Ghorge în Institutul „Sergiu Al-Ghorge” condus de Radu Bercea).

Tot în direcția gonflării lui Culianu s-au manifestat (cu bani de la bugetul României) și cei care au plătit traducerea (și tipărirea) în numeroase limbi (vreo 20) a *Dicționarului religiilor*, fără a observa „expirarea” acestuia. Fiind cu mare atenție pregătit de tipar de I. P. Culianu care a ținut să facă reclamă lui Moshe Idel și altora (de ca și cum toți cunoscuții lui Culianu trecuți de acesta la bibliografie ar fi fost citați de Mircea Eliade în persoană!), micul dicționar s-a „expirat” tocmai datorită bibliografiei sale „adusă la zi” înainte de 1990. Dacă Ioan Petru Culianu ar fi ținut seamă de dorința lui Mircea Eliade, acest lucru ar fi putut fi evitat. Fiindcă filozoful religiilor onorat pe întreg mapamondul îi sugerase protejării lui său a nu folosi decât opera eliadescă drept sursă bibliografică pentru a face **sub formă de dicționar un compendiu al viziunii eliadești asupra istoriei religiilor**. Această dorință neluată în seamă de Culianu mai transpare azi doar din titlul ediției americane a dicționarului apărut când încă mai trăia soția lui Mircea Eliade: *The Eliade Guide to World Religions*

(Harper, San Francisco, în 1991).

Așadar, acțiunea de «lichidare» a lui Mircea Eliade (premiat de Academia Franceză pentru originalitatea perspectivei sale asupra istoriei credințelor religioase) prin «atacuri la comandă» (6) cu argumente preluate din Dosarul «Eliade» (1972) contrafăcut în Israel spre blocarea candidaturii la Premiul Nobel - o vedem de mai bine de două decenii contrabalansată prin gonflarea și propulsarea lui I. P. Culianu pe toate căile imaginabile.

Din cele 45 de cuvinte de dicționar pe care profesorul de română de la Groningen i le propusese (v. scrisoarea lui Culianu din 29 aug. 1980), Mircea Eliade nu i-a publicat lui Culianu decât șapte fișe de dicționar. Și acelea numai după ce au fost revizuite de Cicerone Poghir (Bendis, Dacian Riders, Geto-Dacian Religion, Sabazios, Thracian Religion, Tracian Rider și Zalmoxis). Cele șapte fișe au fost tipărite de Polirom în colecția ‘Biblioteca Ioan Petru Culianu’ sub titlul *Cult, magie, erezii. Articole din enciclopediei religiilor*, bun prilej de confecționare a unui nou volum care să crească în mod artificial „opera”. Dacă la mijloc n-ar fi fost evidenta tendință de manipulare în direcția gonflării lui Culianu, volumul ar fi putut fi încadrat de Silviu Lupescu (directorul Editurii Polirom) în colecția ‘Biblioteca Cicerone Poghir’, fișele fiind publicate și sub semnătura lui Poghir. Dubla semnătură este un indiciu cât se poate de limpede că în opinia lui Eliade (redactor șef al *Enciclopediei religiilor* în 16 volume, Macmillan, Londra, 1987), Cicerone Poghir era mai în temă cu istoria religiilor decât tânărul Culianu.

Față de indo-europenistul Cicerone Poghir (1928-2009), profesor emerit din 1980 la Ruhr-Univ. Bochum (conferențind la universitățile din Athena, Duesseldorf, Freiburg, Heidelberg, Paris, Roma, Tuebingen) asistentul de română I.P. Culianu a fost în realitate un istoric al religiilor „promițător” (Eliade, 1983) însă nerecunoscut de mediul academic occidental, în ciuda faptului că însuși marele Eliade l-a ajutat pe Culianu să-și publice cele două volume științifice la editurile care-l publicau pe el în Franța, Italia și în SUA.

În campania, să-i spunem „românească”, de înlocuire a lui Mircea Eliade (acuzat fără nici o bază că, vezi Doamne, s-ar fi „compromis”) cu Ioan Petru Culianu pe care compromisiunile politice l-au costat viața (v. Isabela Vasiliu-Scrabă, *Era minciunilor legate de cariera lui Culianu și o nouă ipoteză privitoare la asasinatul de la Chicago*) sau și umilirea din momentul executării sale în WC-ul universității care urma să-l angajeze ca profesor asociat (conferențiar), când nu

se afirmă direct acea minciună gogonată după care urmașul lui Eliade (7) ar fi fost Culianu, minciuna este insinuată indirect, prin formulări ce invocă „impresionanta carieră științifică [a lui Culianu], de la Milano la Groningen, până la catedra de profesor la Divinity School, în preajma și sub aripa (...) lui Mircea Eliade” (vezi Leon Volovici, în Revista „22” din 16 iulie 2007). Prin astfel de minciunoase formulări (referitoare la o închipuită carieră universitară în domeniul istoriei religiilor) se trece sub tăcere că la Milano bursierul Culianu era student, iar la Groningen din 1976 până în 1985 a fost asistent de română și, mai ales, se neglijează faptul că nici unul din volumele de istoria religiilor scrise de Ioan P. Culianu nu a fost premiat de vreun for academic (nici din Italia lui Ugo Bianchi, nici în America lui Hans Jonas, și nici din Franța lui Daniel Dubuisson, IRHIS, Univ. Lille 3). De acest lucru nu au ținut seamă cei care au botezat cu numele lui Culianu una din cele două săli (aceea aflată mai la vedere) a micuțului «Institut de istoria religiilor» înființat în cadrul Secției de istorie în 2008 de fostul ministru A. Pleșu (a doua sală primind numele marelui Eliade).

Dacă în Franța, cei de la Editura Plon (care au tipărit *Dictionnaire des religions* prima dată în 1990) au marcat pe coperta cărții cu un corp de literă mare numele lui MIRCEA ELIADE drept autor și cu o literă de vreo trei ori mai mică numele lui Culianu, în manipularea post-decembristă s-a abandonat de mult dreapta măsură a unui minim bun simț: La Universitatea din Iași se predă «paradigma Eliade-Culianu de interpretare a mitului» (prof. Nicu Gavriluță, decanul Facultății de Filozofie) de parcă chiar ar exista o asemenea fantezistă paradigmă, iar la re-

petata editare a *Dicționarului religiilor* numele lui Culianu este pus pe același rând și cu același corp de literă cu numele lui Eliade ale cărui idei au fost compilate de Culianu în majoritatea articolelor acestui dicționar.

Dar nu numai înghesuirea pe același rând menit să sugereze minciuna unei considerații egale de care s-ar fi bucurat în lumea academică occidentală ambii autori ai dicționarului (Humanitas, 1993; ed. II, 1996) atrage atenția din primul moment. Uimește și prezentarea autorilor, cu acordarea de spații perfect egale. Ceea ce a însemnat, firește, ciuntirea operei marelui Eliade (membru a numeroase academii, prețuit în cele mai alese medii universitare occidentale care i-au decernat prestigioase premii) până a rămas din ea mai puțin de un sfert. Și nici așa directorul Editurii Humanitas nu a putut să o aducă la o dimensiune comparabilă cu opera conferențiarului de română de la Groningen. De aceea, numărul scrierilor lui Culianu a fost artificial umflat: din cele 40 de volume științifice, G. Liiceanu indică doar 11 titluri de cărți științifice la Eliade (cu trei volume apărute sub un singur titlu: *Histoire des croyances...*), iar la Culianu înșiră 9 titluri, dintre care două romane („neștiințifice”), din cele șapte rămase unul fiind *Dictionnaire des religions*, volum care ar fi trebuit să fie trecut la Mircea Eliade așa cum indicase editorul francez (Plon, Paris, 1990). Pe lângă romanul din 1989 *La collezione di smeraldi* (8), Editura Humanitas a sporit grămada și un alt roman netipărit la data apariției dicționarului la Plon (pe 1 aprilie 1990), trecut la p. 4 drept volum după care s-a făcut traducerea, ca să nu mai amintim și de faptul că două titluri menționate dublează aceeași lucrare în franceză (*Experiences de l'extase*) și în engleză.

Desigur, pentru gonflarea operei celui

asasinat înainte de a-și da adevărata măsură, era imperios necesar ca pecetea minciunii să se lătească multiplicând lucrările lui Culianu și prin acel subterfugiu al prezentării drept cărți diferite a aceleiași teze de doctorat de «troisième cycle» din 1980. Apărută la Payot, după insistențele lui Eliade, căruia editorul Pidoux Payot i-a cerut să scrie o prefață „condiție sine qua non ca să publice cartea” (v. M. Eliade, *Jurnal*, 1 aug. 1984) cartea *Experiences de l'extase* (Payot, Paris, 1984, Prefață de Mircea Eliade) a fost tradusă în engleză întâi cu titlul *Psychanodia* (Leiden, 1983). „Mă tot întreb - scria Eliade pe 14 nov. 1980 - de ce Vermaseren ține morțiș să traduc *Experiences de l'extase* în englezește. Cei ce o înțeleg, o pot citi și în franțuzește” (v. *Dialoguri întrerupte*, 2004, p. 223).

„Revizuită și adăugită”, aceeași carte *Experiences de l'extase* cu titlul schimbat în *Out-of-this World* (SUA, 1991) a apărut la obscura editură Shambhala din Boston, unde Culianu se mutase după ce a părăsit Olanda. Deși volumul scos de Payot fusese propus spre traducere și publicare editurii universitare de însuși Mircea Eliade imediat ce a primit cartea de la Culianu (v. scrisoarea lui Mircea Eliade către Culianu din 18 nov. 1984), el n-a apărut la Editura Universității din Chicago, pentru că nu fusese acceptat, cum s-a întâmplat cu *Eros and Magic in the Renaissance* (trad. Margaret Cook, 1987) oferit editurii tot de faimosul profesor Eliade.

După cum aflăm din interviul lui Culianu din februarie 1990 din Italia, ultima variantă (*Out-of-this World*, 1991) a doctoratului de troisième cycle (*Experiences de l'extase*) ar reprezenta ceva nou datorită modificărilor aduse. Bazat pe această precizare, Patapie-vici s-a crezut îndreptățit să scrie entuziast despre „ultimul Culianu” (9) care ar fi fost de-a dreptul gigantic față de „primul Culianu” fără să ia seama la o părere mai avizată despre nereușita cărții cu titlul *Out-of-this World* (Boston, 1991). În această privință se pronunțase încă din 1993 un prieten din tinerețe al lui Culianu, după ce cartea fusese tradusă în italiană cu titlul *I viaggi dell'anima* și publicată de editura comunistă Mondadori (Milano, 1991). Profesorul G. Cassadio a scris că această ultimă operă de sinteză a fost „una delusione, di molto inferiore alla produzione scientifica antecedente” (cf. G. Cassadio citat de Ezio Albrile în studiul *Diafane sovversione* din Rivista di Studi Indo-Mediterranei, Anno I/2011, e-journal).

De fapt, în diversificarea operei sale științifice, dovedind o reală aplecare spre erudiție, ca și în contribuțiile sale la câteva volume colective, Culianu a folosit cam același material din lucrările pregătite pentru exa-

Guardi - Buchet de flori

→ mene (v. Cuvântul de mulțumire care precede volumul *Psychanodia*). Astfel că din teza de licență de la Milano (1975) întâi a apărut în tiraj restrâns volumul *Iter in silvis. Saggi scelti sulla gnosi e altri studi* (Messina, 1981), apoi lucrarea de licență a fost publicată în 1985 la Roma (*Gnosticismo e pensiero moderno: Hans Jonas*), pentru a fi mai departe prelucrată sub forma volumului *Experiences de l'extase* (două capitole din acest volum „sînt deja cuprinse în volumul *Iter in silvis*” îi spunea Culiianu lui Handoca pe 21 iulie 1981), dar și a doctoratului de stat din ianuarie 1987, cu teza *Recherches sur les dualismes d'Occident. Analyse de leurs principaux mythes*, Lille-Theses, 1989), publicată în același an și în traducere italiană (*I miti dei dualismi occidentali*, 1989) apoi retipărită în franceză la Paris cu titlul *Les gnosés dualistes d'Occident* (Plon, 1990), probabil după acceptarea publicării de către Plon a volumului Mircea Eliade, *Dictionnaire des religions*, la trei ani de la moartea lui Eliade. Desigur asemenea priticire n-a putut păcăli decât pe nespecialiști, fiindcă specialiștii i-au reproșat lui Culiianu puținătatea lucrărilor proprii. Poate tocmai de aceea (de două decenii) editorii români ai lui Culiianu se silesc să-i tot umfle numărul de cărți.

Sistemul propriu de lucru este menționat de Ioan P. Culiianu când scrie despre geneza lucrării *Eros și magie*. Cartea a fost publicată în 1984 cu ajutorul lui Mircea Eliade la Flamarion (despre ea informatorul de Securitate Sorin Antohi - vezi rev. „22” din 12 aug. 2008 -, în postfața traducerii românești din 1999, p. 442 -, inventează o istorie fabuloasă cu o așa-zisă „descoperire” a manuscrisului, despre care în realitate Eliade îi tot scrisese lui Yves Bonnfoy, directorul editurii Flamarion). Tot cu ajutorul academicianului Eliade este tradusă la University of Chicago Press. Volumul ar fi în linia mari prelucrarea Tezei de licență de la București din 1972 (*Ficino și platonismul în Renaștere*) pe care împreună cu două lucrări de seminar din 1969 despre G. Bruno le-a transpus în franceză prin 1979 după ce profesorul Cicerone Poghiric le adusesse din țară. Spre a umfla cât mai mult „producția bibliografică” a lui Culiianu, din materialele rămase după publicarea la Flamarion, Sorin Antohi a mai alcătuit încă o culegere de texte cu titlul *Jocari serio - știință și artă în gândirea Renașterii*, tradusă (cu bani de la buget) în engleză ca *Mind Games* (Central European University, Budapest, 2004).

Studiile despre gnoză din *Iter in silvis. Saggi scelti sulla gnosi e altri studi* (Messina, 1981) apar înglobate și în volumul *Experiențe ale extazului*, publicat la Payot în

1984 tot cu sprijinul lui Eliade. Tot din cartea de la Payot, vreo 30 de pagini, sub titlul *L'Ascension de l'âme dans les mysteres a et hors des mysteres*, au fost cuprinse și în lucrarea colectivă *La soteriologia dei culti orientali nell'Imperio romano* (Leiden, 1982) îngrijită de Vermaseren. Cartea englezească a lui Culiianu apărută la Leiden în 1983, cu titlul *Psychanodia* (enumerată de Moshe Idel alături de *Experiențe ale extazului*, de ca și cum ar fi altă lucrare) este varianta englezească a lucrării de «troisieme cycle» (*Experiențe ale extazului*).

Prelucrarea diferită a aceuiași material pe tema gnosticismului a constituit o adevărată capcană pentru H. R. Patapievic, comentator cu ifose de cunoscător avizat în multe, foarte multe domenii, dar mai ales în filozofie. Drept postfață la una din traducerile românești (cu care prin succesive reeditări Nemira și Poliromul au umplut librăriile post-decembriste), Patapievic a publicat un studiu școlăresc despre gândirea lui Culiianu. Avansând ideea că Ioan Petru Culiianu (prin cele scrise pentru un examen sau altul și publicate cu sprijinul lui Eliade) l-ar fi depășit, vezi Doamne, pe faimosul Mircea Eliade (autor al unei opere științifice apreciate pe tot mapamondul), fostul fizician face eroarea să creadă că ascensiunea sufletului și gnosticismul ar fi diferite una de alta, când (după Eliade) ascensiunea sufletului reprezintă doctrina centrală a gnozei.

Fără a reține acest lucru pe care Eliade îl scrisese într-una din cele două scurte prefețe la cărțile lui Culiianu din 1984, H. R. Patapievic subliniază cât poate el de apăsător că originalitatea celor scrise de Culiianu despre ascensiunea la cer a sufletului și modul genial de a pune problema gnosticismului au prezentat două contribuții majore ale lui Ioan P. Culiianu ca istoric al religiilor. Prin aceste „inovatoare” două contribuții el l-ar fi lăsat cu mult în urmă pe „idolul lui din adolescență” (L. Volovici). Bucuros de o asemenea găselniță, fără alte argumentări, Patapievic mai scrie că cele două contribuții geniale ale lui Culiianu, ar depăși cu mult demersul eliadesc.

Față de asemenea părerii (manipulatoare prin obsesiva lor repetare), ivite din tot soiul de neputințe sau prin „comandă”, un simplu comentariu pe site-ul Amazon aduce lucrurile pe făgașul normal, oferind indirect impresia unei lumi necopleșită pe de-a-ntregul de minciună. Iată ce scria „Alex” în marginea ediției de buzunar a dicționarului (Mircea Eliade, *Dictionnaire des religions*, Poche, 2000; 2003), unde apare trecut cu litere mari numele lui Mircea Eliade și cu litere mai mărunte numele celui care a îngrijit volumul: „Mircea Eliade nous gratifie, comme a son habitude d'un chef d'oeuvre de recherche, de comparaisons, d'analyses qui permettent d'entrer

dans l'intimité de nombreuses religions méconnues, ainsi que d'avoir le regard on ne peut plus objectif d'un expert en toutes religions sur les grandes religions du livre, avec lesquelles il est bien plus difficile de prendre du recul. Si certaines analyses sont parfois un peu courtes, ce dictionnaire est pour moi une mine d'informations et un chef d'oeuvre de précision” (17 iulie 2002).

Doar în spațiul fostei terori ideologice comuniste, și al perseverentei manipulări într-un saltarea lui Culiianu deasupra „celui mai mare istoric al religiilor din secolul XX”, gogomânia de a separa gnosticismul de ascensiunea sufletului pentru a le considera două „catene tematice” diferite o găsim preluată de la Patapievic de E. Iricinschi (din clientela grupului Pleșu-Liiceanu-Patapievici) în postfața scrisă de el pentru volumul *Experiențe ale extazului* (Nemira, București, 1998).

Cum am semnalat mai sus, în prezentarea autorilor *Dicționarului religiilor*, Editura Humanitas alocă același spațiu pentru Mircea Eliade, membru a cinci Academii și profesor honoris cauza a zece Universități, și pentru I. P. Culiianu (1950-1991), aflat la începutul carierei sale academice în calitate de profesor de istoria religiilor, un început retezat brutal, chiar înainte de momentul titularizării în postul de profesor asociat de istoria religiilor, întrucât cartea verde nu-i ieșise lui Culiianu decât cu o lună înainte de a fi asasinat (10).

Ca să-l coboare cu de-a sila pe Mircea Eliade (v. Isabela Vasiliu-Scraha, *Mircea Eliade la 25 de ani de la moarte*) la același nivel cu Ioan Petru Culiianu care doar prin demersurile lui Eliade a ajuns să publice în 1984 la Flamarion și la Payot și să țină ca «visiting professor» două conferințe la Chicago în primăvara anului 1986, G. Liiceanu a trebuit să opereze masive amputări ale parcursului vieții academice a lui Mircea Eliade, făcându-se că «uită» distincțiile primite de Mircea Eliade drept semn al aprecierii de care se bucura în lumea academică occidentală (v. Isabela Vasiliu-Scraha, *Mircea Eliade în cyberspațiu*, în rev. „Argeș”, iunie 2007).

În schimb, directorul Editurii Humanitas «aranjează» cariera lui Culiianu folosind înfloriturile stilistice ca să escamoteze faptul că Ioan Petru Culiianu a fost un istoric al religiilor neluat în seamă nici măcar de mediul academic francez, unde și-a luat titlurile necesare unui cariere universitare în acest domeniu. Banalitatea unei licențe din 5 nov. 1975 pe tema gnosticismului (Milano, 1972-1975) este preschimbată de Liiceanu în „primul doctorat”, trecută fiind sub tăcere angajarea în Olanda ca asistent de română (1976-1986), și înscrierea (cu ajutorul lui Eliade) la doctorat

în Franța. Să nu apară niciunui cititor că lui Culianu, care scria în 1985 note către Securitate despre Eliade (vezi vol. *Mircea Eliade în arhiva Securității*, Ed. Mica Valahie, 2008, p. 230-233), i-au trebuit trei ani să treacă hopul «doctoratului de troisieme cycle» (trecut într-un an de Șerban C. Andronescu), deși pentru Culianu comisia fusese aranjată de Eliade (președintele Comisiei) să fie din patru profesori, trei favorabili candidatului (vezi *Dialoguri întrerupte*, Polirom, Iași, 2004). Aici G. Liiceanu consemnează că ar fi fost vorba de un al doilea doctorat.

Pentru că în italiană licența se spune «dottorato», directorul Editurii Humanitas nu va scrie că I. P. Culianu și-a luat licența la Universitatea Catolică din Milano, ci că și-a luat «doctoratul», spre a putea mai încolo să noteze următoarea minciună, anume că în 1980 Culianu susține un «nou» doctorat la Sorbona (vezi Doamne, un al doilea doctorat) cu acea lucrare despre experiențele extatice. A treia minciună e și mai gogonată fiindcă îl „saltă” pe Culianu „profesor de romanistică și de istoria religiilor”, când acesta era un simplu asistent de română la Groningen.

Dar apogeul minciunilor e atins fără îndoială odată cu afirmația că „după moartea lui Mircea Eliade” i-ar fi urmat acestuia la catedră, la Universitatea din Chicago, pe când încă nici nu-și trecuse doctoratul de stat. Desigur, pentru cine are acces la noua accepțiune propusă magiei din paginile despre G. Bruno și la hermeneutica puterii din studiul despre *Religie și putere* publicat de psiho-sociologul Culianu într-un volum colectiv, parada mincinoasă de titluri apare de prisos, fiindcă ea nu sporește valoarea unor studii prin ele însele valoroase, mai ales pentru acei cititori care nu au acces la scrierile eliadești.

H. R. Patapievică repetă minciuna lui Gabriel Liiceanu, supralicând că doctoratul de stat de la Sorbona, pe care Culianu l-ar fi trecut, vezi Doamne, în 1980 (și nu în 1987, cum s-a întâmplat în realitate) este «cel mai dificil doctorat din lume». Or, dacă s-ar face inventarul tuturor întemnițărilor cu doctorate la Sorbona aflați după gratii la vremea în care generalul NKVD Boris Grumberg, alias Nicolschi/Nicolau, era țarul închisorilor de pe teritoriul ciuntit al țării, s-ar vedea că un astfel de doctorat nu era o raritate în România.

Minciunile cu cele «trei doctorate» ale lui Culianu, două deja înșirate, și al treilea în 1987, și minciuna gogonată cu „urmașul lui Eliade la catedră” apar repetate și răsrepetate de mai bine de două decenii în scopul precis al modificării percepției cu privire la însemnătatea istoricului religiilor Eliade comparativ cu însemnătatea culturală a profesorului de

cauza acestei inflații de minciuni repetate și redistribuite în volume scoase de edituri post-decembriste precum Humanitas, Polirom și Nemira, minciuni difuzate chiar și prin Editura Academiei care scoate o lăudabilă serie de *Studii de filozofie românească*, e ruinated credibilitatea tuturor acestor edituri cu pretenții.

După H. R. Patapievică, opera în cinci volume a lui I. P. Culianu «bate mai departe decât opera științifică în 40 de volume a lui Mircea Eliade. În opinia sa de veleitar care-și dă bucurios cu părerea fără să știe nici el ce prostii înșiră, Mircea Eliade ar fi rămas „un excelent istoric al religiilor din școala morfologică” în timp ce I. P. Culianu ar fi „altceva, și anume ceva mai mult, mai adânc și cu bătaie mai mare” (H. R. Patapievică).

Articolul despre «Experiences of Ecstasy» (reprezentând un capitol tradus din lucrarea de «troisieme cycle», cu același titlu, în pregătire) pe care Eliade l-a dat în 1976 spre publicare în revista «History of religions» (fondată de el) nu l-a entuziasmat pe Charles Long, pentru că se baza pe erudiție nudă și era lipsit de o interpretare personală (v. scrisoarea lui Eliade din 6 febr. 1976). În cartea *Experiences de l'extase* (Paris, 1984), Culianu va adopta o interpretare a cărei originalitate știa că va plăcea celor cărora se străduia din răspuț să le facă totul pe plac. El reduce complexitatea experiențelor extatice aflate în miezul gnozei regăsind sistematic modelul «iudaic» de ascensiune a sufletului. O asemenea interpretare neștiințifică îi atrage replica savantului Eliade din prefață, că tipul de extaz pe care Culianu ține să-l numească «iudaic» putea fi numit mai degrabă «babilonian» pentru că are de fapt «o origine babiloniană».

După mai bine de patru ani, cu acea comisie de doctorat aranjată de Eliade să fie cât mai favorabilă protejatului său (v. Corespondența Mircea Eliade - Culianu, intitulată «Dialoguri întrerupte», Ed. Polirom, 2004), la opt ani de la plecarea din țară, I. P. Culianu a trecut pe 17 iunie 1980 la Sorbona treapta doctoratului de «troisieme cycle» **fără de care nu se putea înscrie la doctoratul de stat**, trecut în 1987, după moartea lui Eliade. Teza «Experiențe ale extazului» în care textul este uneori supraîncărcat prin citate prea lungi (v. scrisorile lui Eliade din 8 martie 1979 și 21 martie 1979) Culianu o dedicase profesorului Mircea Eliade.

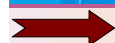
Fără să ia în nume de rău insistența cu care tânărul îl tot înghiontea («știu că ideea acestei cărți nu vă este tocmai agreabilă», Culianu, 18 sept 1984) să dea apă la moară calomniatorilor săi care, de mai bine de un deceniu, trăgeau sforile să nu cumva să-i fie decernat Premiul Nobel, Mircea Eliade i-a

aranjat lui Culianu publicarea lucrării de «troisieme cycle» la Payot. Numai cu tentativa tânărului autor de a plasa editorului francez o prefață scrisă de el (de Culianu) și semnată cu numele lui Mircea Eliade, faimosul profesor de la Chicago n-a fost de acord («Îmi pare rău că a trebuit să vă obosiți cu prefața de la Payot. Eu speram că versiunea trimisă era conformă celor spuse de Dvs.», îi scrie Culianu lui Eliade pe 4 aprilie 1984).

De altfel, chiar titlul pus de Editura Polirom (2004) corespondenței dintre cei doi - publicată, ca și articolele de dicționar seminate de Culianu împreună cu Profesorul Poghir, în colecția «Biblioteca I. P. Culianu», când tot atât de bine putea figura în colecția «Biblioteca Eliade» -, dezgroapă un proiect de carte de interviuri (*Dialoguri întrerupte*) îngropat de Eliade (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Eliade într-o colaborare cu bucluc*), care a văzut cu întârziere (fiindcă nu vroia să creadă așa ceva) că nu opera sa literară îl pasiona pe Culianu, admiratorul lui Elie Wiesel care scrisese fără jenă că în jumătatea de Ardeal oferită de Hitler ungurilor, nu jandarmii unguri i-au prigonit pe evrei, ci inexistenții «jandarmi români».

Degeaba îl sfătuisse Eliade să încerce să-și vadă de lucrările științifice și să nu «scrie la comandă». Când rasismul înrola, de ambele părți ale Cortinei de fier, combatanți ai șantajului cu antisemitismul, răsplătindu-i pe cei înrolați, tânărul Culianu se pare că n-a rezistat atracției exercitată de cei puternici, aproape atotputernici după înființarea Securității în 1948. Cam în această direcție s-ar îndrepta gândul celui care află (de la Culianu) de accesul pe care-l avusese în studenție de a citi (din zorii zilei, cum își va aminti în 1990 într-un interviu din Italia publicat în 2003 în Revista „22”), cărți scoase din circulația publică de către paza ideologică din comunism.

Contrazisă de nota către Securitate scrisă de Culianu despre Eliade în 1985, varianta „oficială” (difuzată de Leon Volovici prin revista GDS-ului condus de G. Liiceanu, vezi „22” din 16 iulie 2007) a fost că „discipolul” Culianu ar fi refuzat „să colaboreze cu Securitatea” și de aceea ar fi fost „ostracizat”. În orice caz, era vorba de un soi unic de „ostracizare”, aplicat în exclusivitate lui Culianu, căruia i se recenzau cărțile în reviste tipărite în România comunistă pentru străinătate (v. recenzia lui Adrian Marino tradusă în engleză pentru rev. „Ethnologica”) și căruia revista Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” îi publica în 1985 un interviu luat în Olanda de Andrei Oișteanu în anul 1984, iar în 1986, aceeași „Revistă de istorie și teorie literară” îi publica un articol comentat în 1988 de Sorin Antohi într-o revistă clujeană.

În schimb, ostracizarea literaților care se impuseseră în lumea culturală europeană și ale căror cărți erau premiate de Academia Franceză, avea cu totul alte caracteristici. Ea însemna scoaterea operei lor din bibliotecile publice, cenzurare și marginalizare cu interdicția totală de a se face referire la numele celui ostracizat. De exemplu, despre cărțile lui Ion Omescu, rămas la Paris în anul în care Culianu rămânea în Italia, nu scria nimeni în 1987 în Anuarul Centrului de Științe Sociale al Universității din Iași, cum scria informatorul Sorin Antohi despre informatorul Culianu. În România sub teroare comunistă nu impresiona chiar pe nimeni că era vorba de volume valoroase, premiate de Academia Franceză. Spre deosebire de Culianu, ale cărui cărți nu s-au putut impune în Franța, fiindcă tipărirea la o editură mare este o condiție necesară, dar nu și suficientă (cum se spune în matematică), Ion Omescu a fost apreciat de mediul academic francez datorită profunzimii și originalității studiilor sale despre Shakespeare.

Ca urmare a lecturilor sale de la cinci dimineața, studentul comunist I. P. Culianu își uimea profesorii de la București cu titluri de cărți nemaiauzite (v. Ion Coja, *Marele manipulator și asasinarea lui Culianu, Ceaușescu, Iorga*, Buc., 1999), descoperite de el în acele imense depozite cu volume necatalogate, unde a putut pătrunde prin „îngăduința” cenzurii ideologice acordată la fel de exclusiv, precum i-a fost și „ostracizarea” de după stabilirea în Italia. Fiindcă în asemenea depozite era cu mult mai greu de pătruns decât la cărțile Fondului Special al Bibliotecii Academiei (sau chiar la Fondul Directorial al acesteia), unde tipăriturile, erau totuși catalogate. De însăși existența acelor depozite de cărți nu se știa probabil decât la vârful ierarhiei ideologice. La urma urmelor

însă, chiar dintr-o scrisoare a lui Culianu, Mircea Eliade a putut să-și dea seama cât a ajuns de mutilată ideologic mintea unui tânăr dotat ce a fost un elev silitor și răzbătător în condițiile dure ale totalitarismului de stânga supravegheat ideologic de Leonte Răutu.

Mircea Eliade, care trăise în Bucureștiul ocupat de nemți în primul război mondial, trebuie să se fi crucit citind opinia lui Culianu, după care realizarea unității noastre naționale după Războiul din 1916-1919 nu s-a făcut cu jertfele armatei române ci ne-ar fi venit pe tavă, «dictată» dinafară, «după ce se încheiasse de fapt pacea de la Bufta» (v. Culianu, scrisoarea din 17 mai 1979).

În iunie 1980, după ce a trecut «doctoratul de troisieme cycle» cu acea comisie în care a participat Eliade (președinte), Michel Meslin și Jacques Flamant cu care se vorbise din timp (v. *Dialoguri întrerupte*, Ed. Polirom, 2004), I. P. Culianu a trebuit să insiste în mod repetat ca Mircea Eliade să-l convingă pe Michel Meslin, agasat de arivismul lui Culianu (11), să-i conducă în continuare și lucrarea pentru doctoratul de stat la Sorbona (v. scrisorile lui Culianu din 5 iulie 1980 și 25 sept. 1980 către Mircea Eliade, în vol. *Dialoguri întrerupte*, Polirom, 2004). Dar au mai fost necesari încă șapte ani până să-și treacă doctoratul de stat (în 1987), tot cu o lucrare despre mituri gnostice.

Față de Mircea Eliade care avea doctoratul luat la 26 de ani, I. P. Culianu, în ciuda sprijinului permanent acordat de Eliade, nu a reușit să devină doctor decât la 37 de ani. Comparația o face însuși Culianu scriind prin anul în care Eliade scrisese că ar fi „promițător”: «la vârsta mea, în zece ani Eliade publicase vreo douăsprezece volume și cel puțin cincisute de articole». În același interval de timp, el abia publicase în tiraj restrâns o culegere de articole după licența cu U. Bianchi pe tema gnozei (*Iter in silvis. Saggi*

scelti sulla gnosi e altri studi, Messina, 1981), mai scrisese împreună cu doi ita-lieni un volum colectiv publicat la Torino (1981, despre *Religie si putere*). Iar la Assisi îi apăruse acea lucrare nereușită despre opera lui Eliade, cu citate prea lungi și cu pagini slabe despre alchimie (v. scrisoarea lui Eliade către Culianu din 3 mai 1977). Cartea nu a fost apreciată de Eliade (apud. Cicerone Poghiric) care, generos din fire, îi îngăduise lui Culianu să folosească una din scrisorile sale pe post de prefață. Dar editorului Payot, pentru traducerea franceză, Mircea Eliade i-a recomandat monografia scrisă de Douglass Allen (12) care a apărut la Paris în 1982. Modestul volum al lui Culianu fusese tipărit în Italia în 1978, anul când în Franța, Constantin Tăcu publica numărul din «Cahier de l'Herne» dedicat lui Mircea Eliade și când volumul de *Entretiens avec Mircea Eliade* al lui Rocquet (*L'Epreuve du Labyrinthe*, Paris, 1978) se bucura de un foarte mare succes.

În cartea sa despre Eliade, spre regretul lui I. P. Culianu, editura înlăturase paginile cu un iz politic de factură incertă. Lucrarea, ce purta amprenta tinereții autorului român, apăruse la doi ani după ce profesorul Leo Lugarini de la Roma publicase o carte despre tema sacralului la Mircea Eliade, care din 1975 devenise membru al Academiei Regale Belgiene, și chiar în 1976 era făcut doctor honoris cauza al Universității Sorbona.

Despre protejatul său căruia îi trimitea bani în vremea studiilor de la Milano, Mircea Eliade scria (către Payot, pe 3 febr. 1983, în scrisoarea prin care îl delega pe Culianu să-i editeze cărțile științifice după moartea sa) că „promite să devină în circa zece ani” un nume important în istoria religiilor. În direcția pregătirii acestui viitor mergeau însăși insistențele lui Eliade din acei ani, la Flamarion spre a-i convinge pe cei de la editură să publice *Eros et magie a la Renaissance* (Flamarion 1984) și la Payot, care condiționase publicarea lui Culianu de prefața pe care să o scrie Eliade la *Experiences de l'extase*.

În primăvara lui 1986, Eliade i-a aranjat lui Culianu să țină două conferințe la Universitatea din Chicago. Dar s-a întâmplat să moară, așa că doar din lumea celor drepti să-și mai fi putut el auzi protejatul cum compara vrăjitoarele din Evul mediu ajunse la ananghie cu evreii prizonieri de rasiști din vremea lui Hitler. Expunerea lui Culianu, la început dezlănțată prin abordarea cam lungită a unor probleme de metodologie, țintea spre «demitizarea» opiniei curente că Inchiziția ar fi fost cea care a ars pe rug vrăjitoarele (conferința «Vrăjitoarele la ananghie» a fost inclusă în vol. I. P. Culianu, *Eros și magie în Renaștere*, Ed. Nemira, București, 1999, pp 364-386).

Solid ancorat în prejudecățile materialiste ale lumii închinătoare la zeul-ban, conferențiarul a spus că existența vrăjitoarelor e probată de faptul că există persoane care cred că pot vrăji: dacă ele își închipuie ca există, atunci chiar există. Cu astfel de subiecte, spre ghinionul său, Culianu a avut odată neșansa să fie în public la Chambéry două vrăjitoare adevărate, care l-au acuzat că vorbește de lu-cruri pe care nu le știe. Din conferința lui Culianu ținută pe 5 mai 1986 la Chicago se poate bănuir de ce s-au supărat atunci acele vrăjitoare: fiindcă vorbitorul nu credea în vrăjitorie, negându-le existența.

În fine, la întrebarea dacă a apucat Culianu să devină un nume de referință doar cu ultima sa lucrare pentru doctoratul de stat (necunoscută de Eliade la data când îi prevedea un viitor glorios), cei interesați nu vor afla răspunsul de la Sorin Antohi, pentru care o carte „mult comentată la apariție” (v. Postfața la *Eros si magie*, 1999, p. 452) înseamnă o recenzie scrisă (în comunism) de el însuși la Iași, la trei ani după apariția cărții, un text în rev. „Lupta” (de la Paris) și alte două semnalări în Italia scrise de prieteni după principiul „eu despre tine, tu despre mine”. Nici de la Liiceanu sau Patapievici nu vor afla un asemenea răspuns, ambii dispuși să-l salte, cum l-or sălta, pe Culianu deasupra lui Eliade. Probabil nu se vor lămurii în respectiva privință nici din lucrările simpozionului de la Ierusalim «Religion of Magic and Magic of religion» dedicat memoriei lui Ioan Petru Culianu și organizat de Universitatea Ebraică, Centrul pentru studierea istoriei evreilor din România și filiala Institutului Cultural Român aflată la Tel Aviv. În legătură cu această manifestare de prețuire a lui Culianu peste hotare, dă totuși de gândit faptul că ea s-a ținut în 2007, exact în anul când se împlineau 100 de ani de la nașterea lui Mircea Eliade.

Note :

(1) Din cauza terorii dezlănțuite de guvernul maghiar de ocupație, 150.000 de români s-au refugiat din Transilvania de Nord. Mulți dintre cei rămași au fost aruncați în lagărele de la Satu Mare, Carei, Târgul Mureș, Marghita, Someșeni, Zalău, Prislop-Landany și în închisorile din Cluj, Oradea, Gherla, Sighet, Baia Mare, Sf. Gheorghe și din interiorul Ungariei (Seghedin, Debrețin, Budapesta, Bekes-Csaba, etc). Masacrele, omorurile, schingiuirile cu scosul ochilor, zdrobitul membrelor, bătutul cuieilor în spinare, spânzurare cu capul în jos pînă la pierderea minților, înjungheri cu baioneta și aruncarea în celule pentru o moarte mai lentă, măcelărirea copiilor, femeilor și bătrânilor, masacrele în masă cu focuri de mitralieră au totalizat 19.040 de atrocități în județele Bihor (3.598), Ciuc (538), Cluj (6.256), Maramureș (284), Mureș (2.534), Năsăud (167), Odorhei

(179), Satu Mare (1.216), Sălaj (1.880), Someș (1.623), Trei Scaune (765), toate petrecute între 1 sept. 1940 și 15 mai 1941 (v. *Teroarea hortystă din Nord-Vestul României între sept. 1940 și oct. 1944*, Ed. Politică, București, 1985 și *Almanahul Steaua*, Cluj-Napoca, 1985). O vagă idee asupra fărădelegilor îndreptate împotriva românilor în teritoriile României administrate de etnicii maghiari (azi, în sec. XXI) se poate contura la citirea interviului luat de scriitorul Corneliu Florea (/dr. Dumitru Pădeanu, autor al volumului *Cine tulbură liniștea Transilvaniei*, Ed. Aletheia, Bistrița, 2012) Înalț Preasfinției Sale Ioan Selejean, arhiepiscop al Episcopiei Covasnei și Harghitei, interviu publicat on-line de revista canadiană „Alternativa” condusă de poetul Alexandru Tomescu.

(2) vezi Marin Nițescu, *Sub zodia proletcultismului*, Buc., 1995, p. 126. În revista „contraculturii românești” (Șerban C. Andronescu, *A fost Culianu „discipolul” lui Eliade?*) istoricul comunist Lucian Boia (mediatizat asiduă de fosta Ed. „Politică”) legitima activitatea sa de falsificare a istoriei Românilor în felul următor: „istoria care a fost este una, și istoria pe care o facem noi, sigur, pornind de la istoria care a fost, dar privind-o din perspectiva noastră, este alta” (vezi. Lucian Boia, în rev. „22”, Anul XII, Nr. 593, 10-16 iulie 2001).

(3) După ce s-au debarasat de jurnalistul I.P. Culianu - devenit monarhist amenințat cu moartea de un individ care la Drake Hotel îi spusese în aprilie 1991 ca „va fi omorât dacă o vizită în România post-decembristă de unde fusese expulzat pe fondul unei isterii „anti-monarhice” susținută de mass-media (vezi Tereza Culianu-Petrescu, în rev. „Observatorul Cultural”, nr. 87, 23 oct. 2001) -, i-au ridicat apoi lui Culianu o statuie, străduindu-se totodată a-l plasa în locul lui Eliade pe cel asasinat în 21 mai 1991 la Chicago în pragul noii sale cariere de istoric al religiilor la Facultatea de Teologie unde Mircea Eliade predase trei decenii. Dar Culianu mai fusese amenințat cu moartea și ca urmare a articolelor sale împotriva neo-comunismului post-decembrist din „revista de scandal din New York *Lumea liberă românească*” (Șerban C. Andronescu, *A fost I. P. Culianu „discipolul lui Eliade”?*), fapt pentru care sistase rubrica sa Scotofilia (gr. „plăcerea de a privi”) încă din decembrie 1990 (apud. Tereza Culianu-Petrescu). În contrast cu opinia lui Șerban C. Andronescu (autor al unui volum istoric extrem de documentat despre mareșalul Ion Antonescu: *Glorie, adversitate, infamie*), referitoare la revista „*Lumea liberă Românească*” (la care colabora și Vl. Tismăneanu, fiul stalinistului care încercase reabilitarea Anei Pauker), A. Oișteanu, nepotul lui Leonte Răutu, scrie în 2011 că revista din New York ar fi fost „o publicație foarte prestigioasă”. Aici Culianu a publicat „articole virulente la adresa regimului neo-comunist, proaspăt instaurat în România la începutul anului 1990” (Andrei Oișteanu, rev. „22”, Nr. 21, 17-23 mai 2011, p.8).

(4) Iată doar o parte dintre distincțiile academice care i-au fost acordate faimosului Mircea Eliade: «Sewell L. Avery Distinguished Service Professor» (1964); Membru al «American Academy of Arts and Science» (11 mai 1966); Doctor Honoris Causa al Universității din Yale (iunie 1966); «Christian Culture Award Gold Medal for 1968»,

Univ. Windsor (Canada); Doctor Honoris Causa la Universitatea Națională din La Plata (Argentina), 1969; „Professor Extraordinario de la Escuela de Estudios Orientales, 1969 (Univ. San Salvador); Doctor Honoris Causa in Sacred Theology, Ripon College, 1969; Doctor Honoris Causa of Humane Letters, Loyola University (Chicago); Membru al Academiei Britanice (8 iulie 1970); Doctor Honoris Causa in Science of Religion, Boston College (iunie 1971); Doctor Honoris Causa of Law, La Satté College, Philadelphia (17 mai 1972); Doctor Honoris Causa of Humane Letters, Oberlin College (21 mai 1972); Membru al Academiei Austriece de Știință, Viena (23 mai 1973); Doctor Honoris Causa of Letters, Univ. of Lancaster (16 aug. 1975); Membru coresp. al Academiei Regale Belgiene (sept 1975); Doctor Honoris Causa al Univ. Sorbone (Paris, 14 febr.1976); Membru al Acad. de Limbă și literatură franceză, Bruxelles (15 febr.1977); Membru al Academiei Regale Belgiene (18 febr. 1977); Premiata de Academia franceză pentru «istoria credințelor și ideilor religioase», iunie 1977; Legiunea de onoare, Paris, 11 sept.1978, etc.

(5) Un rol important în micșorarea prin calomnie a lui Mircea Eliade l-a avut Editura Humanitas care, deși face bani buni din vânzarea cărților lui Eliade, nu s-a sfiit să publice stufosul dosar (de genul celor confecționate de Securitate) construit din semi-adevăruri despre o așa-zisă „uitare” a unei mișcări politice interbelice în care Eliade nu a fost niciodată înscris. Traducătoarea lui Liiceanu în franceză, autoarea acestui dosar politic (apărut în Franța și imediat după aceea la fosta Editură Politică), autoare care semna cu numele de Alexandra Carreau (n.1966) până să fie recunoscută de tatăl său și să devină nepoata lui Philippe Laignel Lavastine (mare admirator al lui Eliade pe care l-a cunoscut în 1946), s-a „măritat” cu filosofia românească printr-o inițială căsătorie cu Emil Hurezeanu și prin ulterioare relații cu Mihnea Berindei, cu Liiceanu (de unde „iubirea” pentru Noica, pus și el la zid, prin intermediul Editurii Humanitas, de zeloasa traducătoare), și, last but not the least, cu Nicolas Weill, un jurnalist de la Le Monde (v. Jean-Claude Maurin, *Trebuie interziși Eliade și Cioran?* - în rev. Jurnalul literar, noiembrie-dec. 2003, p. 13). În proiectata Enciclopedie on-line a Filosofiei Românești coordonată de C. Ciocan (din clientela lui G. Liiceanu), - a cărei listă de filosofi este năpădită de burieni așa-zis „marxiste” -, Ioan Petru Culianu este considerat a avea o aceeași valoare ca Mircea Florian, Anton Dumitriu, Mircea Vulcănescu, Ștefan Lupășcu, Camil Petrescu, Ioan Petrovici, toți aceștia aliniați alături de filosoful... Benjamin Fundoianu. În schimb, Sergiu Al-Gorge este ceva mai jos, cu o fișă de filosof „semnificativ” proiectată a avea 3 pagini, față de 3,5 pagini pentru „remarcabili” B. Fondane, Culianu și ceilalți filosofi puși pe aceeași treaptă cu cei doi.

(6) I. P. Culianu s-a pretat la «atacul la comandă», a cărui victimă a fost Horia Stamatu (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *La centenarul poetului Horia Stamatu, ciudățeni post-comuniste*). Eliade și Virgil Ierunca au încercat fără succes să oprească «execuția» lui Horia Stamatu, care devenise «peri-

culos» fiindcă și-a dat seama că «nici pe partea națională, nici pe partea internațională, nici unul dintre magnații acestor părți nu vroiau binele României» (v. scrisoarea din 2 febr. 1974, publicată în «România literară, 7 febr. 1996). Virgil Ierunca, într-o scrisoare din 1978 l-a rugat pe Culianu să renunțe la publicarea articolului scris împotriva gânditorului poet, spunându-i clar că publicând articolul își deconspiră legăturile cu Securitatea. Ioan Petru Culianu a publicat articolul în revista scoasă de Sorin Alexandrescu (International Journal of Romanian Studies, vol II 1977-1980 apărută efectiv în 1984), întrucât «coman-da», ca orice comandă a unui superior, trebuia să fie îndeplinită. După raționamentul lui Virgil Ierunca (dovedit corect în cazul lui Culianu), s-ar putea presupune că toți cei care după 1990 au refuzat să publice REPLICA lui Horia Stamatu (un text de peste 25 de pagini, aflat, de ex., între scrisorile rămase de la poetul Alexandru Lungu, și în arhiva lui Virgil Ierunca intrată în posesia lui G. Liiceanu precum și între hârtiile rămase de la Paul Miron la Nicolae Florescu) și-ar fi „deconspirat” astfel relațiile lor cu Securitatea. Probabil că datorită unor comenzi ce nu puteau fi refuzate a scris „turnătorul” Culianu în 1985 o notă informativă despre Mircea Eliade (vezi vol. *Eliade în arhiva Securității*, Ed. Mica Valahie, 2008, p. 230-233), introdusă înconștient în volum, datorită anonimizării ei.

(7) Din 1986, urmașă la catedra lui Mircea Eliade a fost cea aleasă de Eliade să-i fie secretară la alcătuirea celor 16 volume de *Enciclopedia religiilor* apărute în 1987.

(8) În opinia scriitorului Șerban C. Andronescu, *Pergamentul diafan*, publicat de I. P. Culianu în Italia, ar fi fost un roman polițist inspirat de întâmplările cheie din viața acestuia.

(9) „Ultimul Culianu” (Humanitas, 2010) ar fi, după cum mărturisește Patapievicu „și bilanțul său personal”. Nu știu cine ar putea decide (în cunoștință de cauză) dacă - în afara ideii că a existat un „ultim” I. P. Culianu, autor al ultimei sale dezlănate producții, și alt Culianu înaintea acelei cărți „probabilmente conceputo dal Culianu come lasciassare” (Giovanni Casadio, *Necrologio Culianu*, Religioni&Società, 8, 1993, p.85-95) -, Patapievicu a mai pus și ceva de la el pe lângă compilarea ideilor lui Culianu din acea carte care (din nefericire) s-a nimerit să fie ultima („Subito dopo la sua morte /.../ venne pubblicato l'ultimo suo libro I VIAGGI DELL'ANIMA, Milano, 1991, un'opera di sintesi, una DELUSIONE, di molto inferiore alla produzione scientifica antecedente”, Giovanni Casadio, Religioni&Società, 8, 1993, p.85-95). Fiindcă partea de așa-zisa „originalitate” prin care Patapievicu ar scrie (vezi Doamne) despre cărțile nescrise ale lui Culianu n-am auzit să fi entuziasmat vreun cititor mai rășărit. Accentul în *Ultimul Culianu* e pus pe „magicianul care știe și are puterea să controleze TOTUL” (Patapievicu), prin știință și tehnologie. De reținut ar fi două registre, al controlului și al manipulării, excluse fiind celelalte registre din sfera umanului. Magia ar fi o știință ivită dintr-o anume facultate cognitivă botezată „sintetizator fantasmatic” care produce hărți ale minții (cum sunt religiile), imagini,

reprezentări, viziuni și sisteme, precum și legăturile dintre sisteme. Mintea (sau gândirea) funcționează și ea cu un set de premise și un set de reguli, cu care mai apoi generează sisteme. Modelul generativ al sistemelor ar semăna cu ramificațiile unui arbore. În capitolul care ar fi trebuit să impresioneze prin originalitate, intitulat „Cărțile nescrise” (cap. IV), Patapievicu a omis din păcate să se ocupe și de nescrisa istorie a tradiției platonice, amintită de Culianu la Radio BBC: „am dorit chiar odată, să scriu istoria întregii tradiții platoniciene” se lăuda el pe unde Radio (*Studii românești*, II, 2009, p.229) chiar în anul când luase doctoratul de stat (la Lille? la Sorbona?), după zece ani de la înscriere. Dacă Patapievicu ar fi tratat și despre gândirea lui I. P. Culianu din nescrisa istorie a tradiției platonice, poate volumul *Ultimul Culianu* ar fi devenit într-adevăr interesant. Căci povestea cu principiile generative integrată în povestea cu cheia universală pe care o oferă magia, așa cum e povestită de Patapievicu e chiar plicticoasă, pe lângă reușita paginilor similare din *Eros și magie* (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre Gabriel Liiceanu și plagierea de tip inadequate paraphrase la Patapievicu*).

Desigur, mai puțin plicticoase la Patapievicu (incapabil a-și trece până în 2002 - vezi *Who's who în Romania*, Pegasus Press, București, 2002, p. 491 -, acel doctorat în filozofie la care fusese admis pe 15 oct.1990) sunt gogomăniile referitoare la gândirea faimosului Mircea Eliade, care s-ar fi limitat la „ordonarea în clase morfologice” (H. R. P). Supoziția „limitării” o lăsăm de-o parte fiind prea din cale afară de naivă. Stupidă este și afirmația că Eliade ar fi „ordonat materialul”. Asemenea supoziție implică ideea de ordine, de ierarhizare la un filozof al religiilor care a cucerit admirația lumii academice prin intuirea esenței trăirilor religioase, dincolo de orice ierarhizare a lor, făcând abstracție chiar de simpla ordonare a ideilor și credințelor religioase pe ața timpului, ca să nu poată fi bănuită ideea vreunui progres religios. La fel de nefericită ca ideea de „ordonarea a materialului” este și presupunerea plasării acestuia în „clase morfologice”. Termenul de „morfologie”, la Eliade are sensul de „formă”, de „model original” cam în felul cum folosea și filozoful Lucian Blaga termenul de „formă” ca să exprime ideea de „formă originară”. De aceea traducerea în engleză a faimosului *Tratat de istoria religiilor* (Paris, 1949) a preferat termenul de „patterns”, de „modele” ce pac posibilă înțelegerea religiilor după forma lor originară, care le revelează esența. Astfel se vedește și marea eroare a lui Patapievicu de a inseria în „clase” niște „forme originare”. Demersul eliadesc ține, în felul lui propriu, de fenomenologia religiei, unde „respectul pentru fapte, pentru document” (M. Eliade, 23 dec. 1942) nu cantonează în descriptiv (vezi din corespondență părerea lui Eliade privitoare la unul din capitolele volumului *Experiințe ale extazului* dat spre publicare în rev. „History of Religions”) ci reprezintă punctul de plecare pentru o hermeneutică ulterioară care revelează sensuri greu de înțeles întrucât se referă la realități ale sufletului și ale spiritului exprimate printr-o gândire simbolică.

(10) Uciderea din 21 mai 1991 a lui I. P. Culianu nu a fost nici până azi elucidată de poliția americană. Dar discuțiile abundent mediatizate în mar-

gina unui asasin necunoscut, pe măsură ce indică mai cu vehemență fie pe securiști naționaliști, fie pe legionari (sau pe securiști naționaliști drept continuatori ai legionarilor) drept autori ai acestei odioase crime nerezolvate, aduce din ce în ce mai mult cu vehemența rușilor care la Nuerenberg voiau să pună pe seama hitleriștilor masacrul de la Katin făcut de ei. Tereza Culianu crede că vinovată ar fi fost „o fracțiune scăpată de sub control a vechii Securități române, așa cum opina gen. I. Pacepa, necontrazis de Virgil Măgureanu. După unele informații la executarea ordinului criminal dat din România ar fi participat 6 oameni dintre care 2 s-ar fi deplasat la Chicago” (v. „Observatorul Cultural” 87/ 23 oct. 2001).

(11) Șerban C. Andronescu (din 1969 exilat în Franța), față de Culianu care a avut nevoie de zece ani ca să-și treacă doctoratul de stat (din 1976 până în ianuarie 1987), a trecut într-un an doctoratul «de troisieme cycle» și în doi ani doctoratul de stat la Sorbona; în 1971 el devenea «master of Arts» la Brooklyn College, New York; în 1973 își lua doctoratul de stat, PhD la City Univ, New York. Cunoscându-l personal și fiind impresionat de arivismul lui Culianu care „căutând din răspuneri să obțină o poziție dominantă în societate călca în picioare, ca orice ambițios marcant, tot ce contravenea veleităților sale, de pildă tradițiile strămoșești ale țării în care s-a născut și a crescut”, Șerban C. Andronescu a scris interesantul articol *A fost I.P. Culianu „discipolul lui Eliade”?*, exagerând pasiunea lui Culianu pentru vrăjitorie și pentru științele oculte, dar observând cu justețe că viața lui I. P. Culianu „a fost mai apropiată de aceea a unui erou de roman captivant decât a unui savant” (op. cit.).

(12) Douglass Allen îi spunea regretatului Gabriel Stănescu într-un interviu că a scris „patru cărți despre lucrările erudite ale lui Mircea Eliade” (vezi rev. „Origini. Romanian Roots, vol. XIII, no. 6-7-8/ 132-133-134, June-July-August 2008, numărul dedicat lui Mircea Eliade, p. 98). În acea discuție prilejuită de centenarul nașterii marelui savant, Allen dezaproba pe cei care l-au acuzat pe Eliade că ar fi fost, vezi Doamne, „subiectiv” în „formularea părerii sale foarte complexe asupra simbolismului religios” (ibid.). Tot în anul centenarului, la conferințele studențești (Univ. of Texas, Austin) despre America Latină, pe 3 febr. 2007, studentul peruan Ulises Gonzales de la Lehman College (N.Y) a susținut o conferință extrem de interesantă (ulterior premiată) cu titlul *Macondo sagrado y profano. Presencia del pensamiento de Mircea Eliade en el mundo de CIEN ANOS DE SOLEDAD*. Eseul lui U. Gonzales are, pe lângă multe alte calități, și darul să infirme acele acuzații de „subiectivism”. Întrucât grila de lectură pe care o oferă rezultatele (surprinzător de juste) la care a ajuns Eliade (în *Mitul eternei Reîntoarceri*, Paris, 1949 în *Tratatul de istoria religiilor*, 1949, în *Imagini și simboluri*, 1952 și în *Sacral și profanul*, 1957; în fr. 1965) ușurează în mod evident înțelegerea faimosului roman *Un veac de singurătate*. Analiza lui Ulises Gonzales (actualmente profesor de spaniolă la Lehman College) este centrată pe folosirea conceptelor eliadești de timp ciclic și de spații sacre, cu evidențierea timpului sacru în cartea publicată de romancierul Garcia Marquez în 1967.

Puiu RĂDUCAN

Între trecut și viitor

În noaptea tuciurie când luna a adormit în post și nu se mai vede pic de cristal, ies în tindă să-mi fac inventarul. Adun, scad, împart. De înmulțit nu înmulțesc că nu am ce. Corbii cu mustățile albe au început deja să mă cânte, să mă numere, ba, m-au luat în evidențele operative. Trezită din somn, luna iese de după norul mare și sprijină cerul cu cornul drept. Cireșii iernii își croiesc veșminte, iar Domnul trece în Procesul Verbal recoltele anului în curs. Iată că noaptea se duce ca dragostea! Mă gândeam, iubito, să luăm bătrânețea de ambele mâini și s-o purtăm cu grijă peste tot. Să avem grijă de ea. Să fie copilul nostru. Între trecut și viitor, să ne îngrijim copilul. Dar, iată, trece bătrânețea pe Șușea. Ce amărâtă este! Șcioapătă. În șorțul prins în brâu nu mai are nimic. Basmaua de pe cap strânsă în jurul gâtului este roasă de timpuri, decolorată de vremuri. Parcă are formă de șapcă ce-i protejează fața ridată de frig dar și de ochii oamenilor. Din frumusețea de odinioară când îi plezneau țâțele-n chingi, a ajuns o epavă tristă și cocoșată. Mulți spun: Eiii! Fosta-i lele cine-ai fost, acum nu mai ai vreun rost. Merge încet cu pași răgușiți, nu bagă pe nimeni în seamă. Fusta-i, obosită și ea, atârână într-o parte. Vai! Cum se mai purta odată! Și ce scurtă mai era fusta dumneaei! Acum merge dezlănat la vale, având în spinare un ilic, foarte vechi și el, de fapt o pufoaică șantierească ce și-a pierdut

mânecele. Pe sub ilicul - pufoaică slinoasă -, stau agățate vre-o trei cămăși, vechi și rupte și ele. Totul este vechi și uzat pe această bătrânețe. Zici că este muma pădurii. Urâtă foarte. Cobor din tindă în curte, deschid poarta mică, ies în șușa și merg după dânsa. Niște copii, niște tinere, râd de bătrânețe. Spun că este urâtă și încep s-o huiduie, s-o gonească din sat. - Ce-aveți, mă, cu ea? Nu vedeți ce hodorogită este! Ce rău v-a făcut, mă? Ce tineri răi, îmi spun! - Huooo! Huooo! Fugi baba dracului, fugi urâtă dracului că te visăm la noapte! Ce obrăznicie! Ce obrăznicie! Ce lipsă de respect la tineretul ăsta față de bătrânețe! Îmi spun asta mereu și mă apropiu de ea s-o protejez de gura spurcaților ăstora de tineri. Ce tineret! Halal tineret! Nici un respect față de bătrânețe! - Sărut mana, bătrânețe! - Să trăiești, maică, să trăiești! Mergea apăsător la vale, nici măcar n-a întors capul către mine. Basmaua-i înclinată mult în față parcă era o cârmă, parcă-i arăta direcția. La vale. - Ce faceți? De unde veniți? - Ei! Am coborât dintr-un dud și m-am urcat până-n Sudos, la salcâmul aplecat să-mi caut câinele, pe Ursei. - Și unde mergeți acum? - La vale, maică, la vale! Drumule ăsta unde duce? - La Șușa și la biserică, mame! Mergem pe aici! - Nu, mamă! Mai cobor o țără, mai cobor. Hai cu mine că lumea este rea!

Mi-am luat acum bătrânețea cu mine, o port peste tot. Este a mea și am grijă de ea.

Leonard Ionuț VOICU
(Canada)

V
e
s
t
i

CUVÂNTUL

Când spun țară mă cutremur mă ridic întineresc	ies la muncă vreau dreptate chibzuiesc
când spun mamă cer iertare și strămoșii îi cinstesc	când spun Doamne sunt puternic îmi accept cele destine
când spun tată	când spun eu... te chem pe tine.

DIMINEAȚA

Orașul este încă adormit
singur
pe străzi
mă pierd
într-un labirint
de ipoteze nedemonstrate
și vise înorate.
Tu... ai un coșmar
în care eu...
erai traspirată
toată
dezbrăcată
aveai gura uscată
de mine însetată.
Privind mai... departe
Soarele-și arată o parte.
Aferente...
două tangente
unite în timp
eu sunt același
iar tu
nu te schimbi.

Guardi - Piața San Marco

Petre GIGEA-CORUN

Un pictor al romantismului cosmic și al albastrului etern: SABIN BĂLAȘA

Motto: Sabin a reușit să-i fure nemuririi
niște semne (Ilie Purcaru, scriitor, jurnalist)

Despre marele pictor **Sabin Bălașa**, un prieten apropiat, am dorit să scriu o carte care să cuprindă viața și activitatea sa creatoare. Am stabilit de comun acord un plan anume, despre care voi vorbi, mai târziu, în aceste rânduri..., dar timpul nu a mai avut răbdare și Dumnezeu a socotit de cuviință că în Paradis, ca și în albastrul cel veșnic, este nevoie de un pictor care să armonizeze, în continuare, această mirifică culoare.

Dar despre **Sabin Bălașa** am mai amintit în memoriile mele publicate într-o carte apărută în anul 2003, într-un capitol pe care l-am intitulat *Întâlniri cu pictorul Sabin Bălașa*¹

Au trecut de atunci zece ani, timp în care pictorul ne-a părăsit, plecând în nemurire.

Rândurile de față se cuvin a fi constituite drept omagiu pentru marea lui persoană și a operei pe care ne-a lăsat-o nouă, ca moștenire precum o scumpă comoară pământească.

Am discutat recent cu fiul său, Tudor, care mi-a spus că intenționează să întocmească un album cu viața și opera tatălui său, fapt ce m-a bucurat. Totodată, i-am trimis mai multe date, copii de pe lucrările lui Sabin Bălașa, aflate în proprietatea mea.

Cred că și acțiunea lui Tudor m-a determinat să grăbesc scrierea acestor rânduri de față.

*

Pictorul **Sabin Bălașa** este unic în felul său. El pictează numai ca el însuși. Nu copiază pe nimeni ci doar pe sine, atât în ceea ce privește stilul cât și în ceea ce privește culorile.

Culoarea predominantă și permanentă în picturile sale este albastrul deschis care imită cerul, minunatul nostru cer de totdeauna.

Figura centrală a picturii este femeia, aceea care ne este de-a pururi mamă, soție sau fiică.

Peisajul picturii este astral, uneori straniu, dar și realitățile vieții nu lipsesc din compozițiile sale.

Pe Sabin Bălașa îl cunosc de o viață, dar am devenit apropiați și prieteni în anul 1977, când a trebuit să lucrez în București. El a fost absolvent al liceului *Frații Buzești* din Craiova.

Locuim pe strada Grigore Mora, nr. 2, și eram cu locuința mea la circa 400 de metri distanță de atelierul său de lucru din strada Pangratti. Deseori, urcam la etaj, acolo unde lucra permanent în liniște la tablourile sale.

La fel, de multe ori Sabin Bălașa venea la mine acasă, unde luam masa, discuțiile prelungindu-se până către ziuă.

Temele discuțiilor erau diverse, pornind de la cultura și literatura românească la cea universală, la pictura sa și a altora, de la necazurile țării, la cele ale oamenilor, precum și despre prietenia sinceră a semenilor.

Sabin Bălașa a fost din totdeauna un om liber, permanent un om liber. El a înțeles mai bine ca oricare altul ce înseamnă libertatea individuală absolută.

Nu s-a putut suferi să lucreze la stat sau la o organizație de profil. A rămas doar *liber profesionist*, așa cum îi plăcea să-și spună. A rămas numai propriul său stăpân.

Este iubitor de poezie și de frumos. Este îndrăgostit de istorie și mai ales de marile evenimente istorice ale țării ca și de marii bărbați care au făcut istorie.

**Sabin Bălașa prezintă un album
prietenului său Petre Gigea și
primarului din Goicea - Dolj, Ion
Petria (3 august 2007)**

Părerile și analizele sale sunt pertinente, aprofundând lucrurile, înlăturând superficialitatea momentului.

Nu a avut niciodată un salariu sau un alt venit permanent. A trăit din tablourile pe care le-a vândut ocazional. Uneori aceasta i-a adus satisfacții, dar în multe cazuri, când vânzările au fost slabe, pictorul abia a putut să-și asigure existența sa și a familiei sale.

El a fost și tată, dar și mamă, pentru cei doi copii ai săi, Tudor și Matei, pe care i-a crescut cu grijă părintească.

La el acasă, în vizitele pe care i le-am făcut, pentru a petrece *seri intelectuale*, am discutat cu aceștia, luându-le pulsul preocupărilor și al frământărilor lor. Desigur, lipsa mamei era evidentă, dar Sabin a făcut tot ce i-a stat în putință ca aceasta să fie pe cât posibil înlăturată.

La un pahar de vin, băut cu măsură, serile cu Sabin au fost plăcute și memorabile.

Recitam versuri din clasicii noștri, din cele mai cunoscute poezii scrise de Eminescu, Octavian Goga, Lucian Blaga, Văcărești sau Coșbuc, ca și alți poeți intrați atunci în memoria și inimile noastre.

Cântam romanțe sau melodii cunoscute, care ne-au încântat copilăria și adolescența.

Uneori, noi înșine, scriam versuri, închinându-le unul, altuia.

Așa de exemplu, în seara zilei de 30 mai 1978, la mine acasă, în prezența lui Sabin, am scris pe loc un sonet pe care l-am intitulat *În seara aceea* și pe care îl redau în continuare:

*În seara aceea caldă, cu romanțe,
Sfârșit de mai, tablou de primăvară
Prietenia, fir de floare rară
Creștea spre pisc tot ignorând distanța,*

*Se împleteau culori și ambianțe
În inima ce-avea ca să tresară
La slova scrisă a dragostei de țară,
Cu strămoșești virtuți și cu speranțe.*

Curgeau curate gânduri ca izvorul

¹ Ilie Purcaru- Almanah *Flacăra*, 1981, pag. 21

Rostogolit în ape cristaline
Când timpul se naște,

Ca doruri omenеști să ne aline
În calde inimi se naște florul
Tu, seara aceea, să nu o uiți Sabine!

Am semnat poezia și am dat-o 30 mai 1978, înmânându-i hârtia pe care așternusem sonetul de mai sus. Mi-a rămas și mie o copie.

În volumul meu de versuri *La poarta vremii*, care a văzut lumina tiparului în anul 1998, deci 20 de ani mai târziu, această poezie apare la pagina 199, iar sub titlu stă scrisă dedicația: *Lui Sabin Bălașa*.

La rândul său, Sabin Bălașa, pe un plic mare, în care se ascundeau niște reproduceri ale tablourilor sale, nu s-a lăsat mai prejos și, în același timp cât eu scriam sonetul, el a compus o poezie pe care a intitulat-o *Lui Petrică, cu dragoste*.

O redau integral, spre a se vedea că pictorul are un autentic talent în a scrie și versuri:

În amintirea nopților din sate,
A licuricilor rămași în gând,
Lătratul câinilor cu voci bărbate
Și a plopilor ce șușoteau plâpând,

În căutarea pașilor pe dealuri,
Pe vale, pe miriște, prin răzoare,
La râul mic cu nisipoase maluri,
În amintirea dragilor izvoare,

A caselor bătrâne cu ogeacuri,
Poteci misterioase în artere
Mai curge din îndepărtate veacuri
Ce toarnă permanenta lor putere,

În amintirea unor mici, albastre
Umbre de nostalgici, vii copii,
Crescuți printre mușcatele din glastre
Visând în fața spuței cu lipii,

Închin în fața ta aceste vagi
Imagini tescuite în tipar
Fiind și ele niște ființe dragi
Ca cele smulse din sătescul har.

A semnat Sabin și a scris data de 30 mai 1978.

Cred că prietenul meu, Sabin, a uitat de această poezie a sa. A avut prilejul să-și amintească în anul 2003, când a citit aceste rânduri, pentru că originalul e la mine iar el nu și-a făcut copie.

Desigur, în discuția noastră, satul natal era prezent ca o permanență a existenței noastre. Sabin era bucuros și a apreciat că în toate volumele mele în versuri, satul strămo-

șesc și țăranii sunt cu prezența lor ca un veritabil *remember* al permanenței noastre în viață și istorie.

*

Sabin Bălașa s-a născut la 17 iunie 1932 în satul Dobriceni, din județul Olt, și a decedat la 01 aprilie 2008, în București, la vârsta de 75 de ani.

Tatăl său a fost preot, iar mama sa învățătoare. Casa părintească se transformase într-un interesant muzeu arheologic și etnografic cu peste 3000 de piese, urmare preocupării acestei familii de intelectuali.

A fost elev al Liceului *Frații Buzești* din Craiova, după care urmează Institutul de Artă *Nicolae Grigorescu* din București, pe care îl absolvă în anul 1955.

Mai târziu, a urmat cursurile Academiei de Limbă și Cultură Italiană Siena (1965), apoi, cursurile Academiei de Pictură din Perugia.

În perioada 1968-1978, a lucrat în orașul Iași, de care s-a legat sufletește, unde a realizat celebrele picturi din *Sala Pașilor Pierduți* a Ministrului Alexandru Ioan Cuza.

Lucrând un deceniu în orașul Iași, declara cu umor că este *moldovean de origine oltean*.

Aceste lucrări intrate în patrimoniul Moldovei i-au adus celebritate prin tematica abordată dar mai ales prin valoarea lor artistică.

Poate că această legătură a făcut ca, din ziua de 5 aprilie 2008, să devină definitiv moldovean, fiind înmormântat la cimitirul *Eternitatea* din Iași.

Dar să revenim la biografia celebrului pictor.

Aducându-și aminte de locurile copilăriei, el mărturisește că satul a fost pentru starea sa sufletească o adevărată academie.

Eu i-am admirat tablourile cu sinceritate, fiind încântat și sincer admirator, i-am împărtășit dragostea mea față de iubirea sa nemăsurată pentru satul românesc.

**Petre Gigea-Gorun admirând
sculptura în lut realizată de Sabin
Bălașa (București, 3 august 2007)**

¹Virgil Dumitrescu: *Cuvântul Libertății*, Portretul artistului la ora astrală. 17 iunie 1997, pag. 3

De altfel, amândoi proveneam de la țară, din două sate oltenesti.

Eu eram născut în comuna Goicea Mică din sudul Olteniei, iar Sabin în comuna Iancu Jianu și anume dintr-un sat al acesteia, numit Dobriceni, vestită localitate de olari.

La 17 iunie 1997, în ziarul local al Olteniei *Cuvântul Libertății*, a acordat un interviu interesant și sincer, când împlinise vârsta de 65 de ani.

Iată ce spunea Sabin Bălașa atunci, la ceas aniversar, când a caracterizat satul un *univers mirific ce i-a îmbogățit sufletul*:

Imaginea satului, îmi creează o mare bucurie. Sunt convins că satul a fost pentru mine o academie adevărată, marea academie. În sat am putut vedea de la început unele minuni. În marile orașe, de pildă, nu vezi cerul. Toate aceste lucruri primordiale le-am întâlnit în sat. Am întâlnit și principii de morală în înțeles suprem, nu neapărat morala proletară. Morala care se stabilește în timp, laic aproape, este o morală de esență¹.

În ceea ce privește imaginile picturilor sale, opțiunile sale au fost ca în pictură, culoarea sa dominantă să semene cu izvoarele, așa cum îi parvine de la o forță nevăzută, socotind că sunt fenomenele misterioase ale ființei proprii. Nu eu mă comand pe mine. Ar fi fost un fel de negare al lui Dumnezeu, a legilor universale. Impresiile vin de undeva, năvălesc, își fac loc și trebuie să le lași să curgă, precum viața.

El a crezut tot timpul că a primit permanent mesaje de undeva, și astfel a poetizat cosmosul considerându-se că face parte din categoria românilor universali dintotdeauna.

A fost legat organic și a rămas constant ancorat de culoarea albastră precum cea din Voroneț, considerând că acest fapt în ceea ce îl privește nu e vorba de o funcție strict decorativă, ci una abisală, filosofică, psihologică, poetică.

A mărturisit dorința sa de reformă și de perspectivă a artei din țara noastră: *Visul meu cel mai mare a fost să fac o Renaștere a României*.

O viziune de patriot!

*

Pictorul are lucrări în muzee și colecții private din Italia, Franța, Serbia, Germania, SUA, Israel, Norvegia, Canada, Australia, România, ș.a.

În mod selectiv din lucrările sale aș cita: *Sunetul mării*, *Natură vie*, *Loc de poveste*, *Călătorie galactivă*, *Zbor*, *Sărutul soarelui*, *Imperiul pierdut*, *Galaxia*, *Amintirea oceanului*, *Migrația luminii*, *Călătorie în timp* ș.a.

Personal am în colecția mea două tablouri: *Femeia eternă*, *Izvorul vieții* și *Zbor spre*

stele, precum și patru schițe pentru volumul meu de versuri *La poarta vremii*.

Ca distincții a primit *Medalia de aur* la Concursul European de Pictură de la Pescara, Italia (1965), *Marele Premiu*, *Accademico delle Nazioni* și *Statue of Victory*, *Diploma de Maestro di Pittura Honoris Causa*, Salsomaggiore, Italia (1982), *Doctor Onorific*, *University Foundation*, *The Marquis Giuseppe Scilina*, SUA (1988) ș.a.

Figurează în mai multe dicționare biografice din Franța, Italia, Anglia, SUA.

Este membru în UAPR și UCIN.

Fiind fiu de preot, Sabin Bălașa, într-o perioadă tulbură a dosarelor nu era prea agreat în cercurile oficiale. Dar pictorului, liber și independent, acest fapt îi era indiferent. Eu, deși eram ministru de Finanțe, nu m-am ferit niciodată să apar împreună cu Sabin în lume, sau să ascund că suntem prieteni și să mă tem de eventuale repercusiuni din partea autorităților politice. Eu, dealtfel, în lumea artiștilor și a scriitorilor, aveam cei mai apropiați oameni, împreună cu ei, în mijlocul lor, simțindu-mă excelent.

În legătură cu aceasta, în decembrie 1981, mi s-a atras atenția de către cel mai înalt for de conducere, recomandându-mi-se și alte cercuri oficiale, unde m-aș putea simți bine.

Eu, însă, mi-am văzut de treburile mele ca și înainte. Din *minți* nu mi-am ieșit

Am admirat mai multe tablouri ale lui

Sabin Bălașa spunându-i deschis părerea, apreciind mai mult sau mai puțin un tablou sau altul, fără ca pictorul din el să se supere.

Astfel, tabloul *Război* este dramatic în care un trup omenesc se descompune. Este extraordinar de reușit.

Un tablou pe care eu l-am admirat de fiecare dată, de altfel ca și soția mea, rămânând multe minute în fața lui, este intitulat *Ceasornicul* și reprezintă un ceas în care semnele orelor sunt reprezentate de 12 femei superb realizate. O compoziție, excepțională dacă nu chiar capodoperă.

I-am spus:

- Sabine! Să nu vinzi niciodată acest tablou. El trebuie să rămână al tău, aci în sufragerie. Dacă vreodată tu vei avea nevoie de bani, să vii la mine fiindcă te voi împrumuta, numai ca tabloul acesta să rămână al tău și al urmașilor tăi.

Sabin Bălașa s-a îmbujorat la față:

- Îți mulțumesc din inimă. Sper însă să nu am nevoie de împrumutul tău. Voi ține desigur seama, ca acest tablou să rămână al familiei.

Multe din tablourile lui Sabin Bălașa reprezintă un fel de animale preistorice, demult dispărute de pe pământ dar ele însă plac prin prezența lor. Ele sunt plasate, de regulă,

Pe spatele tabloului, pe care îl păstrez de peste trei decenii, în sufrageria locuinței mele, Sabin Bălașa a scris: *Prietenului meu Petrică Giga, cu prilejul zilei sale de naștere, cu urările mele sincere de sănătate și viață îndelungată*. A semnat și a pus data: 31 mar-

Sabin Bălașa Geneza - izvorul vieții (în proprietate personală, Petre Giga-Gorun)

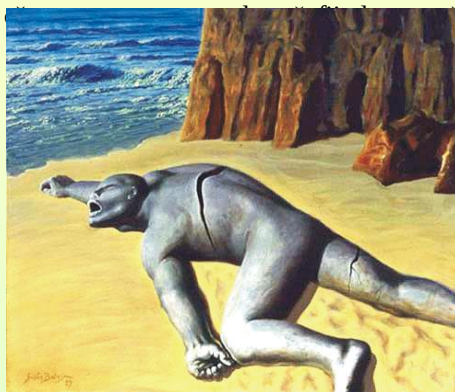
Pentru un volum de versuri, în manuscris, Sabin mi-a dăruit câteva ilustrații excelente. Acestea, n-au putut apărea decât în anul 1998, în volumul meu de versuri *La poarta vremii*.

Deși eram ministru de Finanțe și eram prieteni la cataramă, Sabin Bălașa nu m-a rugat niciodată nimic. Avea o demnitate a sa și nu dorea ca în baza prieteniei noastre să beneficieze de aceasta. Totuși, odată m-a rugat ca să-l ajut la vama noastră care-i făcea anumite dificultăți la un import-donație, de vopsele trimise din Italia și care îi erau necesare picturilor sale.

Nu făcea politică și nu-i plăcea să discute despre aceasta. Dar, anumite nemulțumiri care se simțeau în aer și în suflurile oamenilor, mi le mărturisise în mod deschis, ca un protest omenesc.

Avea încredere în mine ca să-și descarce suflul ca și când ar fi vorbit cu sine.

Aceeași încredere o avea și în soția mea, cu care se întreținea deseori în abordarea diferitelor teme ale zilei. O respecta pentru

Sabin Bălașa: Războiul

la aproape toate expozițiile de pictură.

Îi lua apărarea lui Sabin împotriva acelor care ar fi încercat să-i aducă critici nedrepte.

Mi-a povestit o discuție avută cu Marin Pârăianu, care era directorul Arhivei Naționale de Film și unde soția mea era șef contabil al acestei instituții. Trecând în revistă diferite personalități în domeniul artei și culturii, a venit vorba și despre Sabin Bălașa. Pomenindu-i numele, soția mea, i-a spus:

- Noi, respectiv familia mea, suntem buni prieteni cu Sabin Bălașa și cu copiii lui. Ne facem vizite reciproce și-l apreciem ca una din persoanele cumsecade, iar ca pictor este de mare talent.

Directorul Arhivei Naționale de Film, care avea un *spirit critic* dezvoltat, aproape față de toată lumea, i-a spus:

- Ce să vă spun eu, Doamna Giga. Este adevărat că Sabin Bălașa este un pictor talentat, dar este deficitar în ceea ce privește caracterul.

Soția mea a sărit ca arsă:

- Pe ce vă bazați când spuneți acest lucru? Îl cunoașteți? Ați lucrat cu el? Eu nu am constatat lipsa de caracter. Din contră, mie mi se pare un om admirabil, demn și de cuvânt.

- De unde-l cunosc? i-a replicat directorul. Am lucrat împreună la A.C.I.N. aci, a trebuit să intervin energic ca să opresc un scandal de creație în care principalul vinovat era Sabin Bălașa.

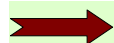
- Nu vă cred, domnule director, a venit imediat răspunsul. Orice mi-ați spune, eu nu cred că Sabin Bălașa poate fi altfel decât îl cunosc eu, un gentleman.

În aceste condiții, Pârăianu, a lăsat-o baltă, trecând la o altă persoană supusă tirului criticii sale. Sabin Bălașa găsise în soția mea un apărător destoinic, față de care neîndurătorul director a trebuit să cedeze. Este subiectiv și răutăcios.

Mărturisesc că eu sub acest aspect nu l-am cunoscut pe Sabin. Este adevărat că, având și o oarecare naivitate, poate ușor cădea în capcane pe care interlocutori sau reporteri de rea intenție i le întind cu întrebări meșteșugite la subiecte delicate.

M-am bucurat sincer, atunci când la Muzeul de Artă al României s-a organizat o expoziție de pictură omagială Sabin Bălașa, care a ținut afișul două luni de zile.

Cu acest prilej s-a tipărit un volum omagial, cu principalele sale picturi. Lucrările murale de la Palatul Culturii din Iași, în care figura luminoasă a poetului național Mihai Eminescu este centrală și impunătoare sau celei de la Hotelul București din Capitală dovedesc că marele pictor se poate angaja în lucrări de proporții.

Într-o discuție pe care am avut-o cu Sabin Bălașa, l-am stimulat în dorința sa de a realiza unele lucrări mari la liceul *Frații Buzești* din Craiova, al cărui elev a fost. Cred că ar fi o datorie a pictorului, dar conducerea liceului n-a insistat în acest scop.

*

Desigur, tematica picturii este legată de inspirația pictorului, așa cum s-a petrecut cu majoritatea lucrărilor sale. Aapelat la modele, mai ales femeii, care au fost imortalizate în tablouri devenite celebre.

Multe din lucrările sale au fost achiziționate și de unele instituții de artă și ministere. Astfel, la Ambasada română din Paris, se află câteva lucrări semnate de Sabin Bălașa, ca și la alte ambasade ale noastre.

Criticii de artă îi sunt binevoitori recunoscându-i valoarea picturilor sale. Dar eu aș vrea să redau câteva aprecieri ale unui scriitor.

În articolul *Sabin Bălașa și lumea lui*, Ilie Purcaru îl surprinde pe marele pictor al cerurilor albastre în atelierul său de lucru. Autorul îl numește *pictorul plămuirilor mistice și un ins al pământului, pogorător dintr-un lung crâng de țărani (de țărani cărturari, în generațiile mai noi), care se scoală de dimineață, devreme.*

Și mai departe: *Pictează această lume cu insistență și cu răbdarea cu care se fabrică, sau se ară un câmp, o cutie rămasă a veșniciei.*

Sau: *El a venit cu această lume a lui într-o vreme când (ce departe pare astăzi această vreme, dar ce aproape este încă de noi!) rămăsesem, mai exact spus fusesem reînțorși la constrângerea unui prag foarte jos, nivelator și uniformizator al oricăror cutezanțe, chiar și înfime.*

Iar în încheiere: *Sabin a reușit demult să-i fure nemuririi niște semne.*¹

Sabin Bălașa dă explicații la un tablou admirat de Petre Gigea-Gorun (București, 3 august 2007)

¹ Petre Gigea-Gorun: *Amințiri despre scriitori și alți oameni de cultură*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2003,

Într-o discuție, Sabin Bălașa mi-a spus: - *Auzi Petrică, eu sunt un om liber. Pictez ce vreau, cum îmi place mie. Dar nevoile vieții m-au obligat să lucrez și la comandă, pe bază de contract. Eu nu am și nu am avut niciodată un salariu lunar. Și atunci ce să fac? Vine unu' și zice: fă-mi portretul. Eu îl fac. Vine un reprezentant al unui minister sau al unei instituții și-mi spune: fă-mi un tablou cu cutare temă. Eu ce să fac? Să-l resping? Dar eu nu am alte surse de venituri, așa că execut comanda ce mi se face. Bineînțeles că toată viața mea m-am ferit să fac compromisuri. Alte surse de venituri decât pictura, eu nu am avut și nu am.*

Eu cred că din acest punct de vedere, Sabin Bălașa trebuie înțeles. Mai ales eu care îi sunt prieten și îl cunosc îndeaproape.

Unii răuvoitori au criticat faptul că Sabin Bălașa, printre alte tablouri a pictat și portretul lui Nicolae Ceaușescu, când era președinte al României.

În *Evenimentul Zilei* s-a scris cu titlu mare că *S-a stins Sabin Bălașa, pictorul ceaușescilor*².

Sabin Bălașa, vorbind despre o pictură care îl înfățișa pe Nicolae Ceaușescu, a dat replica: *Ceea ce știți Dumneavoastră, nu este un portret al lui Ceaușescu, este un Sabin Bălașa. L-am pictat pe Nicolae Ceaușescu cum am vrut eu, chiar dacă am riscat.*

Redau ceea ce îmi spusese într-o convorbire: *Eu n-am avut salariu. Am trăit din vânzarea tablourilor. La mine au venit reprezentanți ai Gospodăriei de Partid și au comandat tablouri, dând ca temă Ceaușescu. Iar eu am pictat ce-au cerut ei, plătind tablourile. Nu a fost un impuls sau o inițiativă de-a mea, așa cum au făcut alții.*

Sabin Bălașa era un apolitic, cu vederi liberale și democratice.

*

Opera lui Sabin Bălașa este apreciată în întreaga lume, iar valoarea tablourilor sale se ridică la cote înalte. Are o operă amplă care cuprinde și creația sa cinematografică, care a fost răsplătită cu unele premii internaționale.

Sabin Bălașa are o activitate creatoare complexă, având filme de pictură animată, picturi murale, tablouri prezentate în expoziții personale, operă scrisă prin realizarea unor romane și numeroase articole și versuri pentru presa scrisă, apreciate și răsplătite cu premii și distincții.

Este autor și realizator pentru 12 filme de pictură animată, primite cu interes atât pe plan național cât și internațional, dintre care: *Picătura* (1966), *Orașul* (1967), *Valul* (1968), *Păsărea Phoenix* (1968), *Fascinație* (1969),

² La 2 aprilie 2008

Întoarcere în viitor (1971), *Galaxia* (1973), *Odă* (1975), *Exodul spre lumină* (1979).

Desigur, picturile murale ocupă un rol important în creația sa, fiind capodopere prin valoarea artistică și mesajul transmis care vor rămâne peste timp în conștiința oamenilor.

Astfel, la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, unde a pictat un deceniu, se află 17 picturi murale, de o deosebită frumusețe, ca o simfonie a iubirii, a patriotismului și dragostei de Țară și de cultura sa, a filosofiei timpului și vieții, a dragostei față de oameni. Cele 17 picturi murale sunt așezate pe o suprafață de 270 metri pătrați, astfel: *Aspirație* (380/546 cm), *Omăgiu întemeietorilor* (372/471 cm), *Amfiteatru* (452/400 cm), *Generații* (452/379 cm), *Triumful vieții* (420/249 cm), *Dezastrul atomic* (420/249 cm), *Icar* (422/248 cm), *Prometeu* (417/247 cm), *Exodul spre lumină* (416/247 cm), *Ștefan cel Mare* (419/250 cm), *Moldova* (430/265 cm), *Luceafărul* - triptic (429/267 cm, 430/267 cm, 431/269 cm), *Legenda Meșterului Manole* (432/268 cm), *Nunta Cosmică* (431/268 cm), *Legenda Dochiei* (429/268 cm), *Străbunii* (433/268 cm), *Galaxia Iubirii* (1080/466 cm).

La Universitatea *Dunărea de Jos* din Galați, artistul a realizat două picturi murale, intitulate *Războinicii* și *Hora*.

De menționat că pictura *Războinicii* a fost inițial aflată la Muzeul Militar Central din București și care a fost pusă la dispoziția artiștilor la demolarea muzeului, lucrarea fiind mutată și apoi restaurată pe noul amplasament de către Sabin Bălașa.

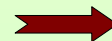
Alte picturi murale realizate de marele artist au fost: *Nunta Cosmică* (Miorița), realizată pe un perete interior al Hotelului *București*, două picturi murale la *Agricola Internațional*, Bacău.

La Academia de Studii Economice din București, au fost realizate două picturi murale de mare frumusețe, intitulate *Geneza* și *Feerie*.

Sabin Bălașa lângă cărțile lui Petre Gigea-Gorun, oferite de autor (București, 3 august 2007)

De menționat că a realizat și alte picturi murale, aflate în reședințe particulare printre care și la locuința omului de afaceri Irinel

Columbeanu, din București.

Tablourile sale au început să fie cunoscute și apreciate atât în țară cât și în străinătate. Valoarea lor a crescut de la o zi la alta.

Culoarea albastră a picturilor sale a început să surprindă și să placă la oameni, la colecționarii și iubitorii de pictură.

Sabin Bălașa a avut prilejul să participe la 11 expoziții personale organizate la Roma, Stockholm, Kerkeră (Grecia), Moscova, Israel, București și Iași. În 1978 și 1980 la Roma, în 1982 la Stockholm, în 1982 la București, Muzeul Național de Artă, în 1985 la Kerkeră (Grecia), în 1988 la Moscova, Tbilisi și alte capitale ale statelor fostei URSS, în 1992 la București, în 1994 în Israel, în 2000 la București, World Trade Center, în 2002, la Iași, Univ. Al. I. Cuza, în 2005 la București.

În anii '80, au fost organizate mai multe expoziții ale sale, perioadă fertilă în creația sa dar și una favorabilă vânzării de tablouri ca și alte lucrări de artă.

Eu îndeplineam în perioada 1981-1986, funcția de ministru de Finanțe și am asigurat, prin buget, în fiecare an, o sumă importantă folosită de ministere, instituții publice, muzee, case de cultură pentru achiziții de lucrări de pictură, de sculptură și alte opere de creație, și care au ornat săli și încăperi, rămase în patrimoniul acestora, până astăzi.

Am socotit, atunci, că toți creatorii din diferite ramuri trebuie sprijiniți în achiziționarea lucrărilor lor cu aceste fonduri bugetare, întrucât persoanele particulare nu aveau posibilități financiare de a cumpăra opere de artă.

Mi-am exprimat bucuria să văd la multe ambasade românești din unele țări, unde în sălile de protocol erau picturi printre care și ale lui Sabin Bălașa.

Când am îndeplinit funcția de ambasador extraordinar și plenipotențiar al României la Paris și la UNESCO, aveam în dotarea instituției două tablouri cu semnătura lui Sabin Bălașa.

A fost o perioadă de înflorire și de încura-

jare a creatorilor, timp în care s-au ridicat și statui impresionate în diferite localități ale țării.

Sabin Bălașa are și o operă scrisă, fiind atras de literatură, având talent și dragoste față de cuvântul scris.

Cele trei romane publicate, sunt dovezi ale acestei nobile preocupări: *Deșertul Albastru* (1996), *Exodul spre Lumină* (2002), *Democrație în Oglinzi* (2006).

Sabin Bălașa a avut amabilitatea să-mi ofere câte un exemplar, pe care a semnat amabile dedicații prietenești.

Pe cartea sa *Deșertul albastru* a scris: *Pentru prietenul meu Petrică Gigea și pentru familia lui, să-i poarte noroc, cu drag.*

Am extras din cartea sa ultima pagină (nr. 381) unde scrie sfârșit pe care scrie:

Acum pricep de ce ochii câinilor ne privesc așa de rugători.

De ce unele vietăți se strâng în jurul nostru nedumerite.

De ce delfinii ne caută, ne salvează și ne iartă.

De ce toate din jurul nostru ne iartă!

Acum pricep de ce iarba vine atât de iubitoare spre noi și ne șoptește neînțeleșuri în taină!

Cine are memorie mai mare ca iarba?

Toate ne știu: doar noi le-am uitat pe ele!

*

Suntem fiecare în parte un vis și o născocire a materiei; dar toți la un loc suntem plămada unei singure iubiri.

Salvarea noastră nu este posibilă decât în întregime.

Dacă omenirea va reuși să asigure existența și libertatea majorității.

Și doar unul, un singur copil va zbiera de singurătate și foame într-un pustiu,

Atunci,

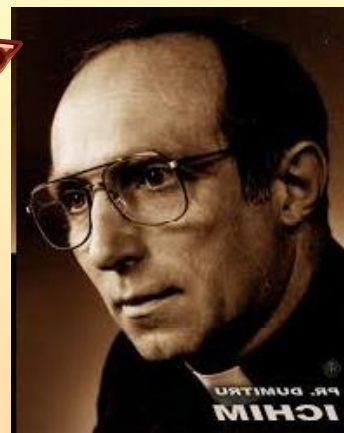
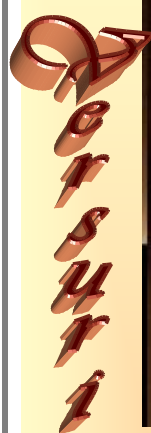
Ei, atunci eu vă spun:

Că totul se va deșira ca u ciorap vechi.

Omenirea va cădea din nou în beznă. Și va fi nevoită, fie s-o ia de las capăt, fie să dispară.

Așa cum nici n-a fost!

Dumitru ICHIM (Canada)

GOOD BYE

De vânzare mi-e moartea,
cugetam cu mintea nătângă
de cămătar.

Când voi pleca
spre locul știut doar de tei,
toți frații mei de condei,
(oh, parcă-i și văd cum în hohote)
în urma mea or să plângă,
dar de invidie, din fierea bătrână,
și nu a durere dând semn,
că săcătura secăturilor
într-o literatură română
prin Magna Cum Laude - freamăt
al tuturor pădurilor -
laureat al crucii de lemn!

VISUL ROMÂNULUI STRĂIN

Cum visul poate de noapte să se agațe
turnând undelemn
în candela soarelui?

Eram acasă
și de pe deal bisericuța de lemn
a coborât și m-a luat în brațe,
ca mama... Și mi-a zis,
dar parcă nu era în vis:
"Venind la apusul soarelui,
prânzește-ți lumina de seară;
Nu te teme de moartea cea mică,
peste ea te învăț cum se zboară.
Dormi puțin, să n-ai frică,
nici suspin, nici durere,
c-asa-i de Paște, acasă, la țară;
se doarme întâi,
apoi te trezești să mergi la-nviere.

Guardi - Podul

Daniel MARIAN

Dan Mircea Cipariu, Traian T. Coșovei:

„Mahalaua de azi pe mâine”

Auzisem odată, cum poeții-și aleargă-mpreună cuvintele, până ce cu grație ele ori se-nfăloșesc de fac saltul sublim de la marginea atmosferei vorbirii drept în poezie, ori leșină de nu mai susură decât sângele albastru prin ele și atunci sunt bune de tapet în loc de carpeta cu „Răpirea din Serai”. Auzisem, dar mi-a fost dat să și văd, ca-ntr-o melodramă scrâșnită la un acordeon pe fundalul unor tumbe multicolore adunate din venele mari bulevarde unde tresaltă șampania de soi, ori din vinișoarele străduțelor cu vinișor sărăcăcios.

Dan Mircea Cipariu, de nouăzeciștii ce e, a purces împreună cu *bunicul*, care de optzeciștii ce e, de-aia, Traian T. Coșovei, la o fără de seamă năstrușnicie, când au luat la preumblat și pe urmă la vopsit „**Mahalaua de azi pe mâine**”. Ce e interesant, că mai tânărul Dan apare mai bătrân decât decât mai bătrânul zglobiu *bunic* Traian. Cum ar fi „**cântec de altădat**”: „știam toate prețurile la țap la halbă / numele chelnerilor numele damelor cu pălării / uit-așa te lipești de nostalgii // ... // dacă ești poet pe-amândouă le

La un chestionar despre tinerețea fără bătrânețe, se poate răspunde cum că N-au avut mama și tata bani de alt vis

iubești / lumea lucrurilor / lumea iluziilor / pe-amândouă le iubești // dacă ești poet / decupează pulsurile / dacă ești poet / pe-amândouă le iubești”. (Dan Mircea Cipariu - pag. 47). Aceasta în timp ce, un „**Bad boy**” zice pe scurtătură: „Eu sunt băiatul cel rău care a pus - în sfârșit - mâna pe chibriturile casei. / Sunt cel cu nasul băgat în punga de somnifere a familiei, / cel care hrănește cu ziare vechi păsările orașului - / sunt cel care lasă robinetele deschise, luminile aprinse, sertarele smulse (...).” (Traian T. Coșovei - pag. 62).

În poezia lui Dan Mircea Cipariu, amintirile sunt ridicate la rangul de nimfe și se unduie în aburi ademenitori peste toată încrengătura unei realități care e searbădă, înghesuită într-o carapace dizgrațioasă: „ghereta cu amintiri / pe vatra luminoasă / unde poți cumpăra salvările cu apostoli / ale domnului comșa / unde poți sorbi în tihnă / coniacul glazurat cu dame și patefoanele / domnului georgescu // sunt mulți vecini / cu moartea ca o păpădie / la butonieră / dar și mai mulți care sfâșie / sacii tristeții // doar la ghereta cu amintiri / mai pulsează alcoolul și viața / doar la gheretă / seducătoarea nimfetă / a zilei / mă reanimă”. (Dan Mircea Cipariu - pag. 27).

Poetul cel încă tânăr își aduce-mecă atent proprii săi pași, își identifică reperele amprintate de el, ca niște geamanduri în preumblarea idilică dincolo de sim-

pla numărătoare a zilelor, a anilor: „vezi instalația aia din care ies numai idei / acolo e baia purificatoare de sminteală de bei / vezi acolo e luminoasă vatra / instalații de semne mantra / iar băiatul lui scrie despre valoarea cică poezie / băiatul lui are valoare / ba sticla cu duhuri și cranii oare / de mic copil de când a gândit / băiatul lui în instalații a trăit // dar poate să existe așa băiat / dar poate să existe așa băiat” (Dan Mircea Cipariu - „**reperes despre băiatul lui**” - pag. 36).

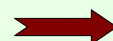
Conștientizarea maturității e suficient de brutală pentru a te pune pe gânduri că e vorba chiar de maturitate: „în bodega de la gară / la Mărășești / viață nedumerită amară / oare trăiești // aproape de ora patru / dimineața are sânge de varză / trecătorii de pe aici au omoplații / din saci de varză / și peste rugăciuni zvânesc / globule de varză // în pomul vieții din gară / la Mărășești / globule de varză amară / oare trăiești” (Dan Mircea Cipariu - „**psihoză cu pomul vieții**” - pag. 31).

E bine că Dan Mircea Cipariu își amintește de prieteni, de împintenatele clipe petrecute împreună, care stau acum ca niște contragreutăți la niște vremuri scârțâite: „nici nu știi ce bine mi-a făcut poemul tău / mi-a îndulcit neuronul tu care studiezi cum moare ideea / și cuvintele de suferință ale iubitelor // de la polul nord // la noi macaralele ridică fumigene de viață mic burgheză / tra peste incantațiile noastre

tra peste neliniști / s-au informatizat șirul berzelor din copilărie / și răsăriturile cu EA (...)” (Dan Mircea Cipariu - „**irizate tuberoze**” - lui Bogdan O. Popescu - pag. 29).

Poetul confrate cel oarecum bătrân, și nu prea, nu poate lăsa la o parte porția de absurd pe care i-a servit-o viața, într-atât încât pe furii ar vrea să se mai încrânceneze o dată cu ea, chiar dacă peisajul pe care i-l oferă e unul strident, brrr, înfricoșător: „Vreau să lucrez pentru tine, viață / plătită din valize vechi, de carton, cu scrumbii. / Vreau, pentru tine, să port ochelari fumurii / de agent. // Pentru tine aș vrea să fluier un întreg regiment / de ani adunați ca la carte, parte în parte / cu mașinăria umană care a visat decenii verzi pe pereți / Agnita-Botorca, Bumbăști-Livezeni - iată calea. // Vreau să lucrez sub acoperire / pentru tine, viață care mai învățat abecedarul cu târnăcopul - să-mi găsesc prin cartiere de piatră pustiite de amintiri / trecutul și calea. // Frumose vremuri de ceasuri pustiite de timp: / răsună valea... / valea, roiul, căreala, batistele fluturând la aeroport - / vreau să trăiesc în numele tău, viață de import !” (Traian T. Coșovei - „**Loteria americană**” - pag. 60).

Greu de crezut că pe Traian T. Coșovei, la cât de nezdruncinată îi e încrâncenarea, îl poate ajunge o exemplară nostalgie: „Cei din camera de alături au adormit de mult. / În sfârșit, pâinea, cuțitul sunt și ele pe masă. / Pentru ei toți aș putea acum să deschid robinetele casei. // Noaptea e deasă. Tu, dragostea mea, ai să descifrezi ani de zile

firul acestui poem. /.../ Pe zid sunt ultimele fotografii de familie. Cui rând, / chibriturile se vor stinge, curând îi voi uita pe toți. / Pe zid sunt urme adânci / ale celui care s-a târât înaintea mea la fereastră. / Dacă dai tencuiala deoparte, mai poți găsi acolo semnele lui de adio. // Dar n-am fost eu acela care pleacă - nu eu / am așezat acolo pâinea, cuțitul. / N-am stins chibritul pe scară, n-am plâns la perete, / n-am întrebat: / Eu în numele cui tai această bucată de pâine? / Eu în locul cui am trăit?" (Traian T. Coșovei - „Cuțitul și pâinea” - pag. 72).

Aș zice că Traian T. Coșovei, în „Copilul absenței”, omoară nemurirea cu barda, nici vorbă de vreo clipă în plus față de astă încurcată, haotică viață, aproape că gata trăită: „Am luat anticoncepționale până am omorât copilul din mine. N-am timp să mai aștept pe la ceasuri: / n-am timp, n-am vechime / și nici răbdarea de a scrie pe zid cu litere de plumb / lipsa de timp, tânguiera după îmbrățișări, nici să descriu / cu luare aminte mersul pe două cărări. / Sunt omul care a învățat să mestece scări, lifturi și tonomate...” (pag. 64).

Dar dorul de mai departe, poate într-un altfel de mers al lucrurilor, nu se lasă așteptat: „(...)

Vreau să văd și cealaltă viață / asta și aia; vreau să văd pe sub fuste de vorbe, prin vâlul lui Maya / vreau să văd cum se sparge în vaiete Niagara, / necunoscutul, întunericul, lumina / printre spițe de roți / hoții de vise și tâlharii de nopți / vreau să văd până la capăt, vreau să văd de deochi... // „Oare de ce am ochi?”. (Traian T. Coșovei - „Vedere la amiază” - pag. 74).

Am încercat să înțeleg cum ar fi să stai la același foc din sobă cu bunicul și să asculți povești, pe care tu să nu le spui mai departe, pe motiv că liber ți-e gândul să-ți construiești propriile tale povești. Printr-o extrapolare, ce are sau n-are optzecismul cu nouăzecismul... Când doi poeți se dovedesc a fi din generații separate doar ca vârstă și desigur ca îndrăzneală, iar ei îți spun de fapt același lucru, cum că viața e aceea cumplit de învolburată mare de neliniști, doar mișcarea valurilor e resimțită mereu pe alte frecvențe, devine clar că există o singură viață pe care o trăim noi toți, dar o reflectăm ca separate oglinzi, mereu și mereu altfel. Poezia e însăși marea, una singură, aceea care te duce în patria cu cuiburi de înțelesuri, fiecare găsimdu-l pe al lui, fiecare dintre aceia care au destulă îndrăzneală să-l caute.

Guardi - Peisaj

Uasile MIC

E iarnă

E iarnă
Veșnică
În sufletele semenilor mei.

Gheața
E ca la Polul Nord,
Zăpada –
Cât distanță
Dintre pământ și cer.

E un vânt năprasnic,
Viscol neîncetat,
E iarnă
Veșnică...

Iar visele sunt ale noastre.

Timp

E un trup
Și o absență,
După care se ivește
O linie
Între două poteci
De pe munte.

E un timp în care
Cerul lucrează
În taină...

Rămâne
Ca rândurile
Scrise cu peniță de argint
Pe un colț al inimii
Să urmeze
Poemul.

Cărți fictive

Cărți fictive
Vor fi aruncate
Peste mormântul
Romancierului
Pictat de un corb alb,
Iubitor.

O girafă
Va avea grijă
Ca filele acelea
Să nu ajungă prea departe
De soartă.

A trecut

A trecut pe aici
Marea roată.
Mulți erau de față
Și mulți aștri
S-au minunat.

Fanfara
A cântat,
A trecut râul,

A cântat.

Era noaptea ori dimineața
În zori.

Omul cu scheletul în dulap

Omul
Cu propriul schelet
În dulap
Se plimbă în voie,
Își face loc,
Dând din coate.

Vrea să ajungă...

Sigur, are el
Un plan
Pentru ceilalți.

Cai cerești, noaptea

Cai cerești
Trec noaptea
Peste pământurile
Satului.

La râu,
Se opresc,
Se adapă,
Împoașcă, stropindu-se
Între ei,
Nechează.

Îi cheamă acolo
Pe ceilalți cai
Ai lumii...

Ioana STUPARU

PARALELISM VIZIONAR

În cuprinsul cărții *Paralelism vizionar*, de **Marinela Preoteasa**, Editura CuArt, Slatina, 2012, cititorul va descoperi arta cuvântului care transmite un mesaj autentic observat și cules din tabloul de viață: „Realitate și Viziune”, „Privire în trecut și Urmă rămasă în Timp”, „Viață și Moarte”, „Trup-și-Suflet și Suflet-fără-Trup”, „Iubire și Gelozie”, „Gând și Cuvânt”, „Înger și Poet”, „Cer și Pământ”, „Bine și Rău” etc.

Cartea este marcată de trei puncte semnificative: titlul: „Paralelism vizionar”, dedicație: „Medalion Marin Sorescu” și „Deșteaptă-te Române!” - Imnul de Stat al României, pe pagina de început.

Deși poezia oferită de Marinela Preoteasa în volumul „Paralelism vizionar” te poate trimite cu gândul la o creație încifrată, primul loc în care trebuie să cauți cheia descifrării este titlul. Conștientă fiind de apariția acestei false impresii, autoarea „a ascuns cheia chiar

în glastră cu flori de la ușa de intrare”. Mai ales pentru „muritorul de rând”, care mereu va fi tentat să creadă că găsește secrete despre autor în scrierile sale. Spune Marinela Preoteasa în poezia „Magazinul poezilor”, p. 49: „Fiecare avem magazinul nostru cu piese de schimb! / Ușa lui e păzită de îngeri / și poate nu se va deschide niciodată ușa / pentru muritorul de rând”.

Marinela Preoteasa cunoaște atât puterea cuvântului cât și importanța așezării lui în creația literară. Poezia ei îndeamnă la meditație filozofică, vizionară, la distincția dintre privire, gândire și exprimare în cuvinte scrise: „Cuvinte blânde, cu ochii mari și întrebători / au năpădit buzunarele călătorilor, / cu ochii lor vineții privesc trotuarele / mai pedepsite și mai neglijate ca ele!... / Se pare că nu e chiar așa de rău să fii cuvânt! / poți cochetă cu o aripă de înger / și atunci să te fii: privești lumea, de sus, / nu de alta, dar nu mai știi să cobori! / Oricum, și dacă o faci, pe cont propriu, / o faci doar o dată: la ultimul zbor.” (Războiul pe aripi de îngeri, p. 48)

Uneori mesajul pare dur, rece ca un sloi de gheață, însă, așa, încă neșlefuit, are o putere de transmitere semnificativă și aparte: „Marginală privire lăsată pentru o seară, / pe buzele mele ochii tăi cântau / un joc fecund și o oră de iubire totală; / femei dezbrăcate ieșeau din umbra lor / în spatele tău - rând, / și cădeau în ge-

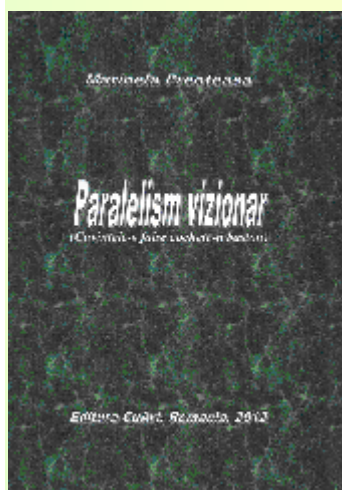
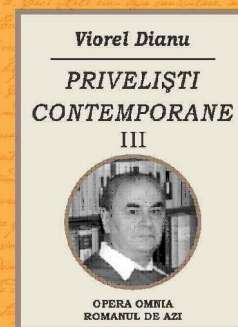
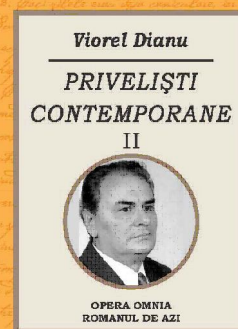
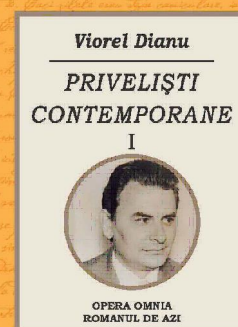

nunchi să se roage / să las gândul tău și jocul și ochiul / și trupul tău uzat, ponosit / să plec la brațul meu cu norocul / și departe gândul de-a te fi întâlnit / o seară, o oră, o viață de frig.” (Miraj, p. 36)

Experiențele vieții, meditația, viziunea, iar până la urmă puterea acceptării a toate acestea, duc la convingerea că viața „ni s-a dat”, „cu legile ei cu tot”, iar puterea asupra vieții nu o deține decât dătorul, adică Dumnezeu: „Viața își joacă șotronul foarte liniștită / înaintea fiecărei nașteri, / înaintea fiecărui deces, / după fiecare naștere / și după fiecare deces! / Fiecare pătrășel / are istoria sa, / poartă câte un nume / și un pronume, / numai ea, viața / le recunoaște / și le știe direcția; / într-o zi șotronul va fi jucat; / viața își va juca „pătratele” / numai după legea ei, / își cunoaște foarte bine lecția / fără s-o repete vreodată! / nu-mai tu visezi / să o iei mereu de la capăt! (Tu visezi să o iei mereu de la capăt, p. 39).

Și exemple multe ar curge, însă, din respect pentru fiecare cititor, unicat în felul lui, mai redau o singură poezie: „Peste poveste, / în liniște, / a crescut iarba / secole, aștrii necunoscuți / au răscolit universul / după semințele ierbii: / peste toate / creștem noi și cuvântul, / ca doi prieteni, / ca doi dușmani, / mușcând din aceeași zi / dăruită / de Dumnezeu, / tolăniți / pe iarba Raiului”. (Mușcând din aceeași zi, p. 45)

Cărți primite la redacție

Dan LUPESCU

Albumul liric... FiinD. 365 + 1 Iconosonete de THEODOR RĂPAN

...Cu ilustrații din CESARE RIPA - *Della novissima iconologia* (Padova, 1625) -, cea de-a 18-a carte semnată de vulcanicul poet Theodor Răpan te lasă mut ca o catedrală gotică al cărei prag abia l-ai trecut. Te strivește, parcă, prin răceala de gheață a zidurilor sale urieșești, prin pereții de statură titanică, dar goi, în care spiritul imperial nu te mângâie, ci urlă de-ți sparge timpanele sufletului, cerându-ți supușenie totală, deloc crâcnire și niciodată speranță că te vei înălța spre înfinirea Trinității Divine. Doar lumina, filtrată prin vitralii fastuos policrome, pare să-și ceară, înaintea orelor vespérale, iertare pentru grandoarea construcției ce sfidează omul - armonie tinzând spre mântuire, Număr de Aur în care Dumnezeu și-a întipărit Măsura Sa, ca unică teogonie și filozofie de viață.

De grosimea *Bibliei de la București* (1688) a lui Șerban Cantacuzino (tipărită sub domnia lui Constantin Brâncoveanu), a monumentalelor istorii literare scrise de G. Călinescu, Francesco de Sanctis, Pierre de Boisdre, Fritz Martini, Ion Rotaru, Nicolae Manolescu ori a *The Oxford Dictionary of English Proverb* -, albumul liric *FiinD. 365 + 1 Iconosonete* este girat de Editura SemnE din București, care i-a imprimat lui Theodor Răpan, anterior, alte zece volume.

Dacă în *Dansul inorogului*, subintitulat *Elogiul Melanholiei*, din 2010 (volum ilustrat cu picturi de Aurora-Speranța Cernitu), Theodor Răpan frapează prin frenezia zborurilor lirice în zările unor târâmurii cu ecouri legendare, dar și printr-un dezarmant parfum levantin -, în noua sa întreprindere literară poetul cu obârșii teleormănene, în comuna Balaci (născut în 1954 - Iulie 4, când nord-

americanii își aniversează Ziua Națională), se dedulcește la spiritul romanțios și ludic al truverilor provensali/ trubadurilor francezi, care au inventat sonetul acum vreo 700-800 de ani.

Nu ne îndoim că prolificul scriitor Theodor Răpan a fost atât de însetat de cunoașterea antecesorilor acestei specii lirice cu formă fixă, încât și-a însușit cele mai importante reguli ale respectării canoanelor celor 14 versuri. El a optat, în imensa majoritate a sonetelor sale, pentru formula a două catrene având rimă îmbrățișată: abba// baab/, urmate de două terține (rimă liberă, variată: cdc// dcd ori: ccd// eed) - în forma sa clasică/ „regulată”/ italienească, numită și petrarchistă.

Spre finalul urieșescului album (lunile a XI-a și a XII-a), Theodor Răpan exersează și forma botezată de istoricii literari ca fiind „neregulată”/ englezească/ shakespeariană: trei catrene având rime alternative (diferite în fiecare catren) și un distih.

Nu știm din ce motive nu și-a asumat și varianta sonetelor în care terținele preced catrenele, definite ca sonete inversate. Acestea au fost ilustrate, destul de recent, la modul excelent, în literatura română, de Nicolae Grigore Mărășanu (n. în 1937, comuna Mărașu, județul Brăila), care a publicat, la Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, în 2008, volumul *Imparele*, structura sonetelor sale fiind una specifică: trei terține și un pentastih (3+3+3+5). Cu ușoare ecouri din poezia diafană a unor Ion Barbu, Leonid Dimov și Dan Botta, sonetistul brăilean (mulți ani redactor la celebrul hebdomadar *Flacăra*) nu se dă în lături de a introduce note clar polemice: „Când sexoscribi fonf-ludici dau buzna în poem/ Eu, de rămân încalte sfinxul hirsut, boem, / Tresar când metafizici și logosuri se schimbă./ Vreți să virez? Dă-mi, Darling, mantia mov-cristală./ Mă cheamă la o nuntă o lume din astrală!”.

*

În volumul cu titlul aparent blând, dar în realitate incitant: *FiinD. 365 + 1 Iconosonete*, Theodor Răpan nu-și propune să iasă în evidență prin note polemice și nici prin euritmii de dragul sonorităților suav-lascive, ci - în-

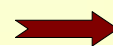
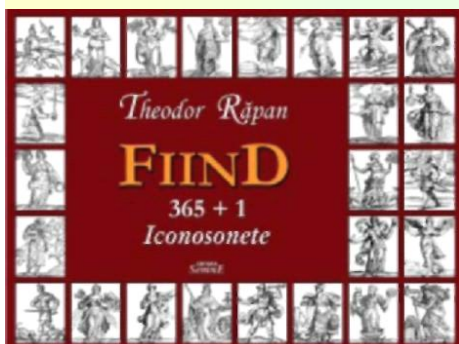
veșmântat în carapacea sonoră a „hainelor” din metal, purtate de cavalerii medievali, gata de turniruri imprevizibile, însă predispuși la refugii răcoroase de serenade în toiul zilei ori sub clar de Lună - pleacă temerar în lunga „Cruciadă” de întemeiere a câte unui sonet pentru fiecare zi a anului: 365, la care alipește, în final, *Sonetul bisect*.

Trimițând, cât se poate de limpede, prin titlu, la filozoful ființei: Heidegger, noul nostru sonetist își structurează barosanul volum în 12 cicluri, numele lunilor fiind transcrise după calendarul popular, nu după cel gregorian. Așadar, truver *FiinD* în zori de secol XXI, Theodor Răpan își intitulează cele 12 cicluri lirice astfel: I. *Gerar. Taina lăuntruului*; II. *Făurar. Cămașa lui Nessus*; III. *Mărțișor. Scrisori din Amalthea*; IV. *Prier. Pascalia*; V. *Florar. Sonete In aqua forte*; VI. *Cireșar. Lacrimi de basileu*; VII. *Cuptor. Ars amandi*; VIII. *Gustar. Fructul oprit*; IX. *Răpciune. Lampa lui Aladin*; X. *Brumărel. Orb în lumină*; XI. *Brumar. Evlavii*; XII. *Undrea. Acatistul iubirii*.

Precizăm că, în 1986, volumul său *Privind în ochii patriei*, publicat la exigenta Editură Cartea Românească, l-a avut ca redactor pe neîntrecutul editor Mircea Ciobanu, iar prezentarea de pe coperta a patra a fost semnată de Nichita Stănescu. Alături de Gheorghe Tomozei, același Nichita Stănescu a vegheat din țării, în 1991, volumul *Hotarul de foc*, publicat de Theodor Răpan la Editura Europa din Craiova.

Ilustrat cu gravuri din anul 1625 de Cesare Ripa, ce par descinse dintr-o lume ezoterică, înrudită cu aceea a cărților de tarot, volumul *FiinD* are ca moto un citat din marele Nichita Stănescu: „M-am trezit fiind, voi așipi nefiind!”. Aserțiunea lui Nichita este una de liber-cugetător, deoarece - în gândirea creștină - moartea nu este decât un prag, urmat de nașterea în cer, nu de trecerea în-neființă (concept al celor ce nu cred în Dumnezeu).

Fascinat de Victor Eftimiu (n. 24 ianuarie 1889), „cu o neegalată performanță în sonet” - apreciază Ion Laz, bazându-se pe volumul

din 1966 al acestuia: 701 sonete -, dar pe care „Tudor George (n.n. Ahoe) îl invidia sincer pentru imensul număr de sonete și își jura în barbă, la propriu, să scrie nu 700, ci exact o mie și unul de sonete” -, Theodor Răpan și-a conceput cartea având, dacă nu pe masă, cel puțin în subconștient, antologicul Credo al lui Eftimiu, care începe cu acest catren: „**Sonetul este-un leu culcat pe labe**,/ *E uraganul ce pândește valul*,/ *Nu-i flutur grațios, ca madrigalul*,/ *Ci forță-ncătușată în silabe...*”.

Altfel, nu credem că, la distanță de aproape 90 de ani, Theodor Răpan ar fi avut temeritatea să se ia la trântă cu cea mai dificilă și complexă formă fixă a speciei lirice, scriind în prima strofă din *Sonetul I* (precedat de gravura *Abondanza*, flancată de două coloane ale *Abundenței* urcând spre ceruri): „**Fiind ecou nespulselor cuvinte**/ *Port gând smerit de înăuțat iubirea*,/ *Pohtirea ochiului aduce știrea*:/ *Ah, gura sufletului nu mă minte!*”. Vă rog să rețineți că primul cuvânt așternut pe hârtie, în acest album, coincide cu acela care dă titlul cărții: *Fiind...*

Fiind ecou sacrelor Necuvinte - poate că ar fi caligrafiat Nichita Stănescu...

Îndemnului din strofa a doua a poemei *Sonetul este-un leu...* (din culegerea *Sonete iubirilor defuncte*, 1925), pe care Victor Eftimiu îl adresează discipolilor/ epigonilor: „*Îmi ceri un sfat?... Evită teatralul/ În ritmul său; să nu pui rime slabe -/ Cizelator, alegele nababe*,/ *Catrenelor să le-ntărești finalul*.” -, Theodor Răpan se încumetă a-i răspunde astfel: „*Dor nepereche-mi mistuie simțirea*,/ *Zarzării iernii își croiesc veșminte*/ *Și mă-nlumin străfulgerând morminte*/ *Cu măști de ierburi miruindu-mi firea*.”.

În cele două terține din finalul artei sale poetice, Victor Eftimiu devine cvasi-sentențios: „*Să fie cald sonetul - dar veșmântu-i/*

Să-l făurești din cea mai rece formă:/ *Să-l reîncepi - de câte ori îl mântui...*” // *Și-oricât ar fi de grea această normă*,/ *Și-oricât ar fi de greu deznodământu-i*,/ *Să nu se vadă munca ta enormă!*”.

Iată acum care-s terținele corespondente din volumul lui Theodor Răpan: „*Plânsu-mău iambii? Corbii scurmă-n Lună*/ *Cu gheara-ndurerată și nebună*/ *Sub primele silabe translucide*” // *Și scriu sonet după sonet într-una*/ *Sperând că lacrima, doar ea, străbuna*/ *Va-nmuguri tăcerea ce ucide...*”.

Rimelor destul de „nababe” ale lui Victor Eftimiu: *labe-silabe-slabe-nababe*, *valul-madrigalul-teatralul-finalul*, *veșmântu-i-mântui- deznodământu-i*, respectiv, *formă-normă-enormă*, Theodor Răpan le opune unele aproape pe măsură: *cuvinte-mă minte-veșminte-morminte*, *iubirea-știrea-simțirea-firea*, *lună-nebună*, *translucide-ucide*, *într-una-străbuna*.

*

În *Sonetul VI - Din cercul magic mușcă pătîmirea* -, trubadurul din zorii mileniului al treilea ne încredințează că așteaptă cu bucurie mântuirea, că este „*sfierea/ Ce ostoiește zbaterea zăludă*”, pentru ca, în final, să ceară imperios (deloc sfîlnic!): „*Privește-mă, Luminio, sunt divinul*” // *Pe care-l tulbură demult Cuvântul/ Împurpurând cerescul și pământul*:/ *În numele Iubirii, ia-ți tainul!*”. Poza grandilocventă a poetului: „*sunt divinul*” se vrea, probabil, o excesivă, poate disperată *captatio benevolentiae* adresată brutal și imberb iubitei, dar și cititorului, fără ca autorul să realizeze că această „forțare a norocului” l-ar putea determina pe lector să închidă, iritat, tomul și să-l arunce cât colo. Noi nu am făcut-o, deși devenisem aproape convinși că Theodor Răpan nu a descoperit încă vibrațiile și efectele tainice ale șoaștei. Spre marea noastră uimire - dezarmantă!, de parcă autorul ne-ar fi auzit, cu anticipație, gândurile -, chiar următoarea poemă, *Sonetul*

VII, debutează cu versul-titlu: „**Sonete nu rostesc decât în șoaște**”, după care continuă în ritm de Niagară asurzitoare: „*(...) Noptatice fantasme siderale*:/ *Corăbii, revoluții, cate-drale*,/ *Striviri de chiparoși cu fructa coaptă*!// *Cuvintele îmi sunt oștiri vernale*,/ *Zidirile luminii mă așteaptă*,/ *Topiri vunde brațele îndreaptă*:/ *Refac doiniri de jad, monumentale*!// *Ah, nu mă lasă gloria-mi regală*/ *Și nici nu vreau să dau azi soco-teală*/ *Spre a-nlumi nimicul o himeră*!// *Ecvestre ploii? Fiorul, pururi rece*,/ *Eternitatea Clipei va întrece*/ *Această plăsmuire efemeră...*”. Cu trei semne de exclamare și unul de întrebare în numai 14 versuri, sub galopul ploilor ecvestre și, mai ales, când fiorul este pururi rece -, pare normal să fim asediați de „*oștiri vernale*”, „*doiniri de jad*” (n.n. superb!), „*monumentale*!” (n.n. hm! asta schimbă macazul), culminând cu „*gloria regală*” a trubadurului, îmbrăcat, parcă, în armură din argint aurit, dar, vai!, îndelung clinchetitoare.

Peste încă un pas (*Te plângi mereu că-i mută! Las-o-n pace!*), *Sonetul IX* generează un vehement stop-cadru (autostopist la mare ananghie, făcând imperativ cu mâna), care te duce, involuntar la arhicunoscutul efect de vuiet din clasicul, „*Prin vulturi vântul viu vuiu*” (George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*) sau, mai degrabă, din „*Care vine, vine, vine - calcă totul în picioare*” (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*). La Theodor Răpan, în acest caz, aliterația nu este nici simplă, nici doar expresiv-imitativă, ci expresiv-simbolică, având și o semnificație voit cvasimetafizică: „*Visul visat visează, Doamne, visul*,/ *Gândul gândit pe sine se gândește*,/ *Eu voi muri cândva, pe românește*/ *Și-n locul tău voi scrie Necuprinsul*.” (n.n. înțelegem că, în locul lui Dumnezeu, poetul nostru va scrie *Necuprinsul...*). Prin efectul muzical intrinsec, aliterația capătă virtuți de armonie imitativă.

Catrenul următor redimensionează calvalada trubadurului aflat „în Marea Trecere”: „*De noapte mă feresc, iubirea-mi crește*,/ *Zodii de apă scurmă Neatinsul*,/ *Voi măcina cuvinte, sunt învinsul*:/ *Secunda zace-n taină, se smerește!*”. Ar fi fost de preferat ca nu secunda să se smerească, versul putând fi caligrafiat astfel: „*Secunda zace-n taină, mă smerește*”.

Capitolul titrat III. *Mărțișor* este subintitulat *Scrisori din Amalthea*. Desigur, nu e vorba de epistole din... sfânta capră - doica lui Zeus - și nici din Nimfa ce l-a ascuns pe Zeus, imediat după venirea sa pe lume, ocrotindu-l de mânia lui Kronos, tatăl lui, și oferindu-i ca hrană laptele unei capre divine. În semn de grațitudine, când ajunge în deplinătatea forțelor sale olimpiene, Zeus le răs-

Guardi - Piațeta

plătește pe nimfe cu un corn al caprei sfinte, care va intra în conștiința omenirii drept *Cornul Abundenței* - înzestrat cu capacitatea de a dărui fiecărui solicitant ceea ce își dorește. Metamorfozarea în constelație a Amaltheii - deci, trecerea ei în memoria permanentă a lumii - constituie un alt semn, suprem, de recunoștință al lui Zeus. Așadar, *Scrisori din Amalthea* (n.n. corect: *Amaltheia*) înseamnă scrisori din *Constelația Amaltheia*, unde truverul Theo Răpan adastă în cea dintâi lună a Primăverii.

Din acest capitol III. *Mărțișor*, cităm integral *Sonetul LXXV*, din care reiese clar că poetul are în vedere doar treapta dintâi a iubirii, cea mai de jos, aceea carnală: „**Iubirea noastră, pasăre bolnavă**,/ Pândește să ucidă armonia,/ I-am ferecat stindardele, magia,/ Zăvoarele, icoana ei suavă./ Pe rogojina somnului stafia/ Își plânge-n pumni agonica-i epavă,/ Nețărîmure, fii a nopții lavă,/ Îndură-te, salvează-mi Poesia!// La țărîmul meu a înflorit tăcerea (n.n. magnific vers),/ Pe malul tău tristețea-și varsă fiecea:/ Prefă-mi-te în fluviu fără unde!// Ce-i dragostea? Călătorie mută?/ Maree, cataclism, dulce cucută?/ Sub pleoapa Lunii visul se ascunde!”. Fascinanta galaxie de imagini poetice, sarabanda metaforelor fugoase este, însă, paradoxal, subminată de perfecțiunea tehnică a versurilor, de curgerea lor mecanică. Gravura lui Cesare Ripa, de pe pagina din stânga *Sonetului LXXV*, are titlul *Coniunctione delle cose humane*.

Din capitolul IV. *Prier. PASCALIA* considerăm a fi expresive în sine genericul pe care îl are fiecare ilustrație și primul vers: *Crepusculo della Sera - Prier! Rotund mi te rostește gura!*; Curioasă - *De nimeni nu mi-e dor decât de tine*; Datio overo Gabella - *Mă iartă, Doamnă, candela greșelii*; Debito - *Ce singură mi-e inima-n veghere*; Decoro - *Clepsidra a uitat să-ntoarcă ceasul?*; Democrazia (n.n. în mâna dreaptă, înălțată, ține mărul mușcat, al păcatului primordial, iar în stânga, lăsată în jos - trei șerpi/ ispite ce se zbat aidoma unor fulgere) - *Nimb al iubirii, palimpsest de-o clipă*; Desiderio verso Iddio - *Te joci cu focul, Doamnă, și mă doare*; (...) Digiuno - *Aud o ușă-n noapte cum se-nchide...*; Dighita - *Mă întărită-ntruna Necuratul*; (...) Disprezio del Mondo - *Mereu iubit-am, ah, peste măsură*; (...) Elegia - *Pascalie! Învie robul sorții*; Elettione - *Trecu Prier! Lumina greu se stinge!*.

După traversarea lunii lui Prier - a învierii Mântuitorului Iisus Hristos -, Theodor Răpan se pregătește a se smulge din vârstă sa de lut, de humă trecătoare, mult iubitoare doar de cele terestre, încercând ca, din capitolul V. *Florar. Sonete in aqua forte*, care începe

la pagina 257 a inhibantului său album, să exerseze pași temerari spre treapta supremă a iubirii - iubirea spirituală: *Amor intellectualis Dei*. Gravura de la pag. 274 se cheamă chiar *Essercitio*, iar poema care o acompaniază are un profund ecou din psalmii arghezieni împletit cu altul din capodopera Iona de Marin Sorescu și din ultimul poem dictat de acesta: *Scară la cer*. Invocația - rugăciune cu lacrimi - a lui Theodor Răpan sună astfel: „**Nu pot s-ajung până la tine, Doamne**,/ De nu îmi dai și scara ce mă duce/ Spre cerul ultim, colo sus, pe cruce!// Dacă nu ești, cine să mă condamne?// Pierdut de mine sunt la o răscruce!// Să-ți spun? Te așteptam de-atâtea toamne/ Că ai să vii. Erai! Noi nu credeam! Ne/ Iartă, Tată! În mine, Tu străluce,// Fiindcă orb am fost, Tu îmi arată/ Dansul de doi peste-ale mării spume!// O, rogu-Te, mai naște-mă o dată// Și-abia apoi ridică-mă din hume!// Din mila Ta, etern, nemăsurată/ Dă-mi un sonet cum n-a mai fost pe lume!”.

Terținele din *Sonetul CXXXII* (care are în stânga gravura *Eternita*) continuă aceeași notă cu halouri din poezii olteni Macedonski, Argezi, Sorescu: „**Nu te uita că-s mic și nu am nume**,/ Adâncul fă-l adânc, să-l pot atinge,/ Pe pajiștea din mine cadă brume!// Departe departe mă împinge,/ Tu, Cel din cer, din nevăzuta-ți lume:/ În gând mă ia! Nu mă lăsa! Mă-nvinge!”.

Ucenicul Theo Răpan nu avea cum să nu se adreseze direct marelui maestru italian al sonetului, răsădit în românește de Gheorghe Asachi. În *Sonetul CXXXVI*, îl imploră astfel: „**Messer Petrarca, îți sărut cerneala**,/ Poet român, fac Ție plecăciune!// Ating înfiorat plăpânde strune:/ Inima mea iu-

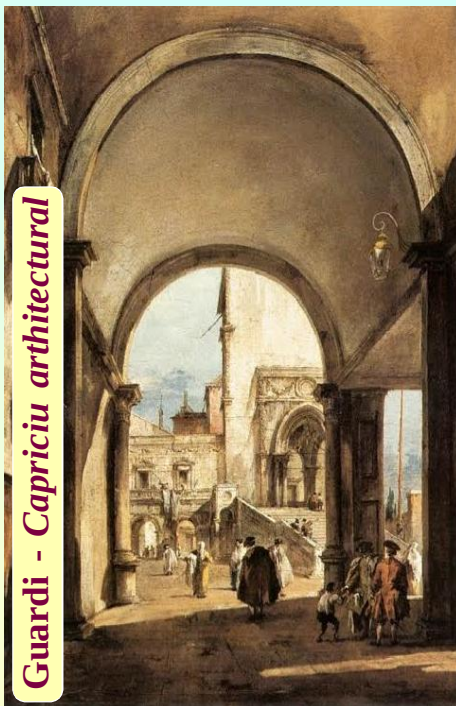
birii-i e vasala!// Orbirea-n trup ferice mă răpune,/ Fanatic pas, îmi lepăd șovăiala,/ Silabele îmi tulbură sfiala:/ Prea Bunule, Te rog, vreau iertăciune!// De-ajuns îmi e a ochilor dogoare,/ Frânt ca o pâine-i săracul meu belșug!// Învață-mă să fiu! Sonetul pare!// Steaua pereche din înstelatul crug.../ Și dă-mi apoi eterna sărutare,/ Tată, 'nainte de-a mă urca pe rug!”.

Sonetul CXXXIX are o abia perceptibilă trimitere ezoterică prin apelul: „*Asalt aș da, cărarea-i neaflată*,/ Adam și Eva, izgoniți, fac pasul,/ În timp ce **Kundalini** (s.n.) strigă: *Tată!// Privind la cer întreb: sosit-a ceasul?/ Bătrân, ecoul mut e sub lăcată/ Neînșeuat, m-așteaptă-n prag Pegasul!*”.

Din *Sonetul CCXVII: În Turnul Babel am urcat spre Tine*:/ Voit-am, Doamne, să îți fiu aproape (...) - aflat sub umbrarul acelor mișme argheziene - cităm finalul: „*Măreață e scântea bucuriei!// Ce vrei să-mi dai? Cununa veșniciei!// S-o iau, nu pot! Dă-mi versuri credincioase!// Decât lumina cerul să-mi răvnească, Mai bine mor de dor! Tăceri solzoase/ Vor face schela să se prăbușească!*”. Sună frumos, foarte frumos aceste versuri, deși nu credem că tăcerile, oricât ar fi de solzoase, au cum să facă schela să se prăbușească, ci poate doar să înflorească... Adică să prindă rădăcini și să urce, săgeată fulgerătoare, spre cer, precum legenda-rul, miraculosul vrej de fasole din poveste...

Atât de suculentul, gâlgăitorul volum de 766 de pagini al lui Theodor Răpan este, vrând-nevrând, prin gustul călătoriei de neînfrânat, o hologramă(pseudo?) a capodoperei lui Cervantes: *Don Quijote de la Mancha*, cel ce - în căutarea himerice sale iubite: Dulcineea del Toboso - nu se dă în lături nici de la a se lansa într-un turnir cu morile de vânt, care în viziunea sa sunt uriași amenințatori chiar prin dimensiunile lor ieșite din comun. Totodată, prin setea de absolut, prin „o călărire în zori”, alta în seară, în amurg și în miez de Lună Nouă, și prin foamea - fizică, metafizică - de cunoaștere, albumul *Fiind*. 365 + 1 *Iconosonete* ne trimite cu gândul la capodoperele lui Mihai Eminescu *Luceafărul*, *Povestea magului călător în stele* și, de ce nu?, *Avatarii faraonului Tla*.

Iată, în cele ce urmează, sintagme poetice a căror forță de sugestie este dincolo de orice îndoială: „*La umbra umbrei veșnicește Ana*”; „*Mi s-a uscat de dorul tău cerneala*”; „*Străjerul nopții moartea mea vestește*”; „*Atunci, cutremurat, mă duce gândul/ La Inorogul meu, cel din Câmpie, De veghe stau icoanelor, țin rândul/ Căzuților martiri din Poesie*”; „*La fel și tu, iubire din poveste, De vrei să mă lovești, nu da de veste*”; „*De-aceea răd și plâng deopotrivă!*”

Guardi - Capriccio architectural

Arată-mi Calea, barca e-n derivă”; „O, de-ai putea să mă fărâmi, Iubire./ Celui de Sus să-I fac mărturisire”; „Mă urlă lupii! Haita e vicleană -/ Mâna fecioarei mângâie o rană”...

Frumoase, cutremurător de frumoase, dacă le privești de la distanță -, unele dintre sonetele lui Theodor Răpan se vădesc, privite mai îndeaproape, prea carnale, „biftekuri” asemenea frescelor lui Michelangelo din *Capela Sixtină*, care - dând prea mare, excesivă atenție anatomiei personajelor, aspectului lor fizic deloc marcat de Duhul Sfânt, tehnicii impecabile de conturare a lor - sfârșesc prin a da senzația că nu au nimic, absolut nimic din spiritul Sfințelor Scripturi. Michelangelo și le-a dorit, desigur, grandioase, dar - obsedat de a le desăvârși - le-a șters orice urmă de ființare divină, decăzându-le, fără să vrea, până la treapta, joasă, a grandilocvenței. În felul acesta, boala vanității se întinde ca o pecingine agresivă, nedorită.

Curg ademenitor versuri precum: „Culo-rile se sting, pierdutul crește./ Mă rog de tine, sorții vitregescu-!// Voi sta la pândă, Moartea putrezește./ În ochii tăi se tulbură cerescul!// Cât eu voi fi, și nimeni n-o să știe./ Tu vei trăi, eternă Poesie!”. Ultimele două versuri citate demonstrează că, fie și involuntar, păcatul trufiei poate fi atins și poate fi clamat cu inocență poetică, dacă nu cumva chiar cu candoare juvenilă.

La pag. 739, în dreapta gravurii *Vigilanza* (de la pag. 738), *Sonetul CCCLIV* (n.n. 354) cuprinde o strofă antologică: „Golgota urc, o alta se ivește./ Strălucitorul meu pustiu te-mbie?/ Adam de-aș fi, m-aș strecura ho-țește/ Și te-aș fura pe veci din Poesie!”

Fior metafizic are, indiscutabil, întregul sonet de la pag. 749 (*CCCLIX*), dar mai ales prima strofă, în prelungirea neostenitului Psalmist Tudor Arghezi: „*Cel făr’ de început e-n pragul ușii!// Tu chiar ești Omul? Iartă-mă, vād bine?// Port în desagă lacrima cenușii./ Tot ce am scris doar Ție-Ți aparține!*”.

Sonetul bisect trădează, prin cuvântul *coridă*, că Theodor Răpan nu și-a propus, decât pe alocuri, întâmplător, să tindă la atingerea treptei supreme a iubirii: *Amor intellectualis Dei*. El sună ca un chimval daurit: „*Ultim sonet! Sunt viu după coridă!// Am sângerat destul! Am plâns în mine!// Cu ce-am rămas? Cuvintele-albine/ Roit-au toate! Mierea-i aguridă!// Rănit definitiv, vād ghi-lotine!// Gulgota e aproape... Sub hlamidă,/ Iubirea tace, inima-i lividă!// Groparul, de-ntristare, nu mai vine!// Ce mort frumos voi fi întru vecie!// Țărâna rimelor mă va în-gHITE/ Slujindu-te pe tine, Poesie!// Zălog etern al Clipei ostenite/ Fi-vor doar lacri-*

mile unor urme/ În care nici Uitarea n-o să scurme...”.

Salutând cea de-a 18-a apariție editorială a remarcabilului poet Theodor Răpan, nu ne sfiim să mărturisim că sonetele sale - tocmai prin perfecțiunea tehnică a lor, inumană! - pot stârni o reacție inversă, pornind de la impresia de sațietate, sufocare, până la respingerea acestei mașinării prea bine puse la punct, în care nimic nu scârțâie, nu tremură și nu-ți zgârie urechea.

Geniul de versificator al George Coșbuc - cel mai tehnic poet, la modul superior, din toată literatura noastră -, virtuozitatea unor Ștefan-Augustin Doinaș, Mircea Ciobanu și Nicolae-Paul Mihail (care a resuscitat pantumul, glosa, balada, vilanela, lapalissada, versul cu ecou interior, hexametru, strofa safică ș.a., propunând și alte modele precum: ronsonetul, endograma, mini-glosa, cristalul: versiune românească de hai-ku) - nu sunt deloc ostentative și devin, tocmai de aceea, ușor de receptat, frapând prin profunzimea fiorului liric, nu prin virtuțile de ordin tehnic. Cei amintiți mai sus - ca și precursori ai lor de talia unor Eminescu, Macedonski, Arghezi, Voiculescu, Eftimiu - au înțeles și au demonstrat că forma se impune a fi înțeleasă ca o calitate a fondului poetic.

Nu știu de ce, la Theodor Răpan - poet de înzestrare irefragabilă - senzația pare a fi inversă. Impresia aceasta, pe care eu s-ar putea să o exagerez fără să vreau, ar fi fost atenuată, dacă un redactor de carte atent ar fi redus la doar câteva zeci miile de semne de exclamare din cartea de 766 de pagini. Poate că și acest ...66 îmi stârnește o astfel de reacție. În rest, totul e literatură. Felicitări pentru „petrecerea irepetabilă” și pentru „bucuria plăsmuirii” acestei cărți, care „se consumă în acel act unic și definitiv al Facerii” - după cum mărturisește noul trubadur în colofonul volumului său!

În final, putem afirma și noi, parafrazându-l pe Vladimir Streinu, că, prin acest colosal album, Theodor Răpan reușește să evite, în măsură notabilă, „metronomia parnasienilor pedestri și în general a versificatorilor tradiționali, care se extenuau în ritmuri exclusiv matematice”.

Aventurându-se pe creasta prăpastiei dintre „tăcerile germinative” și „cuvântul me-teoric”, Theodor Răpan nu-și trăiește, aidoma lui Mallarmé, „cu discreție mandarinatul și așeza”. Dimpotrivă, le clamează cu energie și nonșalanță de trubadur medieval autentic. Sonetele sale, de un rafinament irefutabil, dau seama despre un poet aflat la apogeul maturității creatoare, stăpân pe o vastă gamă de cadențe lirice, prestidigitator al unor subtile întorsături prozodice cu efecte dintre cele mai interesante.

Maria STURDZA-CLOPOTARU

MISTERIOASĂ DOAMNĂ

*Lasă-mă Doamnă,
vălul cel tainic
să ți-l feresc,
să fiu aproape
de chipul tău,
să te privesc...*

*Aștept de mult
clipa în care
formă să prinzi,
crinul albastru
cu cinci petale
să îl deschizi.*

*Lasă-mă Doamnă,
chipul angelic
să-l intuiesc,
fără de trup,
întru lumină
să te iubesc.*

Dar, sunt profan

*și îți doresc
jocul carnal,
pereche sfântă,
să ne iubim
în trup real.*

*Lasă-mă Doamnă,
focul sacral
să-l mistuim,
în athanor
oul hermetic
să-l împlinim...*

*Și elixirul -
floare de zeu
înaurită,
fie pecetea
lui Dumnezeu
desăvârșită !*

Lasă-mă Doamnă...

VREMEACOPACILOR ÎNFLORIȚI

*Mi-ai reamintit
ce înseamnă
iubirea!*

*Prin toate celulele,
am simțit-o
vibrând...*

*O, împlinire sacră!
Reîntregire
mult visată!*

*Numai extazul
te poate
defini...*

*Năucă
de sublima
emoție,
am pierdut timpul,
prin arșița verii
rătăcind...*

*O breșă în aură
îmi amintește
că a trecut*

*vremea
copacilor
înfloriți!*

*Anotimpurile
s-au petrecut,
frunzele*

*sunt tot mai
ruginii
în cădere.*

*Vântul țipă
răscolitor,
neliniștea
schimbării
îmi tulbură
visul...*

*Gălăgios,
șirul de cocori pleacă
unde va...*

*Oare se vor mai
întoarce
la primăvară?*

Emil BUCUREȘTEANU

Versuri

Descurcă, iubito, ițele iubirii

Descurcă, iubito, ițele iubirii
Și țese întinse pânze de amor.
Pune bățatură dorurile tale,
Giulgiu ca să-mi fie când va fi să mor.

De te-ncurci în ele, ai un pic zăbavă,
Voi veni și eu ca să te ajut
Și vom țese-n doi numai pânză albă;
Dorurile noastre s-or uni-n țesut.

Ne vom face haine de mire, mireasă
Și-om fi la altar numai eu și tu.
Fire de iubire împletite-n șase
Dorul meu și-al tău pe veci vor uni.

Eu sunt numai eu...

De nimeni și de nimic nu țin în viață,
Eu sunt numai eu și drumul meu.
Alerg cât se poate prin limpede ceață
Și fac din iubire un înalt curcubeu.

Iubito, vino și pleacă, pleacă și vino!
Te-aștept de-o vecie, vecia e viață,
Iubirea aprob-o, iubirea abjur-o
Dar vino odată și adu-mi speranță.

Cenușa din vatră mai este fierbinte
Și lacrimi-s destule, nou foc să aprind.
Cu viersuri mă-mbăt, tu adu-ți aminte
De bordeiul iubirii din stele, arzând.

Zidar sunt din nou, din granit-ți cărămida,
Mortaru-i cu apă de nu mă uita,
Zidi-vom-mpreună o nouă casă; în tindă
Tu, candelă vie, veșnic vei sta.

Declarații de dragoste

Eu, chipul tău, iubito, l-am dăltuit în piatră,
Granitul să-ți păstreze memoria pe veci,
În veci va fi iubirea ce-o poartă al meu suflet,
Zădarnică-i dorința din viață ca să-mi pleci.

Eu, chipul tău, iubito, l-am tipărit în vers,
Metafore aduse din spații siderale,
După ce pe drumuri, de-a lungul și de-a latul,
Am cercetat tot locul pământurilor natale.

Eu, chipul tău, iubito, îl reproduc în cânt
Și strunele de harpă Apollo mi le-a dat,
Pe portativ de raze eu note am înșirat,
A vântului adiere arcuș a fost făcut.

Eu, chipul tău, iubito, în minte l-am tivit,
Să stea închis pe veci, cu gândul meu alături.
De-l voi uita vreodată, blestem pe mine cadă,
În lutul țării mele să nu pot fi primit.

Eu, chipul tău, iubite, îl am pe buze înscris,
Sărutu-ți l-a marcat cu fier roșu, fierbinte;
Mă arde zi și noapte și-un foc inima simte,
Cu-oceanele din lume nu poate a fi stins.

Eu, chipul tău, iubite, îl simt cum crește-n mine
Mi l-ai lăsat atunci, în prima noastră noapte,
Când ai cules un fruct, de-atunci îți aparține,
Din el tu ai mușcat adânc, pe săturate.

Eu, chipul tău, iubite, îl am ca o aripă,
Îl port pe drum cu mine, îl mângâi, îl sărut.
El viața mi-o-întreține în fiecare clipă
Și-mi amintește întruna ce mult mi te-am iubit.

Eu chipul tău, iubite, îl păstrez ca pe-o icoană:
E talisman ce-mi dă credință și putere.
Nici lumea de pe lume, nici soarele nu-nseamnă
Mai mult decât ești tu, tu vindeci orice rană.

metempsihoză

dacă voi fi albină
voi îndulci buzele tuturor în dragostiiților
cu mierea mea.

dacă voi fi vultur
voi aduce în cioc stelele din constelația
pleiadele și voi face cuib iubitei.

dacă voi fi leu
nu voi scoate nici un răcnet
declarând savana rezervație a iubirii.

dacă voi fi șarpe
voi culege numai mere roșii
din care să muște toate femeile lumii

dacă voi fi câine
n-am să latru niciodată la lună
lăsând-o să lumineze pe îndrăgostiți

dacă voi fi motan
voi toarce toate dorurile iubitei
dacă voi fi cocoș

voi aduce numai vești bune, de pace și iubire
dacă voi fi elefant

cu trompa mea voi uda toate
câmpiile dragostei
dacă voi fi cerb

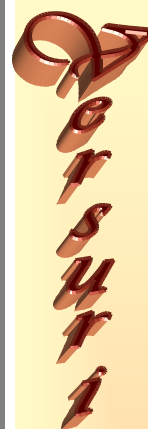
îmi voi duce turma pe crestele dragostei
să le potcovesc copitele cu fragmente
de stele.

dacă voi fi pește
voi conduce toate corăbiile spre țărnișurile
iubirii

dacă voi fi...
deocamdată sunt om.

Și-n versurile mele cânt dragostea.

Irina-Lucia MIHALÇA

Arcada iubirii

Prin aerul blând al serii,
un cântec delicat se rasfiră în armonie,
o bucurie a sufletului,
o evadare în tunelurile nopții,
o stare de spirit în căutarea nectarului
vieții, șoapte arse de căldura viselor
pierdute. Cu mâinile atingi fiecare sunet,
din melodie extragi cheia înțelegerii.
În tăcere, inima ta naufragiază,
lumea se termină aici
atunci când natura se odihnește.
La malul curbat deasupra orizontului
albastru, duhul tău se liniștește.
Un fâlfâit de aripi și binecuvântarea albă,
departe-ai ajuns, acum simți
pacea abandonului în ceața sfârșitului.

Cristal strălucitor pentru ca îngerii
să îți deschidă calea...

Tandrețe...

Tandrețe,
dincolo de vuietul literelor,
oare ce există în râul acestui cuvânt?

Geneza primei atingeri,
uvertura constelațiilor inimii,
petale colorate de gânduri fluide,
sărutul acesta nedefinit de lumină stelară,
freamătul cuvântului care se joacă
în inima ta, tăcerea și vibrația înaltă
care aleargă prin tine, îndemnul irezistibil
de a spune ceea ce simți, visele răsărite
din farmecul zilei de mâine,
strălucirea razelor care navighează
pe aceste sentimente,
ochiul tău atins de ochiul meu
sau poezia din privirile noastre?
Vom ști vreodată?!

Marin NĂSTASE

Esențe lirice sau Caleidoscopul stărilor poetice

Motto: A scrie poezie e ca și cum ți-ai percepe trupul de sticlă, spart în milioanele de picuri ai clepsidrei timpului prin care ai putea zări: cenușa trecutului ori aspirațiile viitorului

(Gh. A. Stroia: din eseu „A scrie poezie”)

Poetul vrâncean GHEORGHE A. STROIA face parte din acea categorie de artiști iubiți de Dumnezeu, considerați ca reprezentanți ai îngerilor pe planeta Pământ. În anul 2013 a publicat la editura SINGUR - Târgoviște un volum de poezii intitulat „sunt... visez... rămân”, unde se autodefiniște chiar de la început, în motto-ul cărții: „Am primit Darul/ de a fi oameni,/ ca să putem deveni/ ÎNGERI/ ori de câte ori dorim”. Evident, se referă la oameni în general, printre care se consideră și autorul. Dar aici este vorba de acea categorie de oameni cu suflete mari, dintre care aș exemplifica pe cei mai mari pe care i-a cunoscut omenirea: pictorul Rafael Sanzio și compozitorul Wolfgang Amadeus Mozart. Am zis, pe cei mai mari, ca să-mi dau seama cum îi place lui Dumnezeu să fie acei OAMENI-ÎNGERI.

Pentru că scriitorul Gheorghe A. Stroia trăiește într-o permanentă și elevată stare poetică îngerească, unde respiră aerul curat al candorii și unde sufletul său „de sticlă” se sparge în orice clipă „în milioanele de picuri ai clepsidrei timpului”. Picuri cu sclipiri de curcubeu, prin care privește lumea pământeană în curgerea ei eternă, unde privirea

lui se încarcă mereu cu acea UIMIRE a OMULUI-COPIL. Și tocmai această uimire îi dă o continuă stare îngerească de plutire în sfera de Lumină și Iubire divină.

Aceasta este starea poetică din care privește lumea scriitorul, poetul, dar și criticul literar Gheorghe A. Stroia, care a creat într-o astfel de stare, cunoscutul curent literar al POZITIVISMULUI în care a relevat „IUBIREA, ca perpetuum mobile al vieții”.

Ca să pătrunzi în tainele acestei stări, trebuie să te raportezi la alte stări înalte ale poeziei românești. Mă voi limita la exemplul lui Nichita Stănescu și la stările sale poetice din care voi da câteva citate din mărturisirile sale: „poezia folosește cuvintele din disperare” și „în poezie vorbim de necuvinte, fiindcă durerea este expresie și locul ei se află-n țipăt”. Sau, „cuvântul transportă durere ambalată sonor și semantic”. Dar, tot Nichita Stănescu mai spune „slujirea poeziei este durere și numai durere. Iar mărțișă poeziei se află-n depășirea ei”.

Dacă la Nichita Stănescu plutirea în starea de înger se realizează numai după trecerea durerii prin vămile vieții, la Gheorghe A. Stroia plutirea poetică în sfera de Lumină Divină este starea sa normală în care este transfigurată întreaga existență, cu dureri și bucurii, scursă în clepsidra timpului. Chiar așa vede eternitatea: „clipa scursă în lacrimă”. Toate elementele existențiale împletite cu suferință, poetul Gheorghe A. Stroia le topește în creuzetul stării sale, prefigurându-le metafizic în metafore fascinante, care tulbură simțirea. Astfel, „orfanul” este „chinul sosit pe lume”, care visează la „căldura brațelor împecheate” și rămâne „lumina cu

aură țesută de întuneric”. În timp ce „neîmplinirea” este „chinul albastru din gând”, care rămâne „dorința jelindu-și neîmplinirea”. Și „zidul plângerii” este în starea sa poetică „roca șlefuită de milenii” ce visează „să capete străluciri fără pată”, dar rămâne doar „căința pietrei prinsă-n zidul plângerii”. Uimitoare metamorfozare și, mai ales, esențializare, a suferințelor din greșelile omenirii, în care experiența umană, sublimată în metafore scilpitoare, poartă mesajul înțelepciunii acestei experiențe. Și toate exprimate cu maxim de economie a cuvintelor.

De altfel, trebuie să precizez că toate poeziile volumului au o prozodie originală, probabil (zic probabil pentru că nu am mai citit astfel de poeme), unică în felul ei. O invenție a autorului, care a înlăturat versul clasic cu rime și ritm, astfel că „versurile” acestor poezii, compuse numai din trei strofe a câte 4-5 versuri, reprezintă doar câte un cuvânt (rareori două sau trei), care se scurge în clepsidra strofei, precum clipele în clepsidra timpului. La rândul lor, aceste „clepsidre” sunt „agățate” de trei verbe care formează axa ciclică a poemului respectiv: „sunt”, „visez”, „rămân”. Iar „fluidul” cuvintelor scurse în aceste strofe sunt metafore miraculoase, purtătoare de imagini plastice fascinante, inedite, inefabile, îmbinate/împletite cu mesaje, simboluri, sensuri și înțelesuri, care dau poemelor atâta farmec și mister. Faptul că nu conțin decât trei strofe, cu 12-14 versuri, din care emană o bogăție de expresii poetice, provocatoare de extaz emoțional, aceste micro-poeme lirice pot fi asemuite cu niște flacoane de esențe poetice. Chiar „curgerea” lor în clepsi-

drele strofelor, fără sincope de punctuație, sugerează „picurarea” poeziei într-o citire/recitare extatică, în care se simte și parfumul unei melodii ascunse. Temele abordate de poet reprezintă atât existențialul cotidian, transfigurat metafizic, cât și stările poetului create de reflexiile din eul său.

Dar, mai bine, voi cita câteva poeme:

- „grija de verde”: sunt/ primăvara/ gonind/ peste/ dealuri// visez/ cânturi/ de ciocârlii / înrămate-n/ tablouri// rămân/grija de verde/ în ochi/ de curcubeu;

- „neaua”: sunt/ neaua/ scărdând/ sub pașii grăbiți// visez/ graiul/ cuminte/ al mamei// rămân/ satul/ cufundat/ în albe neguri;

- „albul firav”: sunt/ cerul de toamnă/ susținut/ de înălțimi/ montane// visez/ zăpada/ ce va potoli setea/ pământului// rămân/ albul firav/ spart/ în oglinzi;

- „ritmul”: sunt/ plopul/ ciocănind lin/ în geam// visez/ în ritmul/ bătailor/ de inimă// rămân/ / fereastra/ nedeschisă/ în zori;

- „pământul”: sunt/ culorile/ câmpului/ vara// visez/ curcubeul/ sacrei/ împăcări// rămân/ cerul tăcut/ sărutând/ pământul;

- „speranța”: sunt/ agonia/ urmărind tăcută/ linia vieții// visez/ cernerea/ fulgilor mărunți/ de fericire// rămân/ speranța/ încăpățânându-se/ să trăiască.

Precizez că citarea poemelor este absolut întâmplătoare, toate fiind deosebit de frumoase, adevărate bijuterii lirice care trebuie să fie recitate de mai multe ori, pentru a pătrunde semantica metaforelor și a-ți parfuma sufletul cu esența frumuseții lor. Parfum care înalță sufletul cititorului în sfera de Lumină și Iubire, în care plutește sufletul poetului Gheorghe A. Stroia.

John MOLE
(Anglia)

versuri

John Mole (n. 1941) - pe lângă faptul că scrie poezie atât pentru copii, cât și pentru adulți, este un clarinetist de jazz desăvârșit, fiind cunoscut pentru faptul că îmbină poezia și jazz-ul alături de alți poeți-muzicieni, precum Roy Fisher și John Lucas. A câștigat numeroase premii pentru poeziile sale, printre care și premiile Eric Gregory, Cholmondeley și Signal. A lucrat ca profesor, atât în America, cât și în Marea Britanie, reîntorcându-se adesea pentru a conduce ateliere de poezie și lectură.

Darul timpului
Suspendat, speranța
Izbindu-și greutatea de sunet
Viața se domolește pentru moment
Agitația lumii
Se estompează în lumină
Traficul timpului
Născut din întuneric
Pentru conversația
Unei zile noi.

Conectați la pompe
De trei ore
În scaunele acestea confortabile,
Sinilii,
Cu pagere care ciripesc
Precum un cor de păsări de grădină
În vârful unui copac.
Câteodată ne aruncăm o privire
Unul altuia, surâzând,
Împărtășind același gând,
O lume altundeva
În care să ne întoarcem
În drumul spre casă.

Trebuie să-mi confirm numele
Și ziua de naștere
Pentru a verifica
Dacă fiecare consignație
Cu numerele și codul său
Adusă în cărucior
Este pentru mine,
Dacă eu sunt cine sunt
Și am fost și sper să fiu.

Tratamentul este apoi început
Pentru John Mole 12.10.41
Purtat din bătrânețe
Peste floarea vârstei și tinerețe
Înapoi în leagăn
Ca propria dovadă încă în viață.

*Te întinerește
Ceea ce
Îți fac ei acum.*

*Serios. Îți șade bine
Fesul. Dacă îți vine căciula
Poart-o, și îți vine.*

*Ești un alt om
Fără barbă.
Uită de vântul din părul tău -*

*Acum, nu exagera,
Orice ai face.
E plăcut să te revăd.*

*Ai grijă de tine.
La început, nu te-am recunoscut,
Dar e limpede că ești bine.*

**Aceste poeme sunt
traduse în cadrul Proiectului
Internațional Poetry PRO,
coordonat de Lidia Vianu, Director
al Masteratului pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan -
Universitatea din București,
<http://mttlc.ro>**

**Traducere de
Alexandra Munteanu,
masterand MTTLC**

Yusuf Yigit
(Austria)

Mea Culpa!

Es ist all meine Schuld
Dass ich dir war nicht hold
Liebst nicht mich, sondern du liebst dich nur selber;
Weißt noch nicht, ob Liebe dir gold ob silber

Deine Liebe war nur Kunst und künstlich
Nun bin ich sauer und noch dazu ängstlich!
Sprichst von Liebe und kennst wahre Liebe nicht
Andere leben sie und entblößen sie aber nicht

Und was machst du? Du stellst sie zur Schau
Deine Liebe ist häßlich und ihre Stimme rau!
Sie ist nur ein kaltes Fertiggericht
Wo wahre Liebe hat das meiste Gewicht!

Deine Liebe ist nur ein Vorhang
Dahinter warten die Zuhörer vergeblich
Auf dass es sich öffnet irgendwann
Und man sieht: weit und breit keine Bühne in Sicht..

Wahre Liebe hat viele Facetten
Mit oft vielen Freiheiten auf Ketten
Der Vorhang ist nichts als des Eisbergs Spitze
Liebe ist nicht Sonne - nur deren Hitze

Wahre Liebe hat eine Bühne
Doch ist sie nicht dieser zugleich
Weder Strafen gibt es noch Löhne
Im hinteren Bühnenbereich

Dahinter im Niemandsland
Wo weder Ich noch Du
Wo weder Mitte noch Rand
Irgendwann wie und wo
Existieren...

Mea Culpa!... Es war allein meine Schuld,
dass ich nicht gleich erkannte
Dass ich nach wahrer Liebe durstete,
doch nichts ahnte
Mein innigster Wunsch; dass ich nicht mehr
über solch Gestein stolper!
Alles! Alles nur meine Schuld, mea culpa! Mea Culpa!

MTTLC
Masteratul pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan

Maria-Roxana BISCHIN

Non-figurativ fără cuvinte

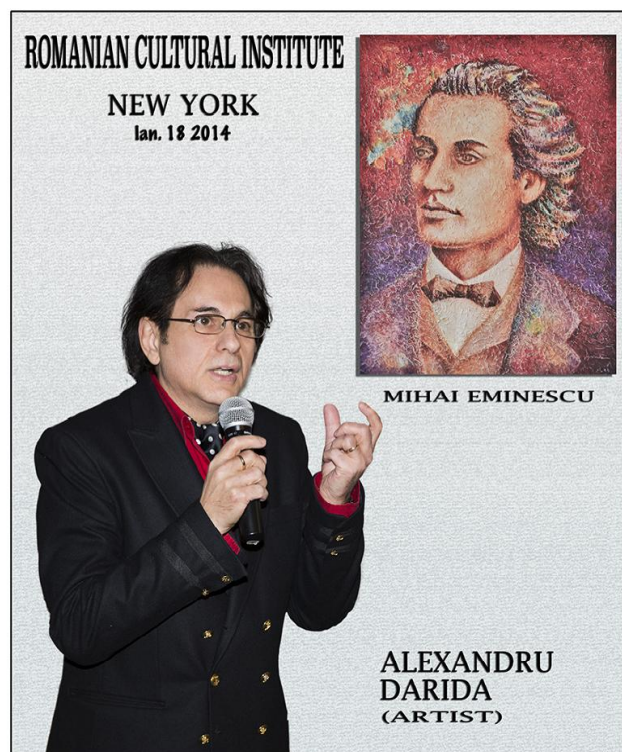

Photo Alex Marmara

Pictorul Alexandru Darida este foarte cunoscut și apreciat în Statele Unite, locul unde și astăzi își concepe capodoperele. Are aceeași soartă cu Tristan Tzara sau cu Eugen Ionesco; Darida aparține națiunii americane, când ar fi putut să fie o emblemă a culturii românești. Comunismul a urmărit să îl reducă la tăcere, însă Darida a avut curajul să plece în străinătate, continuându-și studiile la Academia Benadetti din Roma și la Academia Americană de Artă din Chicago. Ceea ce a urmat studiilor sale, Creația sa, este absolut fascinant, atât prin imagine, dar și prin subtilitatea etică ce o transmite.

Operele lui Darida sunt „structuri ontologice eterogene”, dacă ar fi să folosim pretențiosul termen al lui Roman Ingarden. Ele redefinesc onticul, mai liniștit, mai plăcut, mai vivace. Darida, spre deosebire de contemporani ai săi, precum Carl André sau Josef Albers, a preferat să se îndepărteze de nihilismul furibund al postmodernității și a optat pentru viață, pentru iubire. Pentru că arta trebuie să fie o vindecare prin culoare sau prin muzică, iată cele două variante propuse de Darida. Catharsis-ul trebuie să fie unul născut din Agathon, și nu dintr-un sentiment al tragicului.

Darida este un continuator al abstracției lirice, un curent ce presupunea încă de la începuturile lui 1910 „desăvârșirea noii forme a artei”, dar și plasarea formelor într-un „timp interior” bergsonian. Picturile nu se mai referă la material-figurativ și la obiect pictural, ci la subiectul artei, spiritul eliberat de toate latențele sale interioare. Inspirația converge spre o sensibilitate impresionistă și spre muzica romantică a lui Wagner. „În Lohengrin, credeam că îmi văd toate culorile”, declara Kandinsky; tot așa se întâmplă și cu Darida care, într-o vioră, și, mai ales în Beethoven, își poate atinge toate culorile dinamice. Ca și la Kandinsky, fiecare tablou trebuie să fie „un teatru al culorilor”.

If you touch people's hearts, then that art will stay forever. (Alexandru Darida)

Limbajul culorilor este unul al tăcerii subtile și unul al cuvintelor transpuse pe portative ce se desprind lent din conținutul coloristic. Un critic de artă nu ar avea de comentat în fața unor astfel de tablouri, ar rămâne mai degrabă fără cuvinte. Alexandru Darida este numele celui care a avut curajul să redefinească frumosul, ataraxia și eticul în formule mai aproape de divin, mai aproape de transcendental. Prin el, ni se deschide în fața ochilor o lume a păcii, a muzicii interioare, a gândurilor adunate în impresii liniștite. Sau poate este o lume a invizibilului descifrată nouă, celor grăbiți spre nicăieri.

Datorită faptului că prin utilizarea obiectelor orifice se apropie foarte mult de Robert Delaunay, care la 1912 observa că „mă jucam cu culorile așa cum te exprimi în muzică prin fugă” și care pictează seria „Ferestrelor”, îl putem declara pe Darida și un continuator al orfismului, devenit mișcare oficială chiar la 1913. Datorită juxtapunerii de planuri geometrice împrumutate din cubismul analitic, culorile creează mișcarea și senzația simultană de spațiu, profunzime și lumină.

Tematica lui Darida, pe cât este de variată, pe atât este de aproape de tot ceea ce preocupă structura noastră ontică. Psyche este preocupat de viață, de frumos, de sensibilitate. În acest sens, tușa pasională de roșu deschide lumi guvernate de amintiri ancestrale, subiectivitatea fiind totală. Picturi precum Desire, Germination, Harmony of Yin and Yang, Midnight Dream, Sacred Garden, In Search of Love, Peace, Heaven and Earth, Sunset, Sustainability sunt oglinzi ale unor începuturi transcendente.

Legătura misterioasă cu amintirile transcendente se face prin morfeme. Astfel, câmpurile colorate și luxurianța de roșu, clipele orifice, fragmentele de univers conținute într-un întreg limitativ „descoperă” (termenul este folosit în sens heideggerian) o ființare a unei lumi mai aproape de ideal.

Raportul dintre formă și sensul ei este echilibrat, pentru a fi facilitată descifrarea mesajelor ontice. Spațiul creat în jurul simbolurilor diafane are o consistență geometrică, aceea a unei geometrii fractale. Pictura invită la reprezentare cognitivă și muzicală. Motivele orifice sunt nelipsite și sunt oricând reiterate prin gestualitatea unor siluete angelice ce deschid un drum al unei ataraxii sonore...și ce frumos sună liniștea în tablouri precum Autumn in Toscana, La Donna con Fiori, Musical Healing, Allegro Moderato, Falling in Love, Carmen, Thoughts of an Angel, A Midsummer Nights Dream.

Darida este un drum în căutarea unei lumi pe care ar dori să o afle doar în imaginar, fără necesitatea de a o regăsi fizic. Dilatația viorilor în tușe viu-aprinse, siluetele de o feminitate crepusculă, par a se absorbi într-o mare de lumină, par a pluti spre un refugiu celest, spre o țară a candorii re-descoperite într-un colț al unui gând de pace. Chipurile meditative, buchetele de flori ce se desprind din părul lung al acestor chipuri atavice, copacul auriu ce este o catenă între teluricul efemer și celestul plin de eterul unor vise posibile, harpa înflorată, viorile halucinant de vii, geometrizarea fină a sensibilității și a timpului interior sunt cadențarea transcendentului în forme efemere.

Eugen DEUTSCH

SONET CONVERTIBIL

Când stele dorm în râu,
Dar nu apar pe-o hartă,
Un cronicar de artă
Descrie-un bob de grâu.

Misteru-i pân' la brâu,
Dar dacă muza-i spartă,
Căci bea fără de toartă,
Poetu-i pune frâu.

Metafore se scurg
Trăgând din greu la plug
Cu ochii spre amurg

Dar eu, Marino, fug:
Mi-e frică de insecte
C-au țepele defecte...

Eugen Deutsch,
2 martie 2013

SONET VAGABOND

Poetul vagabond,
Precum François Villon,
Cel extra-galanton,
Era, ca și James Bond,

Un cânt de xilofon;
El nu avea un rond,
Dar pentru mapamond
Lansa un... tele-don.

Prinzând pe-un calapod
O cizmă de husar
Cerea, cam ca la pod,

Cu aeru-i boem,
O șea de armăsar
Și-o rimă la poem!

Eugen Deutsch,
2 martie 2013

Janet NICĂ

SONET RE-CONVERTIBIL

Ți-arunci privirea peste umăr...
Se vede clar că ai un fix.
Pe scara de la A la X,
Te desfrunzești s-ajungi un NUMĂR.

Sticleții nu pot să ți-i număr,
Căci nu mai am cerneală-n pix,
Și, pân' la urmă, dar-aș chix,
Cu nebuloase de mă-mbrumăr.

Dar te-nțeleg, în trist final,
Căci știu mai multe dialecte
De la amicii mei de plug.

Tu vrei să pui, etern transfug,
O șa de-argint pe IDEAL,
Din teamă-acută de... insecte.

Janet Nică
2 martie 2013

SONET CĂLĂREȚ

Citeam sonetu-ți vagabond...
Văzând că mintea ți umbra,
Uimirea primă se dubla
Pe trupul meu cel pudibond.

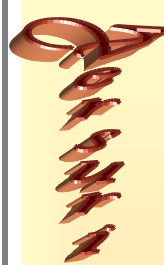
O, n-aș putea să te confond
Cu alții! Lirica dambă
Ce gângurește: bla-bla-bla!-
(eu sunt brunet!) mă face blond.

Dar mi-ai ghicit perfect dilemul.
Eu călăresc, ades, POEMUL,
Mai bine zis, oricare vers.

Când șaua vrui s-arunc pe-o RIMĂ,
Urlără toți că e o crimă
Și mă făcură chiar... pervers!

Janet Nică
2 martie 2013

Ștefan Radu MUȘAT

Epigoni nu suntem noi...

Nimic nu-i dumnezeiesc
Pe pământul strămoșesc.
Ies călăii din țărână,
Pârjolind glia străbună,

Într-un iad nepământesc,
Farisei ne jecmănesc...
Plângi măicuța mea cea bună,
Plânge patria română!...

Nici cenușă-n vatră nu-i,
Să mă plâng, eu nu am cui.
Au lăsat numai durere,
Nu mai am nimic a cere...

Farisei, străini mărunți,
Ne-au luat aurul din munți,
Codrii albaștri și izvoare,
Le-au tocmnit în buzunare.

Epigoni nu suntem noi,
De hulim acești ciocoi! ...
Neamule, de-aceiași mumă,
Ai vândut țara străbună! ...

Dialog cu Eminescu...

Am venit aici să-ți spun,
Dumnezeu, azi nu-i român.
Dacă-ai știu cât îmi lipsești
În izvoare românești...

Lacul Tău a fost furat,
Teiul falnic s-a uscat.
Locul Tău pe care-l știu,
A murit în nostalgii.

Mă-nfior și simt cum tremuri
În vâltoarea ăstor vremuri.
Ești Tu oare neînțeleș,
La mijloc de codru des?...

aș vrea să plâng, să mă jelesc
dar jalea mea e-n tine
tu plângi - neputincios privesc -
de ce doar tu, străine?...

străin îmi ești și frate -ți sunt
eu sunt aici, neomenesc,
dar strig din amorțit mormânt,
să știe neamul românesc;

mărunți haini, ai mei ciocoi,
nu vor a ști ce-nseamnă sfânt...
au luat și pielea de pe voi,
și sunteți jalnici pe pământ...

Eroii mei, uitați străbuni,
S-a stins și doina din români!...
Sara-i goală, plânge-n în mine,
Mihai plânge la Rovine...

Petru HAMAT

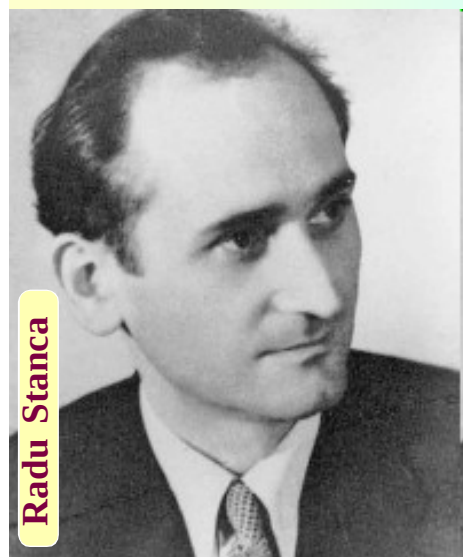
"CRITIS SAU GÂLCEAVA ZEILOR"

comicul de suprafață și spectacolul înscenării teatrale

Critis este piesa stanciană care construiește arta dialogului unui comic în trei acte, un text care propune duplicitatea între actul propriu-zis și subiectul care denunță intenția, în acea matrice acordată cu teatralitatea. Nu se face referire la înfăptuirea unei drame, ci se realizează actul discursiv prin prezența zeilor în structura condiției umane. Comicul de suprafață semantizează strategia pe care se construiește piesa, ceea ce reiese din funcția artistică propriu-zisă rămâne în sfera esteticului, relaționarea cu tema și perspectiva înscenării și spectacolul sunt cadentate de prezența simbolului, de posibilitatea de a alege între Aphrodita și *Critis*, dar și de dialogul și vicleșugul pus la cale de ceilalți zei. Piesa lui Radu Stanca ascunde, în substrat, identitatea conflictului, seriozitatea incipientă se suprapune apoi gesturilor personajelor și mimeticului, prin așteptarea deznoământului.

Critis dezvoltă, în proprietatea particularului, singularizarea sceptică a interpretării, textul și cadrul în care acesta se dezvoltă anunță o sintaxă a percepției despre conflictual și despre ceea ce se construiește sub mobilitatea strategică a poantei, o perspectivă stanciană care răstoarnă demersul artistic, *Critis* și Aphrodita amplificând această pseudo-„gâlceavă a zeilor”, anunțată în dinamica reflexivă a limbajului și imaginarului, concentrând, în subtext, funcția dramei. „Satisfacția vulgarizată” este instituită de Pallas

Radu Stanca

care, aflând de înfrângerea Aphroditei la un concurs de frumusețe, absoarbe momentul unei euforii neașteptate în fragmentarismul lui „de gustis”. Această subiectivitate a discursului construiește imaginarul prin reflexul de evanescență și prin complexitatea periodică a tematicii și viziunii, transmițând logica personajelor-eroi. Mărul discordiei, o tânără din Atena, *Critis*, constituie punct de pornire în baza căruia fragmentarea dinamicii și cursivității discursului se află sub indiscreta reușită a celei dintâi. Înfrângerea Aphroditei dinamitează colectivitatea zeilor, prefăcând comicul în spectacolul măștilor, izotopia redată de situația concretă și destinul care denunță starea personajelor aflate în strategia comunicatională a mesajului. „Gâlceava zeilor” este disputa acordată gratuit Aphroditei, este îndemnul la perpetuarea contextualizării piesei, prin condiția umană, prin ironia și umorul negru, pe care măștile stanciene le impun ca evaluare a concepției despre cauză și efect: „HERA: A căzut... adică, a ieșit ea a doua, dar asta se cheamă că tot căzută e, pentru aerele pe care și le dă când e vorba de frumusețea ei.

PHOEBUS: Nu-mi vine să cred.

HERA: Nici mie. Tocmai îi spuneam... (*Pallas abordează o mină teribil de satisfăcută.*)

PHOEBUS: Dacă e adevărat, înseamnă că oamenii care au ales-o a doua sunt de-a dreptul smintiți. Tiii, nemaipomenit!

PALLAS: Sau poate oameni de gust?!

PHOEBUS: Ce gust? Auzi, Aphrodita - a doua!...

PALLAS: Mă rog, *de gustis*...

PHOEBUS: Și cine a ieșit prima?

PALLAS: *Critis*. (*Victorioasă*) O tânără din Atena.

PHOEBUS: Înțeleg acum de ce ești atât de veselă, Pallas. Ai două motive.

PALLAS: Nu-i așa?

HERA: Ei, ce spui?

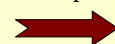
PHOEBUS: Am amuțit. Presimt că din asta o să iasă un scandal întreg. Tiii, minunat! Mai avem și noi ceva distracție prin Olimp. Că în ultimul timp, lăncezisem de tot. Dar eu, eu nu mă amestec. (*E evident că-l frige la degete să se amestece.*) Mare scandal o să iasă! Și pe drept cuvânt. Auzi, Aphrodita - a doua! Oricine ar fi *Critis* asta, îndrăzneala e nemai-

pomenită.

PALLAS: Ce, parcă oamenii au știut cu cine au de-a face?! Zeița era, mă rog, incognito. Cu atât mai mult înseamnă că decizia oamenilor e obiectivă. Mai zi ceva.” (Actul I, Scena 1)

Conflictul, care stă să izbucnească, distinge valențe ale comicului pentru că punctul incipient din care se pornește este unul banal, acela al înfrângerii Aphroditei la un concurs, fapt care provoacă o anomalie în desfășurarea teatrală, anume, se face relaționarea cu actul indiscret al complotului personajelor, apoi dezvăluirea identității fiecăruia, pentru ca întreg Olimpul să fie în scandal. Trăirea în acest spațiu devine agonie în sintagma estetică a comicului, stratagemă care sincopează tragicul, iar acțiunea umană și olimpiacă primește accente ludice, prin care se accesează stabilitatea și concesiă, pseudo-comedia dramei se propune, astfel, în imagologia schemei fictive. Iluzia care se joacă în Olimp sistematizează percepția și funcționalitatea textului, acordul, motivația și intenția eroilor de a deconstrui spectacolul înscenării, teatralul producând afect și efect pentru concretizarea conflictului dintre eroi. Semnificația dramei piesei este percepută drept finalitate a actului comprehensiv al diluării și intenției dejucate în înscenare, ceea ce se anunță în poantă este corpusul dramatic, metamorfoza pusă la cale de către Hermes și Hephaistos la cererea Aphroditei. Metamorfoza este împlinită la dorința Aphroditei de a o vedea pe *Critis* cârțiță, însă această perspectivă devine inducție a specificității în identitatea primară, expresie a unui gest văzut ca tragic, înțeles sub masca delimitată a comicului.

Comicul este intensificat în dinamica spectacolului a dorinței Aphroditei, iar ceea ce se metamorfozează este iluzia, speranța de a se vedea răzbunată pentru înfrângerea suferită, acordul cu genuinul și psihoza, alimentate de spectacol, rămân în afara scenei, în arbitrar și imagologie. Nerecunoașterea Aphroditei se explică prin incapacitatea umanului de a diferenția modelul suprem de imitație, astfel, obiectul determinativ este flexibil prin atitudinea și viziunea atenuate de pro-

gresia jocului și realizarea spectacolului substituției, comicul evidențiindu-se în finalitatea expresivă, în poanta tragi-comică. Râsul lui Phoebus este deconstrucție a imaginii tragicului piesei care intervine în corpul comicului, provocând dublarea identității personajelor. Metamorfoza lui Critis, un fel de osmoză a complexului și condiției umane, este împlinită de actualizarea imaginarului, de dorința de a evita cearta din Olimp, însă poanta stanciană, așa cum am afirmat, este evaluată la cote maxime, pentru că justificarea și anticiparea depind de semnificație și moralitate, de acel *gestus* care intervine pentru a elucida misterul, refutat în imitație, în condiția ce trebuie îndeplinită pentru realizarea subiectivității zeilor și obiectivității umane: „HERMES: Pe mine mă-ngrijorează toate certurile astea, nu ca pe tine. Tu cauți în ele râsul tău, eu aud în ele hohotul muritorilor pe care ni-i înstrăinăm. Ție ce-ți pasă! Ești adorat oricum, chiar fără să ridici un deget. Pe când noi, și mai ales eu, alerg de cu noapte și până dis de dimineață ca să-mi rostuiesc un fum.

PHOEBUS: Pricina e că prea le vezi pe toate în negru.

HERMES: Uite, și acum. Ce lipsă era de toată-ncurcătura asta? Cine naiba a pus-o pe Aphrodita să se amestece în întrecerea aceea nenorocită? Și dacă s-a amestecat, nu-nțeleg cum n-a izbutit. E cu neputință ca fata aceea, Critis, să o întrecă în frumusețe.

PHOEBUS: De bună seamă că nu.

HERMES: Atunci?

PHOEBUS: Explicația e simplă. Aphrodita e însăși frumusețea. Critis, o fată frumoasă doar. E firesc ca oamenii să nu recunoască decât imitațiile, nu și modelul suprem. Fă-te om, Hermes, și nu vei recunoaște pe Aphrodita. HERMES: Nu-i simplu de loc ceea ce spui tu.

PHOEBUS: Cunoști pe Platon?

HERMES: Îți râzi de mine. Doar nu crezi că am vreme de pierdut cu filozofi!

PHOEBUS: Ei vezi, de aceea nu pricepi.

HERMES: Oricum, ca să mă-ntorc la vorbele mele, mai bine era dacă Aphrodita rămânea în lumea ei. N-ar mai fi suferit nici ea, nici noi.” (Actul I, Scena 5)

Situația de caz este refăcută prin comic, dialog și intensitatea logosului. Se construiește, astfel, etosul stancian al paralaxei scenice, al forme care direcționează spațiul, în care urmează să se desfășoare actul indirect al piesei: „trăznetele” lui Zeus depind de context și de focalizarea ce se manifestă prin eroii însuflețiți, dinamica actului estetic fiind raștată perspectivei condiționate de afect, iar tensiunea este ludică, pentru că scenariul este unul care descinde într-un conflict al

transcendenței spre împlinirea în doxa. Obiectele care determină numirea unei gradări a personajelor înseamnă concesie făcută actului teatral, într-o subiectivitate ce ține de iluzia prin care se percep motivația, simplitatea mesajului transmis. Dreptatea pe care o cere Aphrodita ține de afect și de o dorință care se consumă în actul comunicării, pasajul este unul construit sub masca ironiei, dar și a unei iluzii care nu se răsfrânge asupra olimpienilor, ci se manifestă sub incidența unui posibil act al lui Zeus, care întârzie pentru moment. Este un acord între identități și iluzii, care nu se concep decât în limbaj și proiecție în realitate, discursul este adâncit de probabilitatea unei amenințări care se substituie mimesisului, așadar, asistăm la o implicare a celorlalți zei pentru clarificarea situației date. Se manifestă un fel de dorință și așteptare, de iluzie și răzbunare, într-un joc transparent al lucidității actelor, care au condus la abuzul unui statut și nerecunoașterea unei condiții umane și a frumuseții în starea ei pură, dar ascunsă în spatele măștii: „ZEUS (intră Zeus cu un pachet de trăznete în mână): Ei, ce e? Ce e?

HERMES: Zeus! Bagă de seamă! Ce vrei cu trăzneteale alea? Să nu le scapi.

HERA: Zeus! Aphrodita m-a insultat.

PALLAS: Papa, vrea să o ucidă pe Critis.

APHRODITA: Stăpâne, cer dreptate.

HERA: Îți disprețuiesc poruncile.

APHRODITA: Îmi apăr ce e al meu.

PALLAS: Te ia în râs fără rușine.

ZEUS: Liniște! Liniște!

PHOEBUS (într-un colț): Ha-ha-ha!

HERMES: Ești un mizerabil. Uite ce-ai iscat!

PHOEBUS: Eu? Eu n-am nicio vină.

HERMES: Parcă spuneai că o s-o ații pe Aphrodita. Când colo, ai adus-o.

PHOEBUS: Eu... să mă amestec?... Eu?

HERMES: Da, da! Tu! Nu te amesteci niciodată, dar îți bagi nasul în toate.

HERA: Ce stai ca lemnul de jertfă, Zeus? Fă ceva!

ZEUS: Liniște, liniște!

HERMES: Zeus, ai grijă de trăznete.”

(Actul I, Scena 8)

Aplanarea conflictului dintre Pallas și Aphrodita ține de concentrarea discursului teatral într-o finalitate a predispoziției comicului și a încadrării într-o situație care transmite nu numai mesajul, dar și valorificarea semnificației gesturilor lui Hermes și Zeus, piesa se înrădăcinează în fictiv și într-un construct al toposului stancian, specific reprezentării, care înlocuiește tragicul, cadența dramei, cu aspectul central al comediei. Rolul regelui este jucat de Zeus care se metamorfozează, iar Aphrodita va fi numită „frumoasa frumoaselor”, fapt care va dimensiona textul scenei spre o stratagemă de interior. Comunicarea suspendă într-un fel conflictul,

iar situația comică este de suprafață, momentul progresiei artistice, prin care se irumpe în estetic, ține de focalizarea în spațiul ideii de mit și perpetuarea acestuia în eveniment și iluzie. Comicul este desemnat de instinct, spectacolul înscenării propune variante de abordare a jocului care înseamnă reducerea la mască, dublată de umor și ironie, de anticipare a condiției artistice și, totodată, a mitului: „HERMES: Mai e că: dintre toate concurențele care ți se vor prezenta, tu o vei alege pe Aphrodita, și în ciuda seriei stabilite de juriul local, o vei declara «frumoasa frumoaselor». ZEUS: Aphrodita va fi-ntr-ale?

HERMES: Da! Chiar eu am să urc îndată în Olimp, ca s-o aduc aici. Bineînțeles, ea nu va ști cine se ascunde sub masca Regelui, după cum nimeni altul în afară de noi doi.

ZEUS: Iată motivul pentru care trebuie să ne grăbim. Ca s-o aibă în pază, Pallas a luat-o pe Critis aici. Dacă reușim să aranjăm lucrurile înainte ca Pallas să prindă de veste, anularea vechiului concurs se va petrece în liniște.

ZEUS: Dar dacă Pallas prinde de veste și în toiu alegerii ne pomenim cu ea aici?

HERMES: Atunci, pur și simplu, îi vei trece protejată cu vederea. Nimeni nu va îndrăzni să cârtească. La naiba! Ești Rege doar!

ZEUS: Apoi?...

HERMES: Apoi vei pretexta niște afaceri urgente și te vei întoarce.

ZEUS: Nu rămân de loc?

HERMES: De loc...” (Actul II, Scena 4)

Intervenția lui Phoebus provoacă reacțiile în lanț și mobilizează structura discursului comunicării și gestică personajelor, aducând, în planul progresiei, imaginile finale ale reprezentării comicului de suprafață și instinctul desemnat prin asumarea și promisiunea de rezolvare a situației conflictuale dintre Pallas și Aphrodita. Motivul principal al aplanării este revenirea la ludic, la imagistica jocului, complementar evoluției scenice, astfel încât secțiunea suplimentară a modelării să rezume intenția și sintaxa teatralității, a condiției de ermetizare a judecății fiecăruia dintre personaje. Implicarea lui Eros, în demascarea eroilor, intervine în sensul de a elucida morfologia actului discursiv dramatic, subiectul și tematica, propuse în realizarea transpunerii imaginilor în câmpul estetic și semantic, demitologizează eroii olimpieni prin reprezentarea lor în ipostaze hilare, într-o comedie halucinantă de a resuscita trecutul. Piesa analizată amplifică demascarea personajelor, implicarea acestora, în fiecare moment al reprezentării, desemnează artificii estetic spre comic, spre modelarea celui debut al unei pseudo-drame a comediei umane și mitice.

Alegerea „frumoasei frumoaselor” nu ține de hazard, ci este dovedită de organicita-

tea spectacolului umoristic. Situațiile inițiale complică fenomenul estetic al artei logosului, schema imaginarului dezvăluie identități complementare realității ce se desfășoară în umbra mitului, rolul pe care îl joacă fiecare personaj este redat de efectul comic. Cel care încurcă lucrurile este și cel care le rezolvă, ceea ce însă denaturează starea lucrurilor și situațiilor este perfecțiunea momentului ales. Cu ajutorul lui Eros, Phoebus readuce liniștea în Olimp, „gâlceava zeilor” rămâne justificată de consubstanțialitatea comicului, punerea în abis a gesturilor, dar și a matricei dramatice se datorează filonului piesei ce individualizează receptarea simetriei estetice și a variabilității ludice, fie prin acceptarea poantei, fie prin construcția unui alt mit. Înțelegem o stare, prin care se analizează acea determinare și fuziune a obiectului estetic, cearta zeilor, sub incidența comicului de suprafață, cu subiectul artistic, finalitatea discursului dramatic, rezumată în substratul teatral prin revenirea la liniștea olimpică, la statutul unui complex supus transcenderii prin intuiție și reflecție:

„HERMES: Bine că n-am pus niciun preț pe cuvintele tale. Altfel...

PHOEBUS: Altfel, ce?

HERMES: Altfel, aș fi fost nevoit să recurg la alte mijloace ca să te fac să-ți ții angajamentele.

PHOEBUS: Află că eu mi le țin întotdeauna.

HERMES: Mă faci să râd. Vezi-ți de treabă!

PHOEBUS: Îmi și văd! Aoleu!

HERMES: Ce e?

PHOEBUS: E că noi sporovăim aici, și timpul trece. Ar fi trebuit să apun demult.

HERMES: Ce spuneam eu?! Vezi cum te ții de treabă? E miezul nopții, și tu ești încă pe cer.

PHOEBUS: Dragul meu, în fond, nu face nimic. Cel mult, această întârziere a mea va provoca mâine o înfocată dispută între astronomul cetății și poetul comic ieșit să se plimbe prin for.

HERMES: Da! O dispută care va sfârși, de bună seamă, cu o nouă teorie asupra poziției tale în cosmos.

PHOEBUS: Sau cine știe, poate, cu o comedie în trei acte, în care vei fi gura și tu!”

(Actul III, Scena 13)

Comunicarea devine în piesa lui Radu Stanca, *Critis sau Gâlceava zeilor*, forma de răspuns la tensiunea din debut, ceea ce însă provoacă starea comicului este perspectiva ludică a determinării personajelor și interacțiunea care scindează profunzimea textului, a rolului pe care fiecare personaj îl joacă, strategia picturală și normalitatea situațiilor, precum și fluxul verbalizării, într-un construct spre esențializarea conceptului de modelare și conceptualizarea ficțiunii dialogului.

Florin MĂCEȘANU

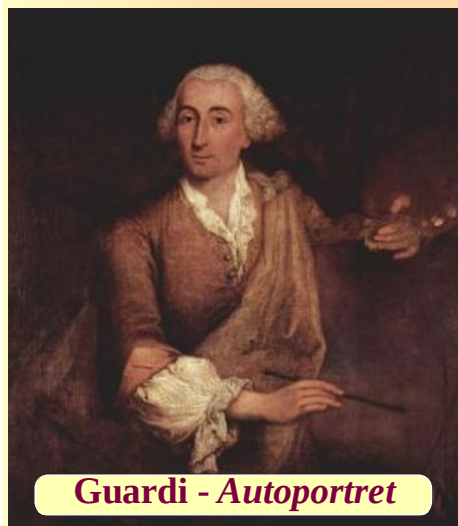
Picătura de pictură

Francesco Guardi

Francesco Lazzaro Guardi se naște la 5 octombrie 1712 în Veneția. Împreună cu frații săi, Niccolo și Gian Antonio, fiii pictorului Domenico, este considerat ca fiind unul dintre ultimii practicieni ai Școlii clasice de pictură din Veneția.

În atelierul familial, unde a trăit modest, execută comenzi de toate soiurile și, cum se lucra în comun, după vechiul obicei meșteșugăresc, opera lui personală este greu de reconstituit; și azi ne întrebăm dacă nu cumva îi revine fratelui său mai mare, Gian Antonio (1699-1760), principalul merit al revoluției *guardiene*. Căci e într-adevăr o revoluție, și totuși acești artiști au fost atât de puțin remarcați, încât Francesco a intrat, în plină maturitate, ca ajutor în atelierul lui Canaletto și ale lui Marieschi; multă vreme a pictat după gravurile altora și a furnizat copii la cerere. Abia mai târziu, mai ales după moartea lui Gian Antonio, s-a mărginit doar la *vedute* și doar la bătrânețe a dobândit o oarecare notorietate.

Guardi - Autoportret

Francesco Guardi a fost ultimul cronicar al sărbătorilor și ceremoniilor venețiene. Peste 100 de opere, provenind din instituții italiene și străine, reface evoluția unuia dintre artiștii cei mai interesați ai Italiei secolului al XVIII-lea.

În *camele vedute* de după 1760, pe care Guardi le lucrează singur, opoziția față de arta unui Canaletto este totală; în locul stilului exact, conștiincios și liniștit, preocupat de structura regulată a formelor, avem evocarea unor feerii trecătoare. Compoziția este atât de nouă și îndrăznească, în extrema sa economie de mijloace, încât farmecul ireal al lui Guardi, nu se explică prin nici o formulă.

Cele mai importante lucrări finale ale sale includ *Doge's Feasts*, o serie de 12 pânze celebrând ceremoniile ținute în 1763 pentru alegerea lui Doge Alvise IV Mocenigo. În 1782 a primit o comandă de la guvern de 6 pânze pentru a celebra vizita arhiducelui rus în oraș. Guardi lucrează pentru „a-și câștiga pâinea”, spun biografiile săi. Moare sărac în 1793 și cade în uitare.

Opera lui a fost redescoperită abia către jumătatea secolului al XIX-lea, în Franța, grație interesului acelei perioade pentru rococo. Atmosfera romantică a creațiilor lui, care exprimă pregnant *fuga timpului*, sentimentul unei sărbători care se sfârșește și al unei glorii care se stinge au contribuit în mare măsură la acest succes târziu al artistului. Sensibilitatea venețianului pentru efectele de atmosferă, pentru irizările norilor și apelor, paleta lui foarte personală, omogenă și argintată, factura liberă, cu o tușă extrem de vie, sugestivă și chiar eliptică în figurarea personajelor au fost extrem de apreciate în perioada impresionistă, Guardi intrând în rândul precursorilor modernității artistice.

Livia CIUPERCĂ

DE-ALE TIIMPULUI PREZENT!

Destin

O salcie a adăstat, nu știu, și nici nu vreau să știu cum, pe coasta unui deal, impropriu loc pentru un arbore - ce-n a sa geneză - iubește umezeala, linul loc, briza și unda-nlăcrimată a apei, uneori, și undița pescarului - mereu, calm, întru așteptarea, s-ar zice, a peștișorului aurit. Ei, uite-așa, blânda făptură se vru ea liberă, și-n largul ei. Stăpână peste fire. De-acolo, din înalt, avea priveliște sorindă, larghețea gestului prelins spre orice orizont. Nu m-aș mira să cred că-n minusculii căpșor, ea planuri multe... multe... zămislește. Până-ntr-o zi, când, un fuior de nor zdrențaros și-ntunecat cuprinse cerul. Și, însoțită, peste-acea zare, de-o arătare hulpa-vă și fioroasă, porni un vals tornadă, cumplit de dușmănos. O, Doamne! Într-o clipă fu și nu mai fu. Prăpăd. Speriată, din hruba sa solară, o rază de lumină vru să-mpace firea. Se așternu peste înalt, cuprinde acea coastă a dealului sălcui, dar... Doamne, ce rămase-n urma norului înfrățit cu cea furtună? Prăpăd. Și blânda rază coborî, încetișor, și lin. Se apropie. Biata făptură sălcioasă, abia mai respira. „Ce faci, tu, draga mea? Te simți tu bine?” „O, pui de rază argintată, eu mor, nu vezi? Sunt prea rănită. Mi-au rupt vrăjmașii trunchiul prea firav. N-au vrut a mă ocoli, n-au vrut... n-au vrut...” Și-n mângâierea binecuvântată-a razei preadivine, epuizată, își dăruia ultima suflare înaltului zenit, iubirea ei tăcută.

O epistolă epistolată

O doriți? O așteptați? Să nu-mi spuneți că nu vă bucură primirea unui mesaj, că nu vă cred! Unde-mi sunteți, prieteni? Sau neprieteni? Dați-mi un semn de viață! Că de... neviață suntem noi sătui...

Da, și uite-așa, o ființă dragă mie îmi vorbește despre o trăire de-a sa. Eu, pe cuvânt, nu sunt indiscretă, nu dezvălui secrete, dar de această dată - nu pot lăsa sub tăcere ceea ce buna mea prietenă mi-a scris. E vorba de o experiență, normală, paranormală? Nu - dar o putem defini pur și simplu - experiență.

Dumneavoastră, prieteni, veți decide... ce și cum... Să ascultăm:

„În mod cert, o lectură deschide calea spre o altă lectură... și tot așa... inima-ți înfloarește întru cunoaștere - balsam pentru suflet. Și iată cum, într-o Zi, cu Soare (așa-mi place mie-a zice) avui fericirea să deschid o carte. Doamne, dar ce carte: **În căutarea sensului pierdut**. Autorul - un prestigios profesor universitar, un psiholog de marcă, Dumitru Constantin DULCAN. O minune de om!...

O lectură plăcută și extrem de utilă, care se cere însoțită de un creion - musai ascuțit, pentru că naște fișe (nu fițe - am scris corect, soro!), multe fișe, întrebări, căutări, lămuriri sau/și paralămuriri.

Ei bine, totul bine și frumos... de instructiv, până facem cunoștință și c-un **Testament**. Da, nu te mira! Nu un testament oarecare, ci *Acela* redactat de prof. dr. GHEORGHE MARINESCU (1863-1938), la 1938. Ce-am simțit, atunci, după lectură, mă-ntrebi? Buchet întru fericire surprinzătoare. Ce mai! Ceasornicul meu interior s-a vrut introspecție... Și iată, dedublarea spasmatică a două trăiri care se înfrățesc, lămurindu-se, abia acum. Vezi, nimic nu rămâne-n viața asta neexplicat, nelămurit, neplătit etc. Retrăire necosmetizată.

Pe de o parte, fericire, pentru că, intrând în spitalul care-i venerează numele, și pe care l-a creat (se întâmpla cu mulți ani în urmă), o mamă a simțit mâna protectoare a doctorului care - din Înalt - a protejat un suflet chinuit de suferință (de mână cu fiul accidentat de o mașină, ajutată cu bani de tren de colegii de serviciu) și-a găsit, în acel loc liniștea și împăcare (cât Domnul a crezut a merita!), ajutată, ca din senin, de medici și asistente, care nu o cunoșteau... Și-a reține, vă rog - înaintea zecilor de cazuri care așteptau acolo... cu lunile...

Pe de alta, surpriza, de a i se confirma măreția sufletului unui om *Ales*, pre numele său pământean, Gheorghe Marinescu. Și iată ce glăsuiește acest **Testament**, draga mea. Citește și vei înțelege formularea mea *fericire surprinzătoare*:

«Nici o floare, niciun discurs. Acei care

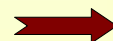
m-au iubit să întrebuințeze banii pentru copiii săraci și vorbele bune pentru a încuraja pe cei suferinți. Să nu se uite că cei care trăiesc în lipsă și chiar în mizerie sunt prea numeroși, că cei îmbogățiți prin mijloace neonestе trăiesc într-un fel sau altul din exploatarea celor ce muncesc. Plecând în lumea din care nimenea nu s-a întors, n-aș voi să supăr pe nimeni, dar adevărul trebuie spus; prea multă nedreptate este în blagoslovita Țară Românească. Ea este datorită ușurinței sau grabei cu care s-au delegat problemele vitale ale patriei, lipsei adevăratei educații cetățenești și sentimentului datoriei; ambițiuni trecătoare precum și un orgoliu imens, au dat naștere la multe anomalii sociale. Cine le va îndrepta? Când oamenii politici sau guvernării noștri vor îndrăzni să privească în față cruda realitate și își vor da seama de greșelile făcute? Prof. Dr. Gh. Marinescu. București, 12 mai 1938».

„Aștept cu nerăbdare impresiile tale, nu spre mângâierea stării mele, ci spre elucidarea unei alte experiențe trăite chiar de tine. Cu drag, Andraga”.

Curiozitatea unor învăliuri

Suntem atrași, magnetic, de paginile de amintiri, care recompun timpuri apuse, din dorința de a vizualiza atmosfera unor încorsetări dramatice. Suntem flămânzi după descriptivul unor timpuri, timpuri... pe care ni le imaginăm *de poveste*. Da. Ni le imaginăm, dar nu au fost deloc timpuri *de poveste*, având în vedere războiul, contrările diplomaticului, abuzuri și nedreptăți, învăliuri orgolioase, boală, suferință, moarte.

Dacă aceste pagini memorialistice au fost scrise în perioada dictaturii comuniste, citindu-le, cu atenție, ce vom constata? Memorialiștii sunt precauți (întrucâtva). Se cred și nu se cred în intimitate. Conștientizează pericolul, deși vor (re)ușesc să-și mențină acea luciditate și precauție a moralității lor genetice. Și-atunci, învăluie într-un vesmânt de o așa noblețe gândurile lor, încât prin firele

țesute cu delicatețe ale frazărilor distingem (mângâiem nostalgic) filoane de nestemate care sângerează încă.

Sunt pagini de memorialistică scrise într-o perioadă urgisită de blestemata cenzură [O cenzură realizată de niște minți infirme, fricoase și mutilate de urâtenia imoralității]. Sunt pagini de memorialistă, pe care le savurăm acum, cu nesaț, determinându-ne chiar să citim printre rânduri. Sunt pagini de memorialistă care, dacă nu le-am fi avut, am fi fost și mai săraci decât am fost jumătate de veac. O, și acum vorbim de sărăcie, dar într-un alt context, care nu este deloc complicat de explicat. Dar ce să facem, dacă la noi, în România, cum nu a fost un Nürnberg (și care s-ar fi impus), e firesc să ne batem cap în cap în principii, nedorindu-se a se limpezi apele moralității!

În unele cărți de memorialistică create mai ales, după '45, recunoaștem frazăări atât de delicat și cuminte ticluite, încât să dea aspectul de cumințenie, detașare, precauție. Realitatea era (cu trimitere la perioada 1945-1989) că disciplina impunea o anumită *cumințenie*, tradusă prin *supușenie*, iar această supușenie implica - *nolens volens* - adaptarea unui principiu numit „*modestie*”. Acest principiu al „*modestiei*” dăinuie (e valabil) și astăzi, pentru anumite caractere, firește. Ei bine, astăzi, acest principiu a îmbrăcat hlamidă diplomatică, pe două planuri (care se intersectează perfect): „*modestie*” - cu sensul de retragere în propria carapacea, pentru a nu atrage atenția (a se citi: invidia, din juru-le); iar pe de alta - o „*modestie*” a nedatului în „*vileag*” (termen preluat de la Hans Magnus Enzensberger, și de la care s-a inspirat și-un alt multilat al sorții, Alexandru Dragomir).

Curioase-s învăluirile acestor timpuri, ce vor deveni și ele, firesc, *de poveste*!

Filă de calendar

Se zice că distinsul 2014 este anul cu viața 7. Așadar, multe bune-avem sau n-avem a îmbrățișa. Până una, alta, să vedem cum: la Galați, apele Dunării s-au retras, special, ca să ne arate grinzile din lemn implantate în elemente metalice ale portului de acum patru secole; manelele au agresat pe turiștii din Râncă; pe străzi britanice, alcoolul dansa-n venele unor rebele-nebelle; cenușa unui mare regizor își cere odihna-n Bellu Militar... și-o întrebare: pe când un festival al urnelor... tot a devenit o modă preistorică?!; bătele din Ruginoasa au vrut să-i bată pe mascați, dar s-au opus jandarmii și polițiștii; ceaiul de tei nu se vrea sorbit de nichibrandul ieșean; nutriționiștii înoată în aluatul producătorilor măsluitori... întru protecția consuma-

torilor, iar Hidroelectrică se clatină-n barca privatizării - sireaca!... Oricum, mult curaj, dragilor, credință și bună sporire - și - savurați (din când în când... până când?!) gogoșa euro - sau - luați aminte! Fulgerul și trăsnetul se vor mesagere-avertisment întru Dreapta Credință, de la Tatăl Ceresc, către lumile acestei planete, frângând - cu ce scop oare?! -, un deget (sau mai multe?!) de la Prea Sfânta Mâna Dreaptă a Mântuitorului Iisus de Rio de Janeiro, de pe muntele Corcovado. Dar, până una-alta, prietenoasa vulpe, care se lasă hrănită de doi pescari ruși ne dă curaj de a spera că-n acest an vom fi ceva mai prietenoși. Și, dacă s-a mai păstrat ceva, cumva, prin tolba minților noastre... și puțină toleranță, n-ar prisosi nimănu. Ce ziceți?!

Nedumeriri

Cică 20 ianuarie ar fi proiecția celei mai stressante zile din acest debut de 2014. Așa se explică (oare?!) cumulumul de întrebări întrebătoare care au uimit planeta... doar în câteva ore?! Maică sfinte! Și uite-așa deschidem pagina de internet... și ce aflăm? Marius Tucă are mari probleme cu dragostea. Distinsul domn ar vrea să-i contureze portretul, dar... nu îndrăznesc să spun că n-are talent... pictural... Doamne ferește! Nici nu spun că nu s-a întâlnit vreodată cu distinsa cocoană simandicoasă, vulcanică și foc de pretențioasă. Ba, dimpotrivă. Atunci de ce se întreabă maestrul „*cum este dragostea?*” Poate doar așa, s-auzim noi și să ne lamentăm în numele domniei-sale. Mai știi? E, alo, distinso, arăta-te! Proiectează-te pe orbita „*Jurnalului Național*”! Hai, repejor! Sulemenește-te, dichi-sește-te și... urcă scările, la etaj, în corpul X (secret strategic) al fostei „*Case Nescănteiate*”, într-n redacție, caută cabinetul directorial și... cioc! cioc!... vezi și tu... ce și cum!... Poate te proiectează *șeful* pe prima pagină, așa *bellă* cum ești! Noi știm prea bine cum arăți, cum te porțuți, cât ești de... - așa și pe dincolo -, că nu te dă modestia afară din casă, ci viceversa... Tu le-ai dat papucii atâtor *inimioare-inimioare*... Ohoho, de mulțor poveste!... Și potolește-i curiozitatea omului, nu-l lăsa să se mai frământa atâta! E păcat!... Mare păcat!

Guardi - Incendiu

Stejarel IONESCU

frivola

s-a risipit cerul prin stele
și noaptea pare tot mai brună
prin poduri cântă cucuvele
și eu îți spun iar, noapte bună,
tu, ca o vampă frivolă
ai luat fuioarele de fum
ți-ai pus pe cap aureolă
și dragostea ai făcuto scrum,
străin îți sunt, străină îmi ești
n-am să te caut chiar de ai vrea
până ce-n viață nu plătești
iubirea mea de tinichea,
eu, pradă am să te dau la lei
și chiar la șerpi sau la reptile
apoi otrava mea să o bei
când te iubești cu trei gorile,
și din frivolă precum ești
tu, ai să-ți pierzi virginitatea
și ai să înveți cum să iubești
aflând în stele jumătatea.

moartea e în haos

e moartea oare necesară?
avem noi hohote de răs
când bem câte o cafea amară
și ne trezim cu moartea în vis,
ne zugrăvim din nou albastrul
cu părul smuls din bidinea
și călărim un cal sihastru
pe franjuri zugrăviți de stea,
mai trece o blondă, o brunetă
opinia publică e în haos
eu plec spre moarte cu o șaretă
și vieții-i dau din nou repaș.

femeia mării

sălbatic este țărnul, precum este o femeie
care sărută marea în fiecare zi,
își dezgolește pieptul de unde scoate
o cheie și grele uși deschide cu moarte-n
insomnii, cu sânii goi apoi,
sărută din nou marea
se năruie sub valuri și fuge în adâncuri
și trage sfoara nopții apoi închide zarea
și păsările mării se ascund din nou
în smârcuri, femeia nopții apare
cu sânii dezgoliți și-aruncă rochia în mare
cu noaptea în interior apoi pe valuri pleacă
cu o lume de smintiți
și leagă răsăritul cu marea de un nor.

Virgil RĂZEȘU

Scrisoare deschisă

ȘAPTE PENTRU ETERNITATE

Cine n-a lăcrimat citind poezia lui Coșbuc „Trei, Doamne, și toți trei”?! Își plângea, bătrânul, feciorii căzuți în luptă împotriva turcilor. Dar se împăca cu gândul că Dumnezeu îi luase băieții, speranța zilelor sale, pentru țară, pentru pământul din care răsariseră ca niște brazi.

Cum să nu lăcrimăm pentru cei șapte care au înfruntat, nu mișelia turcului, ci propria noastră netrebnicie? Și nu e vorba de o netrebnicie, pur și simplu, ci de una organizată, făloasă și plină de ifose, bine pregătită pentru timpul în care nu se petrece nimic. Că altfel...

Cineva ar putea spune că vinovat ar fi numai și numai pilotul care ar fi trebuit să nu pornească cu un aparat dovedit cu probleme și pe o vreme potrivnică, ori să-și fi întrerupt drumul la Sibiu. Și poate că așa este. Dar cum ar fi putut proceda pilotul acela încercat altfel decât a făcut-o, când era dominat de conștiința că drumul lui însemna salvarea unor vieți? Și-a pus speranța în propria îndemânare și în Dumnezeu. Care a hotărât altfel.

S-a întâmplat ce s-a întâmplat. A survenit momentul de cumplită cumpănă, clipa în care o puzderie de instituții, oameni și conștiințe trebuiau, aveau datoria, erau plătite să intre în acțiune, să se trezească și să nu-și găsească liniștea până nu dădeau de capătul drumului lor, până când nu aveau siguranța că și-au împlinit datoria și pot răsufla ori reveni la ceașca de cafea sau de ceai pe care o abandonaseră. Aveau cum, aveau ca ce, aveau o multitudine de variante la care ar fi putut apela, pentru ca ceea ce s-a întâmplat să nu evolueze către o catastrofă. Dar au lăsat-o la voia întâmplării, fiindcă tuturor celor implicați le-a lipsit simțul datoriei, al profesionalismului și, mai ales, omenia și conștiința propriei lor importanțe în numeroasele verigi ale lanțului întreg, preferând să lase ceea ce depindea de ei și de munda lor, pe alți umeri, pe alte răspunderi. Nici nu trebuiau să părăsească biroul sau fotoliul pe care stăteau.

Din nefericire, toată istoria poartă izul atâtor alte întâmplări din spațiul românesc, din societatea noastră, pretins modernă, eu-

ropeană. Evoluată. Nu uitați că totul a început și s-a petrecut în plină zi de lucru, când serviciile erau în timpul programului, fără scuza că au rămas pe seama „ofițerului de serviciu”. Dar s-a acționat ca în junglă, o junglă a neputințelor și a indiferenței condamnabile, în care ne aflăm.

S-au achiziționat aparatură și mijloace costisitoare care ar fi trebuit să acționeze prompt și fără greșală. Nu se poate ști (poate se va afla!) dacă ele aveau calitatea prețului plătit ori nu era decât o afacere bine mascată, dacă totul funcționa la parametrii cunoscuți, dacă se făceau periodic exerciții de simulare a catastrofelor, dacă... dacă...

Primul ministru a numit (are conștiința împăcată!) un șef de celulă de criză, ales cam la întâmplare, doar ca să fie, fără experiența situațiilor de criză, probabil după principiul „văzând și făcând”. Iar puzderia de organisme, ROMATSA, Poliția, ISU, SRI, Armata, rețeaua de telefonie mobilă, prefecturile și câte altele, au procedat identic. Au lăsat pe alți umeri propriile lor sarcini. Sigur că se vor găsi justificări, va fi invocată litera legii, foarte probabil și ea idioată și discutabilă ignorând, condamnat și neiertător, propria menire : s-o facă alții! Singura lege de care era nevoie, Legea Conștiinței, adormise. Somn adânc, fără vise. Din care n-a mai putut fi trezită. Tocmai la momentul catastrofei.

Nu vă faceți griji, nu se va declanșa valul de demisii de onoare, cum ar fi drept, pentru că ar trebui să înceapă cu primul ministru, cu tot cabinetul și puzderia de șefi de departamente și servicii, îmbuibăți, bine plătiți și cu mașina la scară. Toți își vor exprima regretul că istoria s-a petrecut în timpul mandatului lor (splendid, felicitări domnule Radu Stroe, dacă era pe vremea lui Tăriceanu sau Boc n-ați mai fi avut ce regreta!), prefectii celor două județe încă se vor mai întreba pe al cărui teritoriu s-a produs nenorocirea și, probabil, că se va găsi vinovată vreo secretară care se duse să-și facă nevoile și a ratat telefonul capital.

S-ar putea spune : „au murit DOAR doi.

Puteau să moară toți șapte. Trebuie să privim și partea bună a lucrurilor. Este, totuși, un succes, de care nu se poate face abstracție”. Vor urma, domnilor, și alele, fiți fără grijă. Nu e prima oară când se întâmplă așa ceva. Orice analiză, oricât de serioasă și bine documentată nu va folosi la nimic și nimănui. Ne-am speriat puțin cu seria de cutremure mici care anunță altele devastatoare. Este în firescul lucrurilor. Am dat ceva semne că vom face și vom drege, vom pregăti populația și instituțiile dar am abandonat repezător și definitiv.

Rădăcina răului este prea stufoasă, prea adânc înfiptă în pământ, în profilul modern și european, globalizat, ca să mai putem pretinde că suntem evoluți. Nu noi suntem evoluți, ci pădurarii și țărani aceia neșcoliți, din vârful muntelui, care au acționat în virtutea singurei legi moștenită de la părinți, pe care o știu și o cultivă: legea omeniei. Până și faptul că și-au dat de pe ei hainele, că și-au scos căciulile în vreme de iarnă și că au pândit ca victimele acelea, care nu erau ale lor, să nu cadă pradă animalelor sălbatice, are o valoare colosală, de necuprins, valorează mai mult decât titlurile și agoniselele atâtor funcționari nedemni și incapabili. Din nefericire, cu sutele.

Domnule prim-ministru, a-i numi eroi pe cei implicați, ar fi o eroare! Pentru simplul fapt că nu și-au dorit-o. Puneți mai degrabă, să se întocmească o „Listă a Rușinii Naționale”, cu numele tuturor celor care n-au făcut mișcat un deget pentru semenii lor. Nu uitați să vă rezervați primul loc!

Șapte pentru eternitate! Doi dintre ei au pășit în ea. Păcat pentru viețile lor, curmate înainte de vreme. Ceilalți vor rămâne marcați pe viață. Nu este posibil altfel. Dar nu am nici cea mai mică îndoială că după ce se vor însănătoși – cum le dorim, din suflet - nu vor ezita să pășească iar pe cărările salvatoare de vieți. Chiar cu conștiința că lucrurile s-ar putea repeta.

Ce păcat că sunt tot mai puțini cei care cunosc, știu ce înseamnă conștiință și acționează.

...Despre

Beatrice
Silvia
Sorescu

Lumina din cuvânt

Beatrice Silvia Sorescu nu se află la primul volum de versuri. Experimente lirice și realizări - își găsesc expresia în creațiile anterioare: *Starea din clipă*, Editura Sitech, Craiova, 1996; *Eu-Tu*, Editura Spicon Tg.-Jiu, 1998; *La țărnuț pleoapei*, Editura ROMTPT, Craiova, 2002; *Concert în Si bemol*, Editura Contrafort, Craiova, 2007; *Vârtej șoptitor timpului*, Editura NEW-WEST, Tg.-Jiu, 2008; *Din basme coborând spre noi*, Editura New-Est, Tg.-Jiu, 2009, și *Rădăcini cu mirări și miresme*, Editura Măiastra, Tg.-Jiu, 2008. Toate constituie adevărate arii afective în mijlocul cărora poeta trăiește intens și mănăiește cu multă sensibilitate instrumentele poetice.

O desprindere treptată de modele clasice, deși - metric și prozodic - fiorul liric se regăsește în structurile versurilor. Impulsurile mitice Euterpe se întruchipează în succesive și inedite metafore.

Beatrice Silvia Sorescu moștenește un anumit cod genetic. Bunicul, după tată, Ștefan I. Sorescu, scrisese versuri, vădind o sensibilitate și o imaginație aparte. Același flux liric, daimonic în esență, va îmboldi și pe succesori - autorii unor volume de versuri (și nu puține). Deci acest impuls, nedefinit conceptual, îl regăsim și în cazul de față.

Inspirația și imaginația - două componente de bază în procesul creației!

Eros, cu ecouri și mantii rustice! Un *nescio quid* al trăirilor, aflate în cumpeni de nebănuite contemplații, magia unor reverii neoromantice. Considerăm că *eul* poetic există, cum, ideatic, versul, la rândul-i, rămâne viabil.

George NICOARĂ

Sub semnul Euterpei

Beatrice-Silvia Sorescu clasicizează. A clasiciza, liric intuind, presupune un anumit mod de abordare în spațiul creației:

1. Prelucrarea unor motive la nivel metric și prozodic, deci a unor trăiri ideatice și afective;

2. Folosirea lor doar ca modalități de construcție în tiparele unor poetici normative.

În esență, un nou impuls către configurări în arii estetice.

Voci feminine, anterioare, din câteva literaturi, vibraseră, deseori, în cadrul unor false iluzii în zona imaginarului. Condiția de bază în actul creației este însă originalitatea.

Beatrice Silvia Sorescu clasicizează, dar nu imită. Ea se detașează de modele, impunând propriile trăiri printr-un alt limbaj figurat. Ovidiu și Horațiu, în epoca lor, clasicizau. Ei nu erau străini de tradițiile literare, dar, în structurile lor poetice, rămăneau ei înșiși. Eminescu, în anumite poezii, poate fi raportat, de asemenea, la operele unor scriitori greci și latini - Horațiu, Propertiu și Catul. Nici în acest caz, nu poate fi vorba de un *mimesis*. El este, mereu, altul!

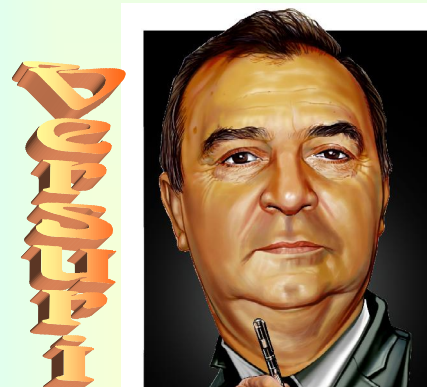
Beatrice Silvia Sorescu, în poeziile pentru copii, aparent deconceptualizează, lăsând porți deschise unui anumit mod de înțelegere. Ea folosește mijloace originale de abordare a motivelor. Sunt retrairi cu esență educativă, încât, după opinia noastră - *meo iure* - limbajul metaforic, plasticizant, fascinează. O imaginație aparte, la nivelul unui spirit novator.

Este necesar ca poeta, prin cultură și impuls daimonic, în viitor, să se detașeze mereu, de tradiții, în sensul cultivării propriului eu.

Poeziile Beatricei Silviei Sorescu, cu o ascendență ereditară, în familie, evoluând sub semnul mitice Euterpe, răspund unui deziderat estetic. Un *nescio quid femineum* în succesive structuri lirice!

George SORESCU

Uiorel MARTIN

Nerostite zăpezi

Sonetul îmi vindecă rănilor când
Tăișul vieții adânc mă înseamnă.
Cât galben de frunze în vântul de toamnă!
Sub talpă scrâșnește pământul flămând.
Vicleană, secunda încet mă condamnă
La pacea din firul de iarbă plâpând,
Zăpezi nerostite îngheață pe gând,
Ideea să caut cuvânt mă îndeamnă.
Când maluri brăzdate se schimbă la chip,
Rămâne în urmă un pumn de nisip
Și nu știu, prin veacul ce macină dor,
Cu râuri ce curg înapoi spre izvor,
Ce munte de piatră sau rază de stea
Păstrează vreo urmă din trecerea mea.

Lacrimă de floare

E viața repetare de-nceputuri
Și nu știu dacă merită trăită,
Când fiecare clipă chinuită
E ca o sinucidere de fluturi.
Te perpeleşti ca peștele pe plită
Și scoți nămol din veninoase ciuturi,
Când florile iubirii ți le scuturi
Într-un amurg de toamnă ruginită.
Încremenit pe ciobul tău de stea,
Tu ai doar libertatea de-a răbda
Și-a te preface-n pulbere și vânt,
Plămadă-a lui nimic și niciodată,
Tu, izvorât din dragoste curată,
Ești lacrimă de floare și cuvânt.

Veac târziu

Scriu pe lună nouă ca la-ntemeiarea
Firului de iarbă din pământ și nor,
Lacrima de rouă parcă-mi dă puterea
Să-mi anin la tâmplă veacul trecător.
Inima-mi visează stâlpi înalți de poartă,
Viile pe dealuri veșnicească făclii;
Din icoană, mamă, vino de mă iartă,
Pentru toate câte nu-ți mai pot greși.
Țărâit de greier taie noaptea-n două,
Sub nemărginirea stelelor ce pier;
A foșnit porumbul din mătase nouă,
Scuturându-și spicul răvășit pe cer.
Scriu pe lună nouă, fir de iarbă scriu,
Mi-a-ncolțit zăpada veacului târziu.

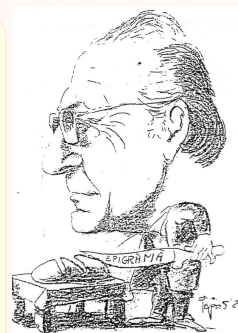
Constelații epigramatice

Ștefan MARINESCU (n. 20.01.1929)

Născut în satul Ruwănești, com. Fântârești, jud. Vâlcea. După absolvirea școlii primare din satul natal, a urmat Liceul Militar Craiova, clasa a VI-a la Colegiul Național „Carol I” Craiova, iar ultimele două clase le-a urmat la Liceul „Gheorghe Lazăr” Sibiu. Este absolvent al Facultății de Medicină Timișoara. A lucrat ca medic secundar în chirurgie generală la Spitalul Unificat Târgu-Jiu (1955-1957), medic specialist la Spitalul Târgu-Cărbunești, jud. Gorj (1958-1969), șef de secție și director la Spitalul Plenița, jud. Dolj (1970-1977), medic specialist în chirurgie generală la Spitalul Orășenesc Segarcea, jud. Dolj, unde a îndeplinit și funcția de medic șef de policlinică, până la pensionare (1992).

Debutază în publicistică cu un eseu în 1967, iar cu epigramă, în 1981, apare în numeroase publicații din țară, precum și în peste 25 de volume colective de epigramă. Membru fondator al: Cenaclului Umoriștilor „C. S. Nicolăescu-Plopșor” Craiova, al Societății Scriitorilor Olteni (1995), al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, al Societății Academice „Eminescu”, Florești, Gorj, al Cenaclului Epigrafiștilor Olteni; membru al Cenaclului Literar „Alexandru Macedonski” Craiova, al Cenaclului Literar „Sburătorul” Craiova, al Uniunii Epigrafiștilor din România, al Societății Literare „Anton Pann”, Râmnicu-Vâlcea.

Apariții editoriale (10 cărți, unele în reluare): versuri (4), proză (3), publicistică (1) și epigramă (2) - *Păcate amestecate* (1991; ed.a II-a, 2009), *Rețete gratuite* (1997).

Mie însumi

Mulțumit, aplaudat,
Îi sărut muzei coșta;
Multe boli au vindecat
Bisturiul și penița.

Diferența de vârstă

Încă nu-mplinesc anul
Fericitul mariaj;
O-ncântase cu volanul,
Însă n-are demaraj!

Unor constructori

Cărmizi la terminare
Stau în vrac lângă clădire;
De-ar trăi Ștefan cel Mare
Ar avea de-o mănăstire.

O.Z.N.

În cosmos, printre astre călătoare
Mai vezi și-o farfurie zburătoare;
Eu, la un an de la căsătorie,
M-am întâlnit cu prima farfurie.

Pensionarea medicului de circumscripție

I-a dat cheile, ștampila,
Truse, ace, chiar clistirul;
Pe teren l-a dus cu sila
Să-i predea și cimitirul.

Omul văzut de un mecanic auto

Că eu nu pot să-i zic mașină
Natura poartă-ntreaga vină;
Prin viață trece-n mare vervă
Și n-are piese de rezervă!

Preferință medicală

Neștiind că-i place banul
Întrebă încet, peltic:
„Cum să vă aduc curcanul?”
„Pune-l nene într-un plic!”

Medicul epigramist

Când are câte-un insucces,
Nu se comportă ca zaraful.
De-ajunge cazul la deces,
Îi scrie gratis... epitaful.

Unei actrițe

I-au propus la consacrare
Bust de marmură cioplită;
S-a opus cu-nverșunare:
Nu se dorea dezvelită.

Gelozie

Nici nu se gândi să-l creadă
Când veni cu cinci gutui,
Că a stat o zi la coadă.
„Spune-mi, mă, la coada cui?”

Nunta de argint

Au mâncat și au băut
Sub același clar de lună,
S-au băgat în așternut,
S-au certat și... noapte bună!

Unui dirijor fără noroc

Viața lui e melodia
Visul-Apassionata;
La servicii cu simfonia
Iar acasă cu sonata!

Erupție conjugală

L-a luat tare, chiar țipând,
La prânz când îl servea la masă:
„E-a treia sâmbătă, la rând,
Când vii duminica acasă!”

Unui invitat la conferința femeilor

Își susține teoria
Însoțit de toți hormonii:
Sunt femei - jos pălăria!
Și femei - jos pantalonii!

Cercetare medicală

Dacă ar dura prostia
Ca și cardiopatia,
Peste dealuri și câmpii
Ar sta leșurile mii!

Dialog în sala de operație

„O, doctore, ce barbă vezi!
De câte ore m-operezi?”
„Faci o confuzie, creștine!
E Sfântul Petru lângă tine!”

Unui O.R.L.-ist

Faptul nu-i un fapt absurd:
Cu un tratament mai vechi,
L-a făcut pe unul surd
Să ciulească din urechi!

Sondaajul opiniei publice

„Vorbește omule! Ce taci!?”
Ai libertate-n tot ce faci?”
Răspunse insul fâstâcit:
„Nu doamnă... sunt căsătorit!”

Chirurgia

Chirurgia, eu susțin,
În prezent și-n perspectivă,
Este un amestec fin
De grandoare și colivă.

Suferințele generațiilor

Un băiat lipsit de vlagă
Se plângea că-i grea armata...
„Asta-i fleac, nepoate dragă,
Chinul mare e prostata!”

Compensație

Curioasă-i viața asta,
Câte pofte nu te-mbie
Când balenă ți-e nevasta
Iar prietena, scrumbie.

Sfatul unui medic

Mi-a spus odată să rețin
Că-i bine să mănânc puțin,
Dar, dacă-i vorba de-un coleg,
Am voie să-l mănânc întreg.

Sărituri

Când era fetiță mică,
Sărea coarda cu Mitică;
Mare, după cum e cazul,
Sare când și când... pârliazul!

Inscripție pe o cruce

Chinuit de-un singur gând,
Zbuciumul îi fu-n zadar:
Moartea-l prinse așteptând
Titlul de proprietar!

Constelații epigramatice

Ulad CERNEA-JERCA (n. 23.02.1949)

Născut în com. Godinești, județul Gorj. A absolvit liceul teoretic (1967) și un curs postliceal de radio-comunicații (1969) și a lucrat 20 de ani ca tehnician în telecomunicații, la Târgu-Jiu. În 1989 s-a stabilit la Timișoara, s-a pensionat medical, a urmat cursuri de specializare și a lucrat ca terapeut, absolvind și Facultatea de Sociologie-Psihologie București.

Până în 1989 a publicat poezii, câteva articole și epigrame, iar după aceea: peste 20 de volume de poezie, proză, teatru și 3 volume de epigramă: *Vremuri surde* (1999), *Junghiuri intercostale* (2002), *Radiografii în paspartu* (2010). A primit mai multe premii naționale pentru poezie, dar și pentru epigramă și/sau proză scurtă umoristică. Este inclus în peste zece volume colective și antologii de epigramă. Este membru al unor cenacluri literare din Timișoara și al Uniunii Epigramiştilor din România.

Pasiuni: pictura, cu numeroase tablouri în colecții din străinătate.

Carte de vizită

De n-am la nume pus și „escu”,
Rămâne discutabil cazul,
Căci am un unchi Vladimirescu
Și-un străbunic Mihai Viteazul!

Unuia care mă atacă pe la spate

Când mă atacă haiducește
Și văd că-l încolțește ura,
Mă supără, nu cum vorbește,
Ci, faptul că îi pute gura!

Meteahnă românească

Suntem o nație năucă,
Cu ifose în loc de sfinți –
Globalizăm dorul de ducă,
Uitând de dorul de părinți!

Cu anii

Înșelătoare-i, Doamne, viața asta,
Căci ce ți-e scris se ține scai de tine,
În tinerețe-mi înșelai nevasta,
La bătrânețe, mândrele pe mine!

Îți mulțumim, Doamne!...

Ne-ai dat câmpii și munți Carpați,
Prietenii tu ne-ai dat și frați –
Și-apoi, ca un făcut dăduși:
În stânga unguri, dreapta ruși!

Excepție

De-o vreme-n casă soața mea
Aude tot, c-așa e ea –
Sunt și excepții, dar mai greu
Și-atunci, aude ce spun eu!

Creație divină

Creat de Dumnezeu, omul, se pare,
Fu conceput cu-n scop precis și clar,
Întâi să ducă-o „roabă” la altar
Și-apoi să-și care crucea în spinare!

Pe plajă

Lângă mine-o tinerică...
Simt că „pata” mi s-a pus -
Se ridică... Se ridică...
Și s-a dus!

Unui radiolog

Mă chinuiam eu în zadar
Să-i spun că am un junghi în spate
Căci el văzuse-n aparate
Mai mult ce-aveam în buzunar!

Norocul meu!...

La ce-am făcut pe lumea asta,
De-ar fi geloasă, la mormânt,
Mi-ar pune pe sicriu, nevasta,
Vreo cinci căruțe cu... pământ!

Blestem

Unuia ce-ți strică jocul,
În loc de înjurătură,
Nu-i ura să-l ardă focul –
Spune-i doar... multă căldură!

Medicală

Ca psiholog, trateai, sperând,
Să cauți scuză pentru veac –
Și bolile se trec pe rând...
Numai prostia n-are leac!

Reușită în viață

În viața asta, cum s-ar zice,
Nimic nu e întâmplător –
De ai un unchi susținător
Și încă doi... să te ridice!

Doleanță

De o fi căldură mare
Când m-o duce-n loc de veci,
Vin să-mi pună la picioare,
Vreo trei sticle. Musai... reci!

România, scumpă țară!...

Săracă, țară bogată,
Zise sfântu-n barba-i sură,
Din tot ce-ai avut odată,
Unii vând, iar alții fură!

Starea sănătății

Nu pot să spun că stau prea bine
Iar să mă caut n-are rost
Din patru medici unde-am fost,
Trei arătau mai rău ca mine!

Respect

Ca ginere ce-am fost, supus,
Când mama soacră vru să plece,
Respect purtându-i chiar și rece,
Plătii la popă... numai dus!

Facă-se voia!...

Spunea ieri Clenciu: „Sunt destui
Ce-ar vrea s-ajungă și statui!...”
Eu, astăzi spun: „Cinsti-i-ar sorții
Să-mi văd chiar șefu-n fața porții!”

Pensia

În speranța de-a trăi,
Pensia-i o glumă bună –
Ei te-njură la o lună,
Tu în fiecare zi!

Longevitate

Mătușa mea, din câte știu,
Trăi și mult, trăi și bine –
Ținu trei soți, un mușteriu,
Vreo cinci amanți... Și-ncă mai ține!

Final la o dispută

Când zilele apun,
Deși nu-și dau acceptul
Și prostul și deșteptul
Țărâanii se supun.

Dilemă

În lumea asta, de ocară,
Mă-ntreb acum de are rost
Să mori deștept în altă țară
Ori luat în țara ta de prost?

Fizică

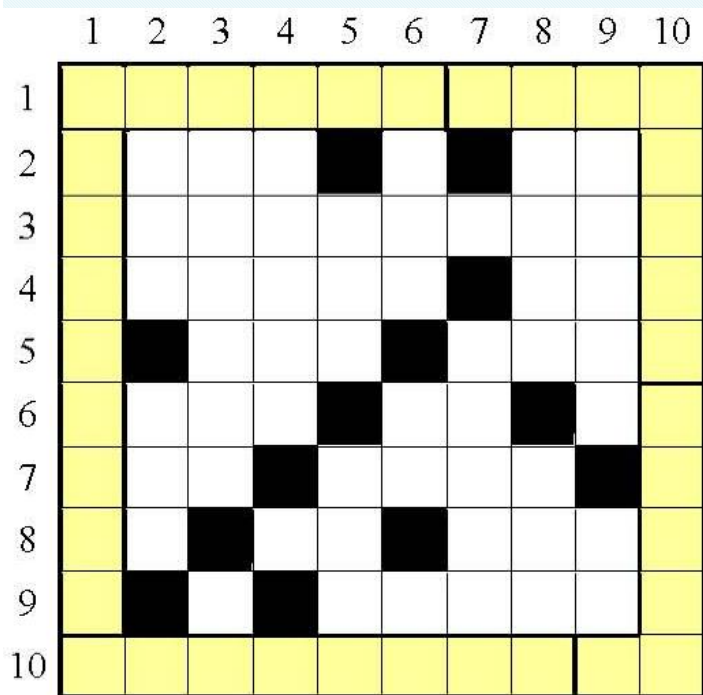
Ramolit, prins de rugină,
Stropind vârful la pantof,
Zise moșul, filozof:
Gravitația-i de vină!

Invitație... pe o cruce

Când singur stau și mă usuc
De dor, căci soarta-mi e decisă,
De vrei să vezi cum o mai duc,
Nu bate... Ușa e deschisă!...

Nelu VASILE

Constelații rebusiste (fantezie)

ORIZONTAL: 1) ... 2) Cadru peisagistic - Dovedă de ilaritate. 3) E o libertină. 4) Spusă conform obiceiului - Îți stă în față. 5) Pregătește somnul bebelușului - Mamifer nocturn fără dinți. 6) Rea de gură - Muzică de petrecere în reluare! - Cap ce este tăiat! 7) Repartizat persoanei a doua - Fruct păros. 8) Zgomot de coasă! - Nor retras în nord! - Stă bine la morală. 9) Prezintă dungi paralele. 10) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Te taie bine la față - Cea de colo. 3) Ghiociei în zăpadă - Scăpată din râț! 4) Prinsă-n spate. 5) Siglă pentru Consiliul Național al Audovizualului - Șef peste ocean. 6) Plesnește la bătaie - Icre de crap! - Dublate de catete! 7) Zise de frică. 8) Întoarsă cu fața la pământ - Cuib sub streășină. 9) Încadrează ipotenuza (sg.) - Spus în reluare. 10) ...

P.S.: La o dezlegare corectă, pe manșeta careului veți descoperi numele și prenumele, ocupația și responsabilitatea unui membru al colegiului de redacție al revistei "Constelații diamantine".

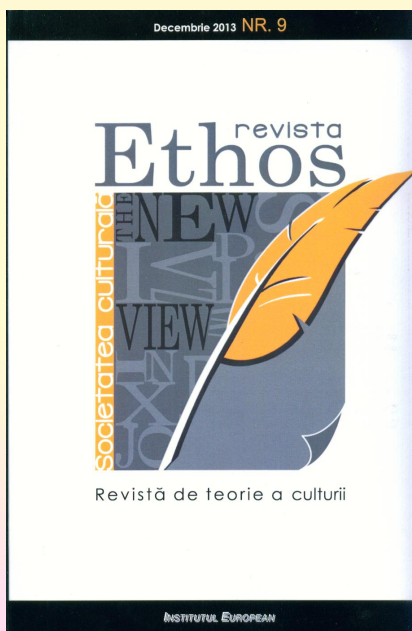
Nelu VASILE

neva194987@yahoo.com

Revista Ethos (The New View) Goticul

Din Cuprins:

- ♦ Achim Stoia - personalitate a culturii noastre muzicale (**Mihail Cozmei**)
- ♦ De la lectură la filosofare (**N. Bagdasar**)
- ♦ Ochiul transcendențial (**George Popa**)
- ♦ Psihanaliza unei capodopere sau mnemotehnica păcatelor în Infernul din Divina Comedie (**Marius Dumitrescu**)
- ♦ Arhitectura gotică și acustica muzicală (**Florin Spătariu**)
- ♦ Edgar Allan Poe and the Gothic Short-stories (**Amalia Sturza**)
- ♦ Dracula: Logos and Myth (**Thomas P. Walsh**)
- ♦ Influențe ale Stilului Gotic în Design (**Silviu Teodor Stanciu**)
- ♦ Goticul în artă, literatură, muzică (**Doina Drăguț**)
- ♦ Petre Andrei: Revoluția - un fenomen istoric care se repetă (**Horia Hulban**)
- ♦ Decizii radicale de Szekely Andy (**Iulia Veronica Neagu**)
- ♦ De ce iubim sociopatii? De Adam Kotsko (**Iulia Veronica Neagu**)

♦ Artă și comunicare de Adrian Leonard Mociulschi (**Adina-Maria Simion**)

Tematica generală a numărului 9/2013 este "Goticul". Se face o incursiune în istoria goticului și influențele lui asupra culturii contemporane, în literatură, filosofie, arhitectură și design. Cercetările se extind de la cultura italiană, la culturile engleză, americană și română. Studiile sunt scrise în engleză și în română.

Contributori:

N. Bagdasar; Mihail Cozmei;
Doina Drăguț; Marius Dumitrescu;
Horia Hulban; Iulia Veronica Neagu;
George Popa; Adina-Maria Simion;
Florin Spătariu; Silviu Teodor
Stanciu; Amalia Sturza;
Thomas P. Walsh.

Dezlegarea careului: FLORINMACE - RAMA - U - RAS - EMANCIPATA - DATINA
- TEN - A - UTA - TATU - CATA - RE - AP - TIE - BAMA - I - OA - NO - ETIC - R - R
- STRIAT - ARTISTICRO (FLORIN MACEȘANU, PICTOR; REDACTOR ARTISTIC).

Ion N. OPREA

Gulagul lui Soljenitîn - vechi de când conducătorii Romei și Greciei antice...

Prezint cu întârziere o carte - **Gulagul. O istorie**, de **Anne Applebaum**, jurnalistă și scriitoare poloneză, distinsă cu premiul Pulitzer pentru contribuțiile sale la cunoașterea regimurilor comuniste din Europa de Est.

Cartea a apărut în 2011 la Editura Humanitas, București, tipărită la Artpress-Timișoara, în seria Istorie contemporană, coordonată de Cristian Vasile și Vladimir Tismăneanu, și este dedicată celor care i-au povestit întâmplările cuprinse în cele aproape 700 de pagini. Cuprinde o bibliografie așezată în ordinea alfabetică a câtorva zeci de autori și volume consultate, plus discuțiile cu alți și alți autori de volume cu aceeași temă. Printre aceștia și Aleksandr Soljenitîn, personal diplomatic, coordonatori și îngrijitori de arhive și biblioteci, diferite Fundații și Institute de cercetare în materie, prieteni și colegi, editori, oameni de pe stradă cu care a confesat și cărora autoarea le mulțumește!

Cartea de față este o completare fericită, întregeste și explică pe larg, chiar amănunțit, ceea ce făcuse Soljenitîn în Arhipelagul Gulag (1918-1956). Este Istoria celor 60 de ani de existență a Gulagului sovietic, un complex

de lagăre, închisoare și muncă patronate în numele partidului comunist de poliția politică a țării, în care milioane, zeci de milioane de oameni au trecut și unii au și murit ca deținuți politici, dușmani ai poporului.

Vrând-nevrând, ultima denumire, „dușmanii poporului” ne poartă cu gândul și la ceea ce au fost - firește prin împrumut?,- după 1945 și până în 1964, lagărele de muncă, închisorile, regimul deportărilor și al domiciliului obligatoriu prin care au trecut la noi în țară și chiar în URSS, mii și zeci de mii de cetățeni români, pentru... reeducarea revoluționară, fără consecințe pe plan politic, economic și cetățenesc pentru torționari, după 1989.

Foarte mulți dintre cei care au populat Gulagul - la ei, dar și la noi - nu s-au mai întors niciodată acasă, ni se spune. Și de pe coperta interioară ultimă a volumului citim proba crimelor, care nu-i singura: „...Nici o estimare a numărului victimelor nu poate să redea efectul cumulat pe care l-a avut reprimarea stalinistă asupra vieții și sănătății unor familii întregi. Un om a fost judecat și împușcat ca „dușman al poporului”, soția lui a fost dusă într-un lagăr ca „membră a familiei unui dușman al poporului”, copiii lor au crescut în orfelinat și s-au alăturat bandelor de infractori, mama lui a murit de durere și îngrijorare, verii, mătușile și unchii lor au întrerupt orice legătură cu ei, ca să evite să fie și ei implicați. Familiile și prietenii s-au destrămat, frica îi sufoca pe cei care rămăneau acasă, chiar dacă nu mureau”.

Întocmai ca în România și restul țărilor din lagărul socialismului victorios din perioada anilor la care m-am referit.

„Superb documentată, scrisă cu compasiune și rigoare, cartea aceasta este comparabilă cu lucrările clasice din domeniu, inclusiv cu Arhipelagul Gulag a lui Soljenitîn. Se constituie ea însăși într-un monument pentru milioanele de victime ale totalitarismului comunist, pentru toți cei care au fost supuși unui experiment maniacal de distrugere a ființei morale și a individului în genere, spune cititorilor Vladimir Tismăneanu, re-

comandând-o, dacă vor să înțeleagă tragicele lecții ale unui veac mai sângeros decât oricare altul”.

Ale unui veac deosebit de sângeros pentru că fenomenul a avut întindere mare, sub forme diverse, nu numai pe teritoriul celor două surori în promovarea și folosirea efectelor Gulagului, în URSS, dar și în organizarea Holocaustului, propriu nu numai Germaniei naziste și hitleriste, ci și țărilor satelite.

Gulagul a însemnat acronim Administrația Generală a lagărelor și nu numai a lagărelor de concentrare, ci și sistemul de muncă forțată, fie că a fost vorba de lagăre de muncă sau de pedeapsă, pentru deținuții de drept comun sau politici, pentru bărbați, femei ori copii, lagăre de tranzit, dar și orice a însemnat arestare, interogator, transportul în coloană, zile și nopți, nemâncăți, în vagoane pentru vite neîncălzite, neaerisite, destrămarea familiilor, anii petrecuți în exil, în deportare sau cu domiciliu obligatoriu, miile, milioanele de morți, inutile și premature, chiar și cele săvârșite cu focuri de armă la marginea drumurilor ori în pădurile de la Katen. Multă vreme Hitler știind de metodele lui Stalin și Stalin de ale lui Hitler, împrumutându-și-le. Cele două sisteme de lagăre, întemeiate aproape concomitent, după primul război mondial, existând oameni care au trecut prin rețeaua ambelor sisteme, care de care mai nocive, au constatat și suportat pe propria lor piele ceea ce a fost unul în raport cu altul, niciunul mai uman, cel sovietic îndreptat împotriva „dușmanului de clasă” sau de ideologie, cel hitlerist, a „suboamenilor”, mai întâi infirmii și retardații, ulterior a țiganilor, homosexualilor, dar mai ales a evreilor. Și într-o parte și în alta oamenii erau arestați, chinuiți, împușcați sau gazați nu pentru că făcuseră ceva, ci pentru ceea ce erau.

Referindu-se la ceea ce erau evreii pentru toate relele nu numai din Germania, Hitler, în Mein Kampf, scria: „Dacă am pune bisturiul pe un asemenea abces, am descoperi imediat, ascuns ca un vierme într-un trup în putrefacție, un mic evreu adeseori orbit de lumina

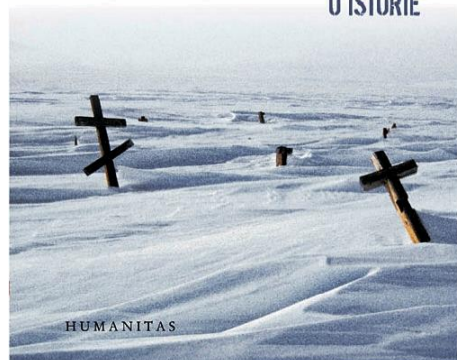
Jurnalistă și scriitoare distinsă cu PREMIUL PULITZER pentru contribuțiile sale la cunoașterea regimurilor comuniste din Europa de Est

ISTORIE
CONTEMPORANĂ

ANNE APPLEBAUM

GULAGUL

O ISTORIE

HUMANITAS

prea bruscă"... Așa se întâmplase mai înainte cu celelalte categorii ale populației, după cum comuniștii avuseseră „dușmani ai poporului” mai întâi foștii regimului trecut, apoi pe adversarii lor politici, adesea doar ipotetici, anumite grupuri naționale și etnice, după cum li se năzărea - polonezi, baltici, ceceni, tătari, evrei... Cu colhoznicii a fost bătaia cea mare, nu vroiau să-și cedeze pământurile.

Și într-o parte și în alta, la ruși ca și la nemți, procesul de dezumanizare începea chiar din momentul arestării sau a ridicării de la domiciliu, oamenii erau dezbrăcați de haine și de identitate, deveneau cifre, nu li se mai înlesneau contactul cu cei de afară, erau supuși interogatoriilor sub tortură, împinși în procese absurde, dacă mai trăiau, excomunicați din societate, nu mai aveau drepturi, nimic din ființa umană. Deosebiri erau în sistemul de pază, al aplicării pedepselor - într-o parte Gulagul cu tot felul de prestații înjositoare, în alta crematoriile, gazarea.

Deosebire a existat și în aceea că „deși milioanele de deținuți sovietici s-au temut că ar putea muri (și milioane chiar au murit), nu a existat nici o categorie a căror moarte să fi fost garantată, în Germania nu a existat nici un evreu care să-și fi putut schimba statutul, nu a existat nici un evreu internat în lagăr care să fi putut să speră că ar avea vreo șansă de a scăpa cu viață, și toți evreii au fost mereu conștienți de acest fapt”, scrie autoarea (p. 34).

La intrarea în lagărele de la Belzec, Chelmno, Sobibor, Treblinka, Majdanek și Auschwitz oamenii erau triați și numai un număr mic dintre ei erau trimiși să lucreze câțva timp, după care, ca majoritatea, erau direcționați către camerele de gazare, unde erau omorâți și apoi arși, să li se piardă pe

veci urmele.

„Istoria lagărelor sovietice nu poate fi scoasă din contextul istoriei îndelungate”, scrie Anna Applebaum. Lagărele de concentrare cu închisorile lor, cu exilul, cu încarcerările, cu deportarea sau domiciliul obligatoriu, ca formă de populare a întinselor teritorii siberiene. Mânarea oamenilor în ținuturile îndepărtate ca să rămână utili vieții, să nu-i infecteze pe alții cu idei sau acte potrivnice momentului, este un obicei vechi, ca însăși civilizația, zice autoarea. „Conducătorii Romei și ai Greciei antice își trimiteau disidenții în colonii îndepărtate. Socrate a ales să moară decât să îndure chinurile exilului din Atena. Poetul Ovidiu a fost exilat într-un port dunărean de la Marea Neagră. Anglia din epoca georgiană își trimitea hoții de buzunare și tâlharii în Australia. Franța secolului al XIX-lea își surghiunea delincvenții condamnați în Guyana. Portugalia își expedia indezirabilii în Mozambic”, scrie autoarea în introducerea la carte.

Însăși Rusia a avut propriul model de exil. Pe la 1649, la ei exilul era considerat o formă mai umană de pedepsire a delincvenților, preferabilă pedepsei cu moartea, a arderii cu fierul roșu sau mutilării. Se știe, și cartea subliniază, Pușkin a suportat exilul, în timp ce pe alții îi înspăimânta deportarea. Pe la anul 1722, Petru cel Mare a dat o lege specială prin care delincvenții condamnați erau obligați ca împreună cu soțiile și copii lor să suporte deportarea în ținuturile din apropierea minelor de argint de la Dauria, în Siberia, cum mai folosiseră ocnașii și șerbii la construcția de drumuri, fabrici și chiar a orașului care i-a purtat numele - Sankt-Petersburg, ultima lucrare, mai ales, considerată un mare succes economic și politic care i-a adus admirația lui Stalin care va perfecționa metodele de realizare a astfel de munci.

Este adusă în față și o lege care evidențiază un fel de obicei al pământului mai general, cum a fost la noi sfatul și puterea bătrânilor. La 1736 o lege rusească prevedea că atunci când într-un sat cineva era rău famat, săvârșea o faptă nefastă cu influență negativă asupra obștiei și a urmașilor ei, bătrânii satului puteau hotărî îndepărtarea acestuia din localitate, chiar și în exil, și preluarea averii nefericitului. Despre legea de la 1736 a vorbit elogios Nichita Serghievici Hrusciiov ca posibilă de folosit în 1948 când țărani sovietici nu se prea lăsau convinși să intre în colhozuri, să apuce pe drumul belșugului, cum li se spunea. Este amintită și o carte, Siberia și sistemul exilului, autor George Kennan care elogiaza așa-numitele procese administrative de care se foloseau conducătorii ruși la 1891, când fără nici o sentință judecătorească, ca și în România și nu numai după 1945, indezirabilii, adversari politici sau de orice natură a celor de la putere, erau ridicați, adesea cu întreaga familie, ba și cu rudele apropiate, și cantonate acolo unde le dictau interesele, neomenia. Așa a fost cazul și la 1825 cu grupul deținuților politici a decembrieștilor, niște aristocrați neconvenabili țarului Nicolae I, cinci dintre aceștia fiind condamnați la moarte, restul depozdați de titlurile nobiliare și de avere, trimiși în lanțuri în îndepărtata Siberie, doar câțiva rezistând timp de treizeci de ani, până i-a grațiat Alexandru al II-lea, succesorul lui Nicolae I. Fiodor M. Dostoievski a fost și el unul din condamnații altui an, 1849, care timp de patru ani, ca deținut politic, a cunoscut exilul siberian, omul care a scris Amintiri din casa morții, o carte zguduitoare despre viața în închisorile țariste ale aceluia timp. Culmea interesului manifestat, este reamintit și pus în carte, cum la 1890, Anton Cehov, în apogeul succeselor literare, și-a găsit timp să viziteze coloniile penitenciare din insula Sahalin și să scrie despre milioanele de oameni care putrezeau în închisorile de acolo, fără nici un motiv, în condiții barbare, trimiși la sute de mii de kilometri depărtare, în frig și în lanțuri, îmbolnăviți de sifilis, cum scria el editorului cărții care avea să relateze nenorocirile.

Drumul spre Siberia a fost primitiv și pentru bolșevicii de la revoluția mică, 1905, numai că, în calitatea lor de oameni politici, regimul penitenciar le-a fost mult mai blând. Este citat cazul Ordjonikidze, lider bolșevic, care relatează că a dispus nu numai de hârtie și instrumente de scris, ci și de cărți, precizând că în fortăreața Schluselberg a citit pe Adam Smith, Ricardo, William James, Frederick W. Taylor, Plehanov, F. Dostoievski, Ibsen. Fotografiile îl arată pe Troțki, alt lider aflat în exil

Guardi - Piața San Marco

în Siberia de Est în anul 1900, ca și în 1906 la închisoarea Petru și Pavel, foarte... ferchezuit, îmbrăcat în adevărat lux, impropriu Gulagului. Biograful lui Stalin, Dimitri Volkogonov, spune că acesta „nu era obligat să muncească, putea să citească după pofta inimii, chiar să evadeze”, lucru pe care l-a și făcut, în patru rânduri, devenind erou pentru cei care îi „studiam”... autobiografia și nu i-am știut-o nici odată!.

Cartea în discuție relevă că nici Uniunea Sovietică, nici Germania lui Hitler nu-s țările totalitare care au construit și folosit primele lagăre de concentrare. Cuba colonială este țara care la 1895 a făcut acest lucru. Ca să pună capăt unor revolte locale. Spania imperială le-a pregătit surpriza țăranilor cubanezi pe care i-a luat de pe pământurile lor și i-a concentrat în lagăre, privându-i până și de hrana necesară și de adăposturi cât de cât confortabile. Pe la anul 1900 ideea concentrării sociale a ajuns la englezi care și ei au devenit autorii unui astfel de proiect în cazul războiului Burilor din Africa de Sud, când civilii buri au fost și ei concentrați în lagăre, lipsiți de ceea ce omenește le era necesar.

De aici, de la cubanezi, spanioli, englezi și buri, se pare, ideea lagărelor de concentrare a ajuns la ruși, când Troțki a studiat istoria Burilor, de aici în Germania când în 1904 coloniștii germani din Africa de Sud-Vest au adoptat modelul concentraționist britanic, cu nuanțe rasiale. De altfel, în 1912, o carte intitulată *Gândirea germană în lume*, care a făcut propaganda rasei superioare, bine vândută, a deschis niște drumuri care aveau să ducă către lagărele de concentrare din 1933 în Germania...

În ce privește Rusia, „primele lagăre sovietice au fost înființate imediat după sângeroasa, violenta și haotica revoluție rusă”, ne spune Anna Applebaum. În timpul revoluției, al terorii și războiului civil, „condamnările la moarte erau pronunțate la întâmplare”, argumentează autoarea folosind ceea ce spune istoricul Richard Pipes, „oamenii erau împușcați fără nici un motiv și tot fără motiv eliberați”.

Atunci începând cu 1917, totul fusese răsturnat, cine avusese avere și experiență de-o viață se transformase într-un dezavantaj, subliniază autoarea, jaful era ridicat în slăvi, era considerat naționalizare, omorul devenise componenta recunoscută a luptei pentru instaurarea dictaturii proletariatului, imediat se fabricau legi cum a fost cea a confiscării tezaurului românesc, tone de aur, valori imense care însemnau nu numai monedă, dar și bijuterii, lucrări de artă și de teaurizare, docu-

într-o manieră proprie acelor timpuri. După 1941 când făcuse școala de ofițeri și luptase pe frontul de vest toată toamna și iarna anului 1943, într-o scrisoare adresată în 1945 unui prieten a schițat câteva critici la adresa lui Stalin. După aceea, la puțin timp a fost arestat.

Un adept, chiar mai puțin convins al comunismului, în închisoare a fost șocat de felul cum erau tratați deținuții. Dar mai ales soldații armatei roșii căzuți în mâinile naziștilor, adică cei care, după cum considera el, erau niște „oameni care ar fi trebuit să se întoarcă acasă ca niște eroi”.

Pedeapsa a ispășit-o într-o serie de lagăre obscure, inclusiv undeva lângă Moscova. A fost un deținut care nu ieșea în evidență. Colaborase cu autoritățile, și-a dat seama că a greșit devenind informator și a sfârșit muncind ca zidar. Zidar era meseria care i-a atribuit-o eroului primei sale nuvele, Ivan Denisovici.

După eliberare, a predat la o școală din Riazan, unde a început să scrie despre experiențele vieții sale. Ceea ce l-a făcut cunoscut pe Soljenițin a fost faptul că lucrarea lui a apărut în URSS cât timp Hrușciov era la putere, în noiembrie 1962. Acesta a aprobat-o, în decembrie l-a cunoscut pe autor, l-a felicitat personal, i-a lăudat cartea pentru că fusese scrisă „în spiritul celui de-al douăzeci și doilea congres al partidului”, ceea ce însemna că putea deranja proprii dușmani ai curenților.

Cartea a plăcut și nu, autorităților, criticilor literari și cititorilor de rând. O femeie, căreia până atunci îi fusese frică să-și exprime gândurile despre ce îndurase, îi scria dând frâu liber sentimentelor: „Fața mi-era scaldată de lacrimi. Nu le-am șters fiindcă toate acestea, cuprinse în câteva pagini ale revistei, făceau parte din intimitatea mea, fiecare zi din cei cincisprezece ani petrecuți în lagăr”. Altă scrisoare i se adresa: „Dragă prietene,

tovarăș și frate, citind povestea dumneavoastră, mi-am amintit de Sivaia Maska și de Vorkuta... gerurile și viscocele, insultele și umilințele. Am plâns în timp ce citeam - toate personajele îmi erau familiale, ca și cum ar fi fost în propria brigadă. Mulțumesc încă o dată. Vă rog, continuați să scrieți”.

Cartea era și un motiv de teamă pentru foarte mulți cărora putea să le cadă capetele. Se părea că Soljenițin, ca și Hrușciov, merseseră prea departe. În octombrie 1964 Hrușciov a fost dat jos. Cel care l-a înlocuit, Leonid Brejnev, era tocmai conducătorul reacționarilor neostaliști din partid, potrivnici dezghețului care se anunțase. Tot ce a mai scris Soljenițin nu s-a mai publicat în Uniunea Sovietică, cel puțin până în 1989. În 1974, când lui Soljenițin i-a apărut în engleză *Arhipelagul Gulag*, carte în trei volume, despre sistemul de lagăre sovietice, scriitorul a fost expulzat. Ulterior, s-a stabilit în Statul american Vermont. Până când a venit epoca lui Gorbaciov puțini cetățeni sovietici citiseră *Arhipelagul Gulag*, Istoria lui pe care o scrisese Soljenițin despre sistemul lagărelor sovietice.

S-a spus, succesorii lui Stalin au desființat sistemul de lagăre. Nu-i adevărat! Mai degrabă închisorile au evoluat, ni se argumentează în cartea de față. În anii 1970-1980 multe au fost reprofile și transformate. Devenite închisori masive pentru alte și alte generații. După 1985 președintele american Ronald Reagan și omologul său sovietic, Mihail Gorbaciov, încă discutau despre lagărele sovietice și despre cei care le populau... La ruși, ca și în România, mulți ani, omul de rând, care nu a avut pe cineva internat, nu a cunoscut nimic despre aceste închisori speciale.

Când Mihail Gorbaciov a devenit secretar general al Partidului Comunist din Uniunea

Guardi - Peisaj cu pescari

Sovietică în martie 1985, ni se spune, cu „o figură enigmatică, șiret și alunecos” pentru unii, dar „iubitor de whisky în loc de votcă”, cu „o soție care admira și purta îmbrăcăminte occidentală”, lumea politică, mai ales, nu-l vedeau a fi mai liberal decât predecesorii.

Se înșelau, însă, ni se spune și o știm și noi, că ne referim la fapte trăite. Gorbaciov provenea dintr-o familie de „dușmani ai poporului”, unul dintre bunicii lui, țăran, fusese arestat și suportase regimul lagărului de muncă în 1933. Celălalt bunic fusese arestat în 1938 și în închisoare torturat de un anchetator până i-a rupt brațele

Despre ceea ce avusese un impact urias pentru el, Gorbaciov avea să scrie în memoriile sale (Gorbachev, p. 24): *„Vecinii noștri ne ocoleau casa de parcă am fi fost ciuმაți. Numai noaptea unele rude apropiate îndrăzneau să treacă pe la noi, chiar și băieții din cartier mă evitau. Toate astea au fost un mare șoc pentru mine și au rămas întipărite în memoria mea pentru totdeauna”*.

Ca și Hrușciov altădată, în noiembrie 1987, după o perioadă ștersă, cu fapte care nu prea plăcuseră nici marii mase - lupta împotriva votcii - Gorbaciov spunea într-un discurs public: *«absența unei democratizări corespunzătoare în societatea sovietică a fost cea care a dus atât la cultul personalității cât și la încălcarea legii și la represiunile din anii 30»*. Și ca să fie și mai clar, continua: *«ca să fiu direct, acestea sunt crime bazate pe abuzul de putere. Multe mii de membri ai partidului și cei din afara lui au fost victime ale represiunilor în masă. Acesta este, tovarăși, cruntul adevăr»*.

Autoarea ne reamintește: Hrușciov vorbise într-o adunare închisă, Gorbaciov - la televiziunea națională iar cuvântarea lui fusese urmărită de mai multă lume. Impactul public mult mai larg.

După discurs, presa și literatura au devenit altele, mai libere, inclusiv comentariile de tot felul. Cititorii au avut șansa să citească altă literatură: nu numai Arhipelagul Gulag al lui Soljenițin, O zi din viața lui Ivan Denisovici, ci și pe Osip Mandelștam și Iosif Brodski, Recviemul Annei Ahmatova, Doctor Jivago al lui Boris Pasternak, Lolita lui Nabokov, nume ca Evghenia Ghinzburg, Lev Razgon, Varlam Șalamov, Anatoli Jigulin, Anna Larina și Dmitri Lihacev devenite tot mai căutate...

Istoricii sovietici descopereau și ei alte adevăruri. Oamenii de știință la fel...

Deși rămas fidel regimului sovietic, cum fusese și Hrușciov, iar în închisori mai existau sute de prizonieri de conștiință, printre ei și Anatoli Marcenko, Gorbaciov

hotărât să spună adevărul despre trecut, grațierea completă a tuturor deținuților politici din URSS se lăsa așteptată.

În decembrie 1986, când a fost înmormântat Anatoli Marcenko, omul care 25 de ani stătuse în închisori, fără să fi ridicat vreodată „steagul alb al capitulării” de sine, și la care s-a prezentat și soția lui Larisa Bogoraz, administrația a refuzat să-i spună nu numai cum a murit, dar nu i-a dat nici certificatul de deces, actul de înmormântare, fișa medicală, scrisorile, jurnalele și lucrurile personale, nici posibilitatea să împartă pomana prietenilor ținută la distanță...

Toate acestea au devenit publice. Poate și datorită lor, ulterior, la sfârșitul anului 1986, Gorbaciov avea să-i grațieze complet pe toți deținuții politici din URSS.

Gorbaciov, nepotul unui „dușman al poporului”, autor a glasnostului, a discuției amănunțite și cinstitute despre trecutul nefast sovietic nu înțelesese că, prin aceasta, nu făcuse altceva decât a submina legitimitatea conducerii statului și a partidului unic, fapt care a declanșat și condus la dezintegrarea URSS. Aceasta poate a fost și tragedia intelectuală a unui OM MARE!

Cartea este o mare operă. O enciclopedie socială care nu numai că reliefează, ci demască politicul, de când lumea, de la Roma și Grecia antică, după cum m-am pronunțat. Cuprinzând mai multe părți constitutive, prima și cea de a treia ei secțiune sunt niște cronologii nu statistice, ci total sociale, de larg interes: în Originile Gulagului, perioada 1917-1939, stau titluri care tratează începuturile bolșevismului, informații și descrieri despre primul lagăr al Gulagului, anul 1929 - anul Marii Cotituri, Canalul de la Marea Albă și extinderea lagărelor. Marea Teroare și urmările ei; Ascensiunea și prăbușirea com-

plexului industrial al lagărelor, anii 1940-1986, cu începutul războiului, „Străinii”, înainte și după amnistie, apogeul complexului industrial de lagăre - că acesta ajunsese Gulagul - o închisoare în interiorul și exteriorul sârmei ghimpate, - moartea lui Stalin, revoluția zekilor, dezghețul și eliberarea, factorul principal Gorbaciov, era disidenților, anii 80: distrugerea statuiilor.

Secțiunea centrală a cărții - Gulagul. O Istorie - relatează ceea ce a fost viața în lagăr a popoarelor URSS, cu arestările, închisoarea, transportul, sosirea, repartizarea deținuților, viața și munca în lagăr, pedepse și răsplătirea nu numai a muncii, gardienii, deținuții, femei și copii, muribunzii, strategii de supraviețuire, revolte și evadări, toate cu minuțiozitate, rigurozitate și acribie inventariate și reliefate. Să ne aducem aminte, dar să nu le mai folosim! Oare?...

Note, bibliografie - spuneam, - glosar de termeni, indice de carte, chiar pe capitole, indicații pentru permisiuni de reproducere a textelor și a ilustrațiilor, întregul ansamblu al volumului probează din plin nu doar munca cuiva, autoarea, ci o activitate multiplă a multor minți, din rândul cărora și omul de pe stradă este un personaj prețuit.

Fiică prin adopție (n. Washington, 1964) a unei țări care a luptat mereu ca să-și păstreze ființa - Polonia, - soție de diplomat -, Radosław Sikorski, ministru al apărării dar și de externe în ultimele guverne de până în 2011 - jurnalista și scriitoarea Anne Applebaum punându-și ea singură întrebarea de ce a scris cartea aceasta își dă un răspuns care ar trebui să ne zguduie conștiințele, făcându-ne să ne cutremurăm trăind actualele clipe de liniște și vise optimiste: *„ea a fost scrisă fiindcă în mod sigur așa ceva se va întâmpla din nou”* (! p. 577).

Guardi - Capriccio venețian